

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ANONİM ŞİRKET YÖNETİM KURULU ÜYELİĞİ VE YÖNETİM
KURULU ÜYELERİNDE ARANAN NİTELİKLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nigar Beril ARSLAN

1404014003

Anabilim Dalı: Özel Hukuk

Programı: Özel Hukuk

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Muharrem TÜTÜNCÜ

HAZİRAN 2021

**T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**ANONİM ŞİRKET YÖNETİM KURULU ÜYELİĞİ VE YÖNETİM
KURULU ÜYELERİNDE ARANAN NİTELİKLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nigar Beril ARSLAN

1404014003

Anabilim Dalı: Özel Hukuk

Programı: Özel Hukuk

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Muharrem TÜTÜNCÜ

Jüri Üyeleri:

1-Dr. Öğretim Üyesi Pınar Çağla Kandıralıoğlu

2- Dr. Öğretim Üyesi Onur Sarı

HAZİRAN 2021

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde, değerli bilgilerini benimle paylaşan, kendisine ne zaman danışsam bana kıymetli zamanını ayırıp sabırla ve büyük bir ilgiyle bana faydalı olabilmek için elinden gelenden fazlasını sunan her sorun yaşadığımda yanına çekinmeden gidebildiğim, güler yüzünü ve samimiyetini benden esirgemeyen ve gelecekteki mesleki hayatımda da bana verdiği değerli bilgilerden faydalanacağımı düşündüğüm kıymetli ve danışman hoca statüsünü hakkıyla yerine getiren Dr. Öğretim Üyesi Sayın Muharrem Tütüncü'ye teşekkürü bir borç biliyor ve şükranlarımı sunuyorum.

Nigar Beril ARSLAN

30.06.2021

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÖZET.....	vi
1.GİRİŞ	1
2.ANONİM ŞİRKETTE ORGANSAL YAPI VE YÖNETİM KURULUNUN YERİ.....	3
2.1.Anonim Şirket ve Genel Yapısı.....	3
2.2.Anonim Şirket Organları	11
2.2.1.Genel Kurul	12
2.2.2. Yönetim Kurulu	13
2.2.2.1.Yönetim Kurulunun Organ Niteliği	14
2.2.2.2.Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri	18
2.2.2.2.1.Yönetim Kurulunun Devredilemez ve Vazgeçilemez Görev ve Yetkileri.....	19
2.2.2.2.1.1.Şirketin Üst Düzey Yönetimi ve Bunlarla İlgili Talimatların Verilmesi	20
2.2.2.2.1.2.Şirket Yönetim Teşkilatının Belirlenmesi.....	20
2.2.2.2.1.3.Muhasebe, Finans Denetimi ve Şirketin Yönetiminin Gerektirdiği Ölçüde, Finansal Planlama İçin Gerekli Düzenin Kurulması	20
2.2.2.2.1.4.Müdürlerin ve Aynı İşleve Sahip Kişiler İle İmza Yetkisini Haiz Bulunanların Atanmaları Ve Görevden Alınmaları.....	22
2.2.2.2.1.5.Yönetimle Görevli Kişilerin, Özellikle Kanunlara, Esas Sözleşmeye, İç Yönergelere ve YK'nın Yazılı Talimatlarına Uygun Hareket Edip Etmediklerinin Üst Gözetimi	23
2.2.2.2.1.6.Defterlerinin Tutulması, Yıllık Faaliyet Raporunun ve Kurumsal Yönetim Açıklamasının Düzenlenmesi, YL Toplantılarının Hazırlanması ve İcrası.....	23
2.2.2.2.1.7.Borca Batıklık Durumunun Varlığında Mahkemeye Bildirimde Bulunulması.....	24
2.2.2.3.Yönetim Kurulu Üyeliği	25
2.2.3.Anonim Şirketle YK Üyeliği İlişkisinin Hukuki Niteliği	25
2.2.3.1.Vekâlet Sözleşmesi Görüşü.....	26

2.2.3.2.Hizmet Sözleşmesi Görüşü	28
2.2.3.3.Sui generis Sözleşme Görüşü	29
2.2.3.4.Tüzel Kişi Yönetim Kurulu Üyesi Temsilcisinin Anonim Şirketle Arasındaki İlişki.....	32
2.2.3.5.Tüzel Kişi ile Gerçek Kişi Arasındaki İlişki	35
3. YÖNETİM KURULUNUN OLUŞUMU VE YAPISI.....	38
3.1.Yönetim Kavramı.....	38
3.2.Esas Sözleşme ile Atama	41
3.3.Yönetim Kurulunca Geçici Üye Atanması.....	42
3.4.Tüzel Kişilerin Üyeliği	43
3.5. 6102 sayılı YTTK'ya Göre Yönetim Kurulu Üye Sayısı.....	51
3.6.Yönetim Kurulu Üyelerinin Görev Süresi	53
3.7. Yönetim Kurulu Üyelerinin Hakları ve Yükümlülükleri.....	55
3.7.1. Yönetim Kurulu Üyelerinin Hakları	55
3.7.1.1. Kişisel Nitelikteki Hakları	56
3.7.1.1.1.Yönetim ve temsil hakkı	56
3.7.1.1.2.Bilgi alma ve inceleme hakkı	60
3.7.1.1.3.Genel kurur kararlarının iptalini isteme hakkı	64
3.7.1.1.4.Mali Nitelikteki Hakları	65
3.7.1.1.5.Huzur hakkı.....	67
3.7.1.1.6.Ücret	67
3.7.1.1.7.Kazanç payı	67
3.7.1.1.8.İkramiye	68
3.8.2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Yükümlülükleri.....	69
3.8.2.1.Yönetim ve gözetim yükümlülüğü	69
3.8.2.2.Özen ve bağlılık yükümlülüğü	69
3.8.2.3. Sadakat yükümlülüğü	71
3.8.2.4. Müzakerelere katılmama yükümlülüğü.....	74
3.8.2.5. Şirkete borçlanmama yükümlülüğü.....	74
3.8.2.6. Şirketle rekabet etmeme yükümlülüğü	75
3.8.3. Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumlulukları Gerektiren Halleri	76
3.9. Yönetim Kurulu Üyeliğinin Sona Ermesi	79
3.9.1. Kendiliğinden sona erme	79
3.9.2. İstifa.....	80

3.9.3. Azil.....	81
3.10. Yönetim Kurulu Yapısı.....	82
3.10.1. Yönetim Kurulu başkanı ve başkan vekili.....	83
3.10.2 Murahhas üyeler ve murahhas müdürler.....	83
3.10.3. Müdürler.....	84
3.10.4. İcra kurulu.....	85
3.10.5. İcrada görevli olan/olmayan üyeler.....	85
3.10.6. Bağımsız Yönetim Kurulu üyeleri;.....	86
3.10.7. Komiteler	87
3.11. Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri	88
3.12. Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisi Kapsamındaki Çalışmaları	89
3.13. Yönetim Kurulu Üyeliğinin Sona Ermesi	95
3.13.1.Kendiliğinden sona erme	95
3.13.2.İstifa.....	96
3.13.3. Azil.....	97
4. YENİ TTK'YA GÖRE ANONİM ŞİRKET YÖNETİM KURULU ÜYELERİNDE ARANAN ŞARTLAR.....	99
4.1.Genel Olarak	99
4.2.Gerçek Kişilerde Aranan Nitelikler	102
4.2.1.Tam Ehliyetli Olma Şartı	102
4.2.2.Pay Sahibi Olma Şartı	104
4.2.3.Seçilme Engellerinin Bulunmaması Şartı	105
4.2.3.1. İflasına Karar Verilmemiş Olma	105
4.2.3.2. Hakkında Kısıtlılık Kararının Bulunmaması.....	105
4.2.3.3. Diğer Sebepler	106
4.3.Tüzel Kişilerde Aranan Nitelikler	106
4.3.1.Genel Olarak	106
4.3.2.Tüzel Kişi Üyeler Bakımından.....	107
4.3.3.KTK'leri Bakımından Kanunda Aranan Şartlar	108
4.3.3.1.Esas Sözleşmede Hüküm Bulunması.....	108
4.3.3.2.İşletme Konusunun Kamu Hizmeti Olması.....	108
4.3.3.3.Pay Sahipliği	109
4.4.Diğer Koşullar	109
4.5.Bazı Meslek Gruplarına Mensup Olmamak	110

4.6.Vatandaşlık ve İkametgâh Şartı	112
4.7.Mesleki Tecrübe Şartı.....	113
4.8. Özel Kanunlarında YK Üyeleri İçin Aranan Nitelikler	113
SONUÇ.....	115
KAYNAKÇA	118

Üniversite : T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitüsü : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Dalı : Özel Hukuk
Programı : Özel Hukuk
Tez Danışmanı : Dr. Öğretim Üyesi Muharrem Tütüncü
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Haziran 2021

ÖZET

ANONİM ŞİRKET YÖNETİM KURULU ÜYELİĞİ VE YÖNETİM KURULU ÜYELERİNDE ARANAN NİTELİKLER

Nigar Beril ARSLAN

Bilindiği üzere, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmış ve 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Yürürlüğe giren bu Kanun anonim şirketlerin yönetim kurulu yapısı, üye seçimleri ve üyelerin nitelikleri ile ilişkin birçok önemli ve esaslı yeniliği beraberinde getirmiştir.

Dolayısıyla, bu çalışmamızda yeni TTK’ya göre, anonim şirketlerin yönetim kurulu yapısı, üye seçimleri ve üyelerin nitelikleri incelenecektir. Yeri geldikçe Eski TTK ile Yeni TTK kanunları arasındaki farklara da değinilecektir.

Anahtar Sözcükler: Yeni TTK, Anonim Şirket, Yönetim Kurulu, Üyelik Şartları.

University : T.C. İstanbul Kültür University
Institute : Graduate Education
Department : Private Law
Programme : Private Law
Supervisor : Assist. Prof. Dr. Muharrem Tütüncü
Degree Awarded and Date : LL.M. – June 2021

ABSTRACT

THE BOARD OF DIRECTORS OF JOINT STOCK COMPANY AND QUALIFICATIONS REQUIRED IN THE BOARD OF DIRECTORS

Nigar Beril ARSLAN

Traditionally, The Turkish Commercial Code (TCC) numbered 6102 has been published in Official Gazette dated 14.02.2011 and numbered 27846 and has been put into effect in 01.07.2012.

This law has implied many important and essential innovation regarding the structure of the Board of Directors, member selection and qualifications of members of joint stock companies.

Accordingly, structure of the Board of Directors, member selection and qualifications of members of joint stock companies shall be analyzed as per new TCC in this study. When the occasion arises, the differences between the laws of previous TCC and new TCC shall be mentioned.

Key Words: New TCC, Joint Stock Company, Board of Directors, Conditions of Members

1.GİRİŞ

Sermayeleri bakımından küçük birikimlerin finansal, ticaret ve sanayiye dayalı kuruluşların bünyesinde toplandığı ortaklıklar, eski dönemlerden itibaren yaşamın içerisinde iktisâdi olarak önemli rolleri bulunmuştur. Bu ortaklıklara tarihi süreçte ilk kez 1400'lü yıllarda Cenova'da rastlanmakta, günümüzdeki yapısıyla anonim ortaklıkların 1500'lü yılların sonlarından itibaren kuruluşlarını görmek mümkündür. Ülkemizde ise anonim ortaklıklarla ilgili düzenlemelerin ilki 1850 yılında çıkarılan Kanunname-i Ticaret'le yapılmıştır.

Günümüzde globalleşen ve sermayeci bir dünyada gelişmekte olan teknoloji iktisadi düzeni şekillendirmeye devam etmekte ve küçük kuruluşların, yapıların ve bunların yönetimi ve yöneticileri üzerinde oldukça etkili olmaktadır. Dünyanın bu düzendeki ilerleyişi günümüzün küçük sermayeli gruplarına, esnaf işletmelerine ayakta kalma şansını vermemekte ve bu şekilde, küçük işletmelerin varlıklarını koruyabilmeleri sermayeleri daha fazla olan gruplarda ortaklıklar şeklinde yer almalarına bağlıdır. Dahası bu esnafların ya da küçük kuruluşların bir araya gelerek işletme evlilikleri yaparak canlılıklarını korudukları görülmektedir. Bu evliliklerden uygulamada en fazla ve emniyetli olanı anonim şirketler olarak kendisini göstermektedir. Zira, yalnız başlarına çok fazla etkili olamayan ve sermayeci düzenin içerisinde kaybolan bu küçük sermayelerin hayatta kalma şansı bu şekilde olmaktadır.

Bu küçük sermayelerin iktisadi iş birliklerine katılabilmesi ve kazanç elde etmeyi sürdürebilmeleri gerek ortaklıklarında bulundukları gerekse de birleşip kurmayı tasarladıkları iştiraklerin kurumsallaşmış güvenine bağlıdır. Ortaklıklar konusundaki bu güvenin sağlanabilmesi şirketlerin Yönetim ve Denetim Organlarının güçlendirilerek bunların sorumluluklarının arttırılması gelmektedir. Öte yandan bu sorumlulukların arttırılması karşısında ölçünün kaçırılmasından imtina edilmelidir. Aksi halde, yönetim ve denetim organlarının üyeleri sorumluluklarından kurtulabilecek yollar arayabileceklerdir. Kaldı ki bu durum gerekli güvenin sağlanmasından daha ziyade anonim ortaklıklara duyulan güvenin azalmasına da yol açacaktır.

Anonim şirketlerin YK üyelerine yönelik Sermaye Piyasası Kurulunca yapılan düzenlemelerle uyulması zorunlu kurumsal yönetim ilkeleri benimsenmiştir. Buna göre üyelerinin çalışmalarının verimli ve yapıcı olabilmesi, süratli ve ölçülü kararlar alabilmeleri ve kurulun oluşumu ve çalışmaların faal bir şekilde yerine getirilebilmesine yönelik en az beş kişiyle toplanabilmeleri sağlanmıştır. Y yasanın 360. maddesi kapsamında belli azlığın yönetimde temsili olanaklı görülmüştür. Bu düzenleme uyarınca esas sözleşmelerinde belirtilmek kaydıyla, belirli oranda pay grupları, belirli bir niteliğe haiz grup teşkil eden pay sahipliği bulunanlar ve azlık YK'da temsil edilebilecektir. Diğer taraftan üyelerin tam ehliyetli olmalarının haricinde bir koşul öngörülmemiştir. Ancak, kurulun bir üyesi olabilmek için pay sahipliğine yönelik zorunluluk da bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra gerçek kişilerle birlikte tüzel kişiler de kurul üyesi olabilmektedirler.

2.ANONİM ŞİRKETTE ORGANSAL YAPI VE YÖNETİM KURULUNUN YERİ

2.1.Anonim Şirket ve Genel Yapısı

Anonim şirketin tanımı 6102 sayılı TTK¹ md. 329. da bulunmaktadır. Maddede, belli ve paylara bölünmüş bir sermayesi olan şirket tanımı yapılmıştır. Şirketin borçları nedeniyle sorumluluğu sadece malvarlığı ile olması esası bulunmaktadır. Ortaklar bakımından sorumluluk ise sadece şirkete yönelik ve taahhütte bulunulan sermaye paylarıyla sınırlı olan bir şirkettir.

6762 Sayılı eski kanunun 269. maddesinde anonim şirketin tanımı yapılırken ilaveten “unvan” unsuru bulunmaktaydı.² TTK’nın 329. maddesi yaptığı değişiklikle bu unsuru ortadan kaldırmıştır. Tüzel kişiliğe sahip olan anonim şirketin ortaklarından ayrıca bir ticaret unvanı bulundurması zaten zorunlu bir unsur olduğundan³ bu kavramın TTK’da yer almaması yerinde olmuştur.⁴

Kanunda yer alan bu tanımlardan faydalanılarak anonim şirketin unsurlarını da içeren geniş bir tanım yapmak mümkündür; anonim şirket, belli bir ekonomik gaye ve konuyla ilgilenmek amacıyla bir unvanla ve sözleşmeyle kurulmaktadır. Ortaklığı esas sermayesi belli ve paylara bölünmüş olup borçları nedeniyle yalnızca malvarlığıyla sorumluluk esastır. Ortaklarının sorumlulukları taahhüt edilen sermayeyle sınırlıdır. Tüzel kişiliğe sahip bir ticaret şirkettir.⁵ Ülke ekonomisi açısından anonim ortaklıkların en önemli işlevi, küçük tasarrufları birleştirerek yatırıma dönüştürmek suretiyle halkın ekonomik kalkınmaya katılmasını sağlamaktır.⁶

Anonim şirketler sermaye şirketi niteliğindedir (TTK mad. 124). Sermaye şirketlerinin en belirgin vasfı ortakların koymak üzere taahhütte bulundukları sermaye

¹ 6102 Sayılı Kanun, RG Tarihi: 14.02.2011, RG Sayısı: 27846, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf>.

² E sayılı TTK mad. 269: “Anonim şirket, bir unvana sahip, esas sermayesi muayyen ve paylara bölünmüş olan ve borçlarından dolayı yalnız mamelekiyle mesul bulunan şirkettir. Ortakların mesuliyeti, taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile mahduttur.”.

³ Reha Poroy, Ünal Tekinalp, Ersin Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014, s. 280.

⁴ Mehmet Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul 2016, s. 107.

⁵ Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Legal Kitabevi, Ankara, 2016, s.188.

⁶ Bahtiyar, s.125.

ile sınırlı sorumlu olmalarıdır. Bu nedenle sermayenin üçüncü kişilerce bilinmesi, muayyen olması ve özel olarak korunması gerekir. Nitekim anonim şirket sermayesinin bilinir, muayyen ve özel olarak korunmuş olma özelliklerini vurgulamak için kanunda anonim şirket sermayesi için “esas sermaye” ifadesi kullanılmıştır.⁷

Eski TTK’nın⁸ 269’uncu maddesinde “esas sermaye” ifadesi, TTK’da yerini isabetli olarak “sermaye” kavramına bırakmıştır. Bunun nedeni, önceki kanun döneminde yalnızca halka açık anonim şirketlere tanınan kayıtlı sermaye sistemi imkânının YTTK ile halka açık olmayan ortaklıklarda da uygulanabilir duruma gelmesidir⁹. Böylece halka açık olmayan anonim şirket de mevzuat gereği mevcut olan kayıtlı ve esas sermaye olmak üzere iki sermaye sisteminden birini benimseyebilecektir. Kayıtlı sermaye sistemi, GK’un kararı gerekmeksizin ve ana sözleşmede değişiklik yöntemine uymaksızın, YK’ya tanınmış olan, ana sözleşmede belirlenen taban ve tavan sınırları aralığında olmak şartı ile sermaye artırımında bulunmasını sağlayan bir sistemdir¹⁰. Esas sermaye sistemi, kayıtlı sermayeden farklı olarak bir tavan sınırı bulunmayan, ödenecek sermayenin tamamının şirketin kuruluş anında, ana sözleşmede gösterilip ticaret sicilinde tescilinin yapıldığı, artırıma gidilmek istendiğinde ise bunun yalnızca GK kararıyla ve ana sözleşmede yapılacak değişiklikle mümkün olduğu bir sistemdir¹¹.

Her iki sistemde de sermayenin “belirli” olması söz konusudur. Sermayede belirlilik, şirket sermayesinin şirket ana sözleşmesinde ülkemiz parası ile sabit bir miktarda gösterilmesini ifade eder. Dolayısıyla ortaklar sermaye taahhüdünde bulunduklarında, nakit veya aynı sermaye göstermeleri fark etmeksizin karşılıkların belirlenmesi ve sözleşmeye yazılması yolu izlenmesi gerekir¹². Ortakların şirkete karşı sorumluluğu sadece taahhüt ettikleri sermaye miktarı ile sınırlı olduğundan,

⁷ Sevinç Akbulak ve Yavuz Akbulak, Türkiye’de Sermaye Piyasası Araçları ve Halka Açık Anonim Şirketler, Beta Yayınevi, İstanbul, 2004, s.35.

⁸ E Sayılı Kanun, Kabul Tarihi: 29/06/1956, Yayımlandığı Resmî Gazete Tarihi: 09/07/1956, Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı: 9353.

⁹ Bahtiyar, s. 107. Halka açık olmayan AŞ’lerde kayıtlı sermaye sistemi için bkz. TTK 332,460 vd. maddeleri.

¹⁰ Poroy vd. s. 278; Bahtiyar, s. 108.

¹¹ Bahtiyar, s. 108; Poroy vd. s. 278.

¹² Mustafa Çeker, Y Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Hukuku, Adana, 2014, s. 305.

alacaklıların da ortaklık malvarlığına olan güveni, belirlilik unsuru getirilerek korunmak istenmiştir¹³.

Anonim şirkette sermayenin belirli olmasının yanında, paylara da bölünmüş olması gerektiği kanunda belirtilmiştir. Paylar kendi aralarında bağımsızdırlar ve bu paylar ile hisse senetleri oluşturulabilir. Bu payların itibari değeri ana sözleşmede gösterilir ve en az 1 kuruştur¹⁴.

Tanımda yer alan bir diğer unsur da şirketin ticari işlerini yürütürken doğan borçlarından dolayı üçüncü kişilere yalnız malvarlığıyla sorumlu olmasıdır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken, üçüncü kişilerin alacağının sermaye ile mi yoksa malvarlığı ile mi karşılanması gerektiğidir. İkisi farklı kavramlar olup şirketin kuruluşunda malvarlığı da sermaye de eşit değerdedir ve daha sonrasında ortakların faaliyeti ile malvarlığında artma ya da azalma olabilir. Sorumlulukta esas alınması gereken şirketin malvarlığıdır. Ortağın şahsi malvarlığına gidilemez.

Ortakların taahhüt ettiği sermaye payı oranında ve şirkete karşı sınırlı sorumluluğu, bir başka temel unsurdur. Ortak bu borcundan, taahhüt ettiği sermayeyi şirkete ödemesi kaydıyla kurtulur. Dolayısıyla herhangi bir ortaklık borcu ortaya çıktığı sırada alacaklıların ortaklara başvurması mümkün değildir¹⁵.

Anonim şirketlerde esas sermaye paylara bölünmüş olup, her bir pay bir ortaklık mevkiini temsil etmektedir.¹⁶ Pay kendisine yüklenen fonksiyonlar nedeniyle birçok anlamı da içinde barındırmaktadır. Her bir pay ortaklık mevkiini içermesinin yanında pay sahibine belli hak ve borçlar verir. Sermaye şirketi fikri zorunlu olarak her bir paya bir oy hakkı vermeyi gerektirmiş ve bu nedenle çoğunluğun egemenliği üzerine kurulmuştur. Diğer yandan pay, pay senediyle aynı anlamda kullanılır.¹⁷ Pay senetleri de kıymetli evrak niteliği taşır ve kıymetli evrakın kişilere verdiği tüm hak ve borçları kapsar. Borç ve alacak ister borçlar hukuku ilişkilerinden ister şirket veya

¹³ Poroy vd. s. 278, bkz TTK mad. 329.

¹⁴ Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, 6552 Sayılı Kanun ile Türk Ticaret Kanunu'na Eklenen Fıkralarla Güncelleştirilmiş ve Gözden Geçirilmiş, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s. 637; Çeker, s. 305.

¹⁵ Pulaşlı, s. 640, Poroy vd. s. 278.

¹⁶ Mehmet Bahtiyar, Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı, Beta Yayınevi, İstanbul, 1996, s.9.

¹⁷ Mehmet Özdamar, Anonim Ortaklıkların Kendi Paylarını İktisap Etmesi, Yetkin Yayınları, Ankara, 2005, s.43.

eşya hukuku ilişkilerinden doğsun, mahiyetleri itibariyle gözle görülüp elle tutulan hususlar değildir. Bu eksikliğin sonuçlarını ortadan kaldırmak amacıyla işaret olunan hak ve alacakların bir senette tasviri yoluna gidilir.¹⁸

Paydan doğan hakların kullanılabilmesi, pay sahipliği sıfatının ve bu sıfat dolayısıyla sahip bulunulan hakların da sahip bulunulduğunun ortaklığa ispatı gereklidir. Ayrıca ortaklık da pay sahipliği sıfatını geçerli olarak ispatlayan kişiye bu hakları kullandırtmalıdır.¹⁹ Esas sermaye nedeniyle ortakların sorumluluğu taahhüt etmiş oldukları payları kapsar ve esas sermayeye mahsuben yapılan ödemeler oranında bu sorumluluk ortadan kalkar.

Anonim şirketlerde bir şirket alacaklısının, alacağını tamamen veya kısmen şirketten alamadığı takdirde, sermaye koyma borcunu henüz ifa etmemiş bir ortağa doğrudan başvurup borcun ifasını talep edip edemeyeceği sorunu karşımıza çıkmaktadır. Öğretide kabul gören görüş, şirket alacaklısının doğrudan ortağa başvuramayacağı ve ortağın sermaye koyma borcunun şirkete karşı olduğu yönündedir.²⁰

Anonim ortaklıkların çok sayıda sosyal ve iktisadi işlevleri olmaktadır. İlki, küçük tasarruflar bir araya getirilerek yatırımlara katalize edilmektedir. Ayrıca mülkiyetin toplumda yaygınlaştırılmasıyla ekonomik alanda sosyal adaleti sağlamaktadır. Bunun olabilmesi için ortaklık paylarının çok fazla yatırımcıya yönelik olarak yaygınlaştırılmasına gerek bulunmaktadır. Dolayısıyla çok fazla ortağı olan halka açık anonim ortaklıkların sayıları da artmalıdır.²¹

Anonim şirketlerin en önemli unsurlarından biri kuşkusuz sermaye miktarıdır. TTK'nın 332. Maddesi bu durumu esaslı şekilde düzenlemiştir. Daha önceki kanunda düzenlenen bu hükmü karşılayan yeni TTK'nın ilgili maddesi gerekçesinde de açıklandığı gibi “sermaye” sözcüğünün esas sermaye sisteminde sermayeyi ve kayıtlı sermaye rejiminde çıkarılmış sermayeyi ifade eden bir rejim olduğudur. Bu sistemde

¹⁸ Fırat Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, Turhan Kitabevi, 2007, s.10.

¹⁹ M. Halil Çonkar. Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sıfatının İspatlanması. Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, s.2.

²⁰ Mehmet Bahtiyar, “Ortakların Sorumluluğu Açısından Şirketler” Makaleler 2, Beta Yayınevi, İstanbul, 2008, s.290.

²¹ Oğuz Kürşat. Sermaye Piyasası Hukuku ve Mevzuatı. Asil Yayın, Ankara, 2004, s.256.

kapalı anonim şirketlerin de kayıtlı sermaye sistemini kabul etmelerine olanak sağlanmıştır. Bunun yanı sıra, kanun tür öğretisi bağlamında anonim şirkette tek tür tanımakta ve iki sınıf anonim şirket arasındaki hüküm farklarını asgari düzeye indirme ilkesini benimsemiş bulunmaktadır. Kanunun Türk anonim şirketler hukuku açısından getirdiği bir yenilik de sermayenin, esas ve kayıtlı sermaye sistemi olarak tanınmasıdır. Aynı sistem kapalı anonim şirketler için de benimsenmiştir. Buradan hareketle, kayıtlı sermaye anonim şirketlerde başlangıç sermayesi kuruluşta ve sisteme ilk geçildiğinde ise zorunlu sermaye olarak kabul edilmiştir. Çıkarılmış sermaye ise, çıkarılmış payların tümünün itibari değerlerinin toplamını temsil etmektedir.²²

Anonim şirketlerde sermayenin yüzde 25'i kuruluş anında nakit olarak ödenerek bankaya yatırılır ve bu ödeme banka mektubu ile kanıtlanır. Kalan yüzde 75, şirketin tescili tarihinden sonraki 24 ay içinde ödenir. Anonim şirketlerde, tüzel kişinin tacir olmasının bir sonucu olarak, bir ticaret unvanı altına kurularak, bu unvanını ticaret siciline tescil ettirmesi gerekir.²³

Anonim şirketler kanunen yasak edilmeyen ya da edilmemiş her çeşit ekonomik amaç ve konular için kurulabilir. Bu çerçevede anonim şirketlerin özellikleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir,²⁴

- a) Yeni yasaya göre en az bir kişiyle de kurulabilir ve binlerce kişi de ortak olabilir.
- b) Esas sözleşmede taahhüt edilmiş bulunan esas sermayesi 50 000 TL'den aşağı olamaz. Kayıtlı sermayede ise başlangıç sermayesi 100 000 TL'den aşağı olamamaktadır. Asgari sermaye miktarı Bakanlar Kurulu tarafından arttırılabilir.
- c) Bir sermaye şirkettir. Sermaye paylara bölünmüş bir ortaklık türüdür.

²² Alaattin Fırat, Fatih Gökbayrak, Yeni Türk Ticaret Kanunu, İstanbul Gelişim Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2012, s.104-105.

²³ YudaReyna ve Süzet Anjel, 01.07.2012 Tarihinde Yürürlüğe Girecek Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Anonim ve Limited Şirketlerle İlgili Ön Bilgileri, 2011, http://www.istanbulbarosu.org.tr/makaleler/ttpk_anonim_sirketler.pdf(03.02.2020).

²⁴ Soner Altaş, Anonim Şirketler: Türk Ticaret Kanununa Göre Karşılaştırmalı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, s.35-38.

- d) Hisse devri kolaydır. Menkul kıymet olarak el değıştirir. Pay alan herkes şirket ortağıdır.
- e) Kuruluşunda konulan mal ve eşya gibi ayni sermaye karşılığında alınan hisse senetleri iki yıl geçmediğı takdirde satılamamaktadır.
- f) Kurumlar vergisi yükümlüsü olup, vergi muhatabı ise şirketin tüzel kişiliğidir.
- g) Sermaye her biri kuruş itibariyle değerlere bölünür. Bu değer ancak birer kuruş ve katları olarak yükseltilebilir. Bakanlar Kurulu kararı itibari değeri yüz katına kadar arttırabilir.

TTK m. 335'e göre anonim şirkette kuruluş; kurucuların, sermayenin tamamını ödemeyi, şartsız taahhüt ettikleri, imzalarının noterce onaylandığı veya ticaret sicili müdürü yahut yardımcısı huzurunda imzaladığı kanuna uygun düzenlenmiş esas sözleşmede, anonim şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla gerçekleşir.

TTK mad. 338'e göre, anonim şirketin kurulabilmesi için en az bir pay sahibinin varlığı aranır. Kurucu olarak nitelenen pay sahibi, gerçek yahut tüzel kişi olabilir. Kuruluş için, TTK mad. 336'da bahsi geçen belgelerin tamamlanmış olması gerekir. Bu belgeler, esas sözleşme, kurucular beyanı, değerlendirme raporları, ayın veya işletme devralınmasına ilişkin olanları da kapsamak üzere kurulmakta olan şirketlerle kurucular ve diğer şirketlerle, anonim şirketin kurulmasına ilişkin sözleşmelerdir. Sicil dosyasında muhafaza edilen bu belgelerin şirket tarafından da birer nüshalarının 5 yıl boyunca saklanması gerekmektedir.

Anonim şirket, kurucular tarafından kuruluşla ilişkin bir beyan imzalanması ile başlar (mad. 349/1). Beyan, dürüst bir şekilde bilgi verme ilkesine göre, doğru ve eksiksiz olarak hazırlanır. Beyanda, ayni sermaye konulmakta ya da bir ayn veya işletme devralınmakta ise, bunlara verilecek karşılığın uygunluğuna; bu tür sermaye ve devralmanın gerekli oluşuna, şirkete olan faydalarıyla ilgili belgeli, gerekçeli ve kesin ifadeli açıklamalar yer almaktadır. Bunun yanı sıra, şirketçe iktisap edilen menkul kıymetlerle, fiyatları, söz konusu menkul kıymetleri çıkartanların son 3 yıllık, gereğinde konsolide finansal tablolarının değerlendirmelerine ve aktif çözümlerine

yönelik bilgiler, şirketin üstlendiği önemli taahhütleri, makine vb. mallarla herhangi bir aktif değerın alımıyla ilgili bağlantılar, fiyatlar, komisyonlar ile her türlü borçlar emsalleriyle karşılaştırılarak, açıklanmaktadır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise, kuruculara tanınan çıkarlar gerekçeleri ile beyanda yer almaktadır. Kimlerin halka arz amacıyla ne miktarda pay taahhüt ettiği, pay taahhüdünde bulunanların birbirleriyle ilişkileri; bir şirketler topluluğuna aitseler, topluluk ile ilişkileri ve diğer hizmet verenlere ödenen ücretler, emsalleriyle kıyaslama yapılarak, beyanda ifade edilmektedir.²⁵

Tek pay sahipli anonim şirket de dâhil olmak üzere, bir anonim şirketin tüzel kişilik kazanabilmesinde için yapılması gerekli olan kuruluş işlemleri ise;

- Esas sözleşmenin hazırlanması,
- Kurucular tarafından imzalanması ve kurucu imzalarının Noterce ya da ilgili Ticaret Sicil Müdürlüğü tarafından onaylanması,
- Önanonim Şirketin oluşumu,
- Kuruluşu izne tabi şirketler bakımından Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'ndan kuruluş izninin alınması
- Ticaret siciline tescil, tüzel kişiliğın kazanılması ve ilan,

Şeklinde sıralanabilir²⁶. Ayrıca Anonim şirketin tüzel kişiliğini kazanabilmesi için Ticaret siciline tescili gerekmektedir (TTK, m. 355/1). Bu itibarla, kuruluş izni gerekli şirketleri Gümrük ve Ticaret Bakanlığın'dan bu iznin alınma tarihi, diğer şirketler açısından ise kuruluş esas sözleşmesinin noter veya ilgili Ticaret Sicil Müdürlüğü tarafından onaylandığı tarihi izleyen otuz gün içerisinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil ettirilecek ve Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilanı gerekecektir (TTK, md. 354/1).²⁷

Esasen ticaret sicilinde tescil ve ilan edilen hususlar, sicilin olumlu etkisi kapsamında üçüncü kişiler tarafından bağlayıcı hale gelir ve bunların bilinmediği ileri sürülemez. Ancak TTK m.354 ile bu kurala bir istisna getirmiştir. Nitekim anonim

²⁵ Ertan Demirkapı ve Fatih Bilgili, Şirketler Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, s.198-199.

²⁶ Ömer Adil Atasoy ve Berkay Ergün, Türk Hukukunda Önanonim Şirket, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 3 (2) , 2017, 1-16, s. 6.

²⁷ Altaş, 2012, s. 76.

şirketin kuruluşunda artık esas sözleşmenin bütünüyle ticaret siciline tescili ve ilanı aranmaktadır. Anılan maddenin gerekçesinde bunun sebebi kamunun aydınlatılması ve aleniyetin sağlanması gereksinimi olarak ifade edilmiştir. Buna karşılık, TTK m.354 ile getirilen bu yeni anlayışın, üçüncü kişiler bakımından olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak düşüncesiyle, sicilin olumlu etkisinin kapsamı belirli hususlarla sınırlandırılmıştır. Bu düşüncenin amacı, esas sözleşmenin satır aralarına sıkıştırılan bazı hususların, üçüncü kişiler tarafından bilindiğinin ileri sürülmesinin önlenmesidir.

Anonim şirketin tescili için belirtilen süreye uyulmamasına yönelik olarak özel bir sonuca bağlanmamıştır. Koşullar mevcut ise gecikmeye neden olanlar aleyhine tazminat davası açılabilir. Anonim şirketin yasa da belirtilen süre kapsamında kurulmaması durumunda, kurucuların sermayeye mahsuben bankaya yatırmış oldukları tam ve kısmi ödemelerin iade edilmesiyle ilgili bir süre öngörülmüştür. Sözü edilen hükme göre, kurucu imzalarının noter tarafından onaylanmasından itibaren üç ay içinde anonim şirket tüzel kişilik kazanmadığı takdirde, taahhüt sahiplerinin ödedikleri pay bedelleri kendilerine iade edilmektedir. Bunun için de ilgili ticaret sicili memurluğundan alınmış, anonim şirketin öngörülen tarihten itibaren üç ay içinde tüzel kişilik kazanmamış olduğunu teyit eden yazının bankaya ibrazı gereklidir. Ticaret sicil müdürü, tescil için aranan yasal koşulların mevcudiyetini incelemekle yükümlüdür (mad. 32/1).

TTK getirilen yenilik ile mad. 335/1’de anonim şirketi, eski kanundan farklı olarak kuruluş ve tüzel kişilik kazanış olarak ikili bir ayrıma tabi tutmuştur.²⁸ Anılan madde hükmünde: “Şirket, kurucuların, kanuna uygun olarak düzenlenmiş bulunan, sermayenin tamamını ödemeyi, şartsız taahhüt ettikleri, imzalarının noterce onaylandığı veya ticaret sicili müdürü yahut yardımcısı huzurunda imzaladığı esas sözleşmede, anonim şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulur” denilmektedir. 335/2’de ise 355/1 hükmü saklı tutulmuştur. Böylelikle şirketin kuruluşu; esas sözleşme, şirketi kurma taahhüdü, imza ve noter onayına bağlıdır. Bu aşamaların gerçekleşmesi ile, kurulan ancak henüz tüzel kişiliğe sahip olmayan ön anonim şirket oluşur. Tüm bu değişikliklerin sebebi Alman hukukuna paralel düzenlemeye

²⁸ Soner Altaş, Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Şirketler Hukukunda Neler Değişti? Seçkin Yayıncılık, Ankara 2012, s. 243.

gidilmenin amaçlanmasıdır.²⁹ Dolayısıyla ön anonim şirket aşamasından tescille tüzel kişiliğe ulaşılmasına kadar kurucular arasındaki ilişkilere Alman Kanunundaki gibi anonim şirketlere dair hükümlerin uygulanması düşünülmüştür. Bu husus doktrinde tartışmalıdır. Alman hukukunda şirket kuruluş süreci çok uzun sürdüğü için, bu süreçte ön şirketin adeta tüzel kişiliği varmışçasına hukuki işlemlere taraf olma ehliyetinin var olduğu kabul ediliyor. Ancak Türk hukukunda bu yönde bir ihtiyaç bulunmadığı gibi, mevcut yasal düzenleme ışığında bu yönde yorum yapılması güç görünmektedir.

2.2. Anonim Şirket Organları

Tüzel kişiler, amaçlarına ulaşabilmek için organları eliyle hukuki işlemlere taraf olur. Türk Medeni Kanunu (TMK) m.51'e göre, tüzel kişiler, iradelerini organlarını kullanarak açıklar ve bunun sonucunda tüzel kişi borç altına girer. Organ, tüzel kişinin iradesini oluşturan ve yürüten kişidir.³⁰

Anonim şirketlerin organları, Yönetim Kurulu ve Genel Kurumdur. Zorunlu olan bu organların yanı sıra seçimli organların ihdas edilmesi de mümkündür. Yeni organlar ihdas edilirken dikkat edilmesi gereken husus, zorunlu organların hak ve yetkilerinin sonradan ihdas edilen organlara aktarılamayacak olmasıdır.³¹ Denetçilerin organ olarak vasıflandırıldığı ETTK düzenlemesinden farklı olarak YTTK'da denetçilerin anonim şirkete karşı bağımsız bir üçüncü kişi gibi değerlendirilmesi mümkündür³². Yeni düzenleme ile ortaklığın denetimiyle görevli, uzmanlık bilgisinin bulunmasına gerek duyulmayan kimselerin organ olma sıfatları kaldırılmıştır. Böylece denetim görevini bağımsız ve bu konuda uzmanlığı bulunan kimselerce yapılmasına yönelik düzenlemeler karşısında şirketin hesaplarına yönelik denetleme sistemi tümüyle değişikliğe uğramıştır³³. Değişiklikler birlikte denetçinin ortaklığın kurumsal yapısının parçası olmaktan çıkıp hizmet birimine dönüştürülmesi sağlanmıştır³⁴.

²⁹ Ceren Tarhanlı, Türk ve Alman Hukukunda Ön Anonim Şirket, XII Levha Yayınları, İstanbul Nisan 2013, s. 57.

³⁰ Ünal Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku Anonim ve Limited Ortaklık, Tek Kişi Ortaklığı, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, s.181.

³¹ İsmail Kırcı, Çağlar Manavgat ve Feyzan Hayal Şehirali-Çelik, Anonim Şirketler Hukuku I, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2013, s.389.

³² Korkut Özkorkut, Y Türk Ticaret Kanunu Açısından. Anonim Şirketlerde Bağımsız Denetim, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, s.264.

³³ Pulaşlı, s.351.

³⁴ Kutgi Taşan, s.5.

Sonuç olarak, denetçinin şirketin parçası olarak değil bağımsızlığı sağlanmış ve şirket için sözleşme ile kanunda belirlenen bağımsız denetim yapma hizmeti sağlayan gerçek ya da tüzel kişiler olduğu ifade edilebilir. Öte taraftan denetçinin bildirmesiyle riskin erken saptanması komitesinin kurulması durumundaki gibi şirketle alakalı işleyişinde müdahaleleri bulunmasına karşın idari görevleri yoktur. Bu sebeple öğretilerde çoğu yazar tarafından denetçilerin bir organ niteliğini taşımadığı savunulmaktadır³⁵.

2.2.1.Genel Kurul

Anonim şirkette pay sahiplerinin ya da onların temsilcilerinin, usulüne uygun olarak belirlenen bir gündemi görüşüp karara bağlamak amacıyla bir araya gelerek oluşturduğu organ, Genel Kurul'dur.³⁶ GK'un şirketi temsil yetkisi bulunmamaktadır. İç organ olarak niteleyebileceğimiz GK'un yürütme görevi de bulunmamaktadır.³⁷

GK, devamlı surette çalışan bir organ değildir. Olağan yahut olağanüstü yöntemle toplanarak karar alır. Alınan kararlar, YK tarafından icra edilir. GK'un devredilemez nitelikli yetkileri bulunmaktadır. TTK'da GK'un devredemeyeceği görev ve yetkiler mad. 408'de sayılmıştır. Bu maddede sayılanların dışında, diğer maddelerde de yalnızca GK'un yerine getirebileceği görev ve yetkiler mevcuttur.

TTK'ya göre, şirket esas sözleşmesinin değiştirilmesi, YK üyeleri ile denetçilerin seçimi, görev sürelerinin belirlenmesi, ücret meselesi, ibra ve görevden alma, şirketin bölünme-birleşme-tür değiştirmesi ile ilgili kararların alınması, yılsonu finansal tablolar üzerinden tasarruf, temettü ve yedek akçe kullanımı gibi kararların alınması, şirketin kendi paylarını iktisap veya rehni gibi hususlarda YK'ya yetki verilmesi ve kanunda kendisine bırakılan diğer konularla ilgili karar almak, GK'un devredilemez görevleri arasındadır.³⁸

GK toplantılarını organize etmek, YK'nın görevidir. GK'u toplantıya çağırarak, azınlığa da verilmiş bir haktır (TTK mad.412). GK'u toplantıya çağırarak YK da olsa azınlık da olsa gündemi belirlemek zorundadır. Anonim şirket GK'larında karar

³⁵ Kutgi Taşan, s. 5.

³⁶ Halil Arslanlı, Anonim Şirketler, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1960, s.2.

³⁷ Tekinalp, s.183.

³⁸ Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Şerhi, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s.713.

alınabilmesi için gündeme bağıllık esasına uygun hareket edilmiş olması gerekir (TTK mad.413). Gündeme bağılı olmayan kararlar iptal edilir. GK'un toplantı nisabı ve karar nisabı ile ilgili düzenlemeler, GK kararlarının iptali ve hükümsüzlüğü, TTK'da ayrıca düzenlenmiştir.

2.2.2. Yönetim Kurulu

Anonim ortaklığın bir diğer zorunlu organı olan Yönetim Kurulu, bir veya daha fazla kişiden oluşan, tam ehliyetli gerçek kişilerden veya tüzel kişilerden müteşekkil, karar ve icra organıdır.

YK sistemleri, monist ve düalist olarak ikili bir ayrıma tabidir. Monist sistemin ayırıcı özelliği, organlar arası fonksiyonel ayrılık ilkesinin kesin ve emredici şartlarla belirlenmiş olmasıdır.³⁹ Dualist sistem ise YK'nın gözetim ve denetim görevlerini önceler.⁴⁰

GK ve YK arasındaki ilişki ile ilgili teoriler, üç grupta incelenebilir. Bu teorilerden ilki, GK'un üstünlüğünün benimsendiği (hakimiyet teorisi) modelidir. Buna göre, anonim şirkete ilişkin tüm işlem ve eylemlere yön veren bir GK yetkili bir organdır⁴¹. TTK'daki YK tarafından devredilemeyen yetkiler göz önünde bulundurulduğunda bu teorinin geçerliliği bulunmamaktadır⁴². İkinci bir görüşe göre YK'nın üstünlüğü savunulmaktadır⁴³. Bu teori uyarınca YK esas itibariyle yetkilerin tümünü kullanabilecektir⁴⁴. Bu teorinin de GK'un devredilemeyecek yetkilerinin göz önünde bulundurulmasıyla ilişkinin açıklanmasında yeterli olmamaktadır⁴⁵. Son olarak, GK'la YK arasında birbirlerinden bağımsız karar alabilecekleri alanların kabulü halinde, diğer bir deyişle altlık üstlük ilişkisinin bulunmadığı **eşitlikçi modelin** varlığından bahsetmek mümkündür. Buna göre her bir organ farklı görevlere sahip olarak aralarında görev iş bölümü ayrımı bulunmaktadır. Bu teori çerçevesinde,

³⁹ Tekinalp, s.191.

⁴⁰ Necla Akdağ-Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s.17.

⁴¹ Mustafa Ünal, Anonim Ortaklıklarda Yönetim ve Yönetim Görevlerinin Murahhaslara Bırakılması, Batider, C.IX, S.3, 1982, s. 5.

⁴² Ünal, 1982, s. 5.

⁴³ Keskin, a.g.e, s.244.

⁴⁴ Ünal, 1982, s. 5.

⁴⁵ Ünal, 1982, s. 5.

yetkilerin kanunlarla belirlenmiş olması nedeniyle bu organların eşit olduğu benimsenmiştir⁴⁶. TTK'da hem YK'nın hem de GK'un vazgeçilemez görev ve yetkileri ile ilgili düzenlemeler bulunduğundan, eşitlikçi teorelin kabul edildiği sonucuna ulaşılır.⁴⁷ Buna göre organlar arasında herhangi bir üstünlüğün bulunduğundan söz edilemez ve yasayla belirlenen konulara ilişkin, organlar tarafından bağımsızca karar alınabilmektedir.

2.2.2.1.Yönetim Kurulunun Organ Niteliği

Türk Medeni Kanunu md. 47 hükmüne göre, tüzel kişilerin medeni haklarını kullanabilmeleri için organlara sahip olmaları gerekmektedir. TMK mad.48. hükmüne göre, tüzel kişilerin iradesi organlar vasıtasıyla açıklanır. TMK hükümlerine göre, organ; kanuna veya tüzel kişinin kuruluş belgelerine göre oluşturulması gerekli olan, tüzel kişinin; fiil ehliyetine sahip olması, iradesini oluşturması, açıklaması ve borç altına girebilmesini sağlayan kişi veya kurullardır.⁴⁸

Anonim şirketin kuruluşta esas sözleşmeyle atanmış veya GK tarafından seçilmiş, bir veya daha fazla gerçek veya tüzel kişiden oluşan bir YK bulunur. TTK mad.365/1 hükmüne göre, “*Anonim şirket YK tarafından yönetilir ve temsil olunur. Kanundaki istisnai hükümler saklıdır*”. Bu kapsamda YK iç ilişkide yönetim organı, dış ilişkide temsil organıdır.⁴⁹

Tüzel kişiliklerde, tüzel kişiliğin işlerini düzenleyen, tüzel kişiyi üçüncü kişilere karşı temsil eden bir organ olmalıdır. Anonim şirketlerde bu görev ve yetkilere kanuni ve zorunlu bir organ olan YK sahiptir. Kurul, niteliği itibarıyla bir organdır.⁵⁰ 6762 sayılı mülga TTK'daki⁵¹ YK'nın en az üç kişiden oluşacağına ilişkin hüküm YTTK'da terk edilerek tek üyeli YK'ya imkân tanınmıştır. YK'nın tek üyeli olması konusunda tek kişi ile kurul kavramları birbiriyle çelişkili gibi gözükse de ETTK mad.

⁴⁶ Ayşe Selcen Kutgi Taşan, Anonim Şirketlerde Temsil Yetkisinin Yönetim Kurulu Tarafından Kullanılması, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Özel Yüksek Lisans Programı Yüksek Lisans Tezi, s. 10.

⁴⁷ Kırca vd. s.395; Tekinalp, s.183.

⁴⁸ Bilge Öztan, Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fiillerinden Sorumluluk, Adalet Yayınevi, Ankara, 1970, s.3.

⁴⁹ Pulaşlı, s. 913.

⁵⁰ Poroy vd. s. 260.

⁵¹ 6762 Sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu, 09.07.1956 tarih ve 9353 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

359 gerekçesinde kurul ifadesinin birden fazla kişiyi değil organ kavramını işaret ettiği belirtilmektedir⁵². Bu bakımdan anonim şirket ile YK arasında bir akit değil ortaklıklar hukukuna ilişkin bir organik bir bağ olduğu söylenebilir.⁵³ Keza, YK organ olarak, tüzel kişinin bünyesinde mütemmim cüz niteliğinde olup YK üyelerinden oluşur ve onların aracılığıyla hareket eder.⁵⁴

YK, şirketin yürütme ve temsil organıdır. Bu sebeple, YK, anonim şirket esas sözleşmesindeki “işletme maksat ve konusuna” ilişkin tüm işlemleri yapabilmeye yetkili olan organ olmanın yanında yönetim örgütünün de başını oluşturmaktadır.⁵⁵

Şirketin yönetim ve temsil faaliyetlerinin, GK yerine YK tarafından gerçekleştirilmesinin temel nedeni, GK’un YK’ya göre işleyiş olarak daha yavaş çalışmasından kaynaklanmaktadır. Olağan olarak yılda bir kez toplanan GK’un, şirketin sürekli faaliyetleri hakkında süre yönünden ve kararların alınması bakımından doğru kararlar alabilmesi mümkün olmayacaktır. Diğer taraftan ortak sayısının artmasıyla birlikte şirketin yönetimi ve dışarıya karşı temsili de gittikçe zorlaşacaktır.⁵⁶

Anonim şirketler önemli sermayelerle kurulduklarından ticari hayatta profesyonel bir yönetim yapılanmasına sahip olmaları gerekir. Bu anlamda söz konusu yönetim yapılanmasının sadece GK’un faaliyetleri ile karşılanması mümkün değildir. Anonim şirket pay sahipleri kural olarak sadece taahhüt ettikleri sermaye ile sorumludurlar. Şirket işleri ile ilgili olarak anonim şirket pay sahiplerine sorumluluk yüklenmesi anonim şirket yapısına aykırıdır. Bu sebeple yönetim ve temsil görevinden kaynaklanan sorumluluğun yüklenebileceği YK gibi bir organa ihtiyaç vardır.

Geniş anlamda organ kavramına, şirket adına karar alan, onay veren, yöneten, denetleyen, temsil eden, gözetleyen ve buna benzer şirket fonksiyonlarını gerçekleştiren birimler (YK, GK, gözetim kurulu ve denetim kurulu vb.) örnek olarak

⁵² Yeni Türk Ticaret Kanunu Gerekçesi, <http://www.ticaretkanunu.net/gerekce/> (04.02.2020).

⁵³ Poroy vd. s.278; Öztan, s.83.

⁵⁴ Ayşegül Sezgin, Yönetim Kurulu Üyesi ile Anonim Ortaklık Tüzel Kişisi Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği, Mehmet Somer’in Anısına Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, İstanbul, 2006, s.367.

⁵⁵ Duygu Demirel, “Anonim Şirketlerde Yönetim Yetkisinin Devri” Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 7 (2): 211-250, 2017, s.216.

⁵⁶ Rasim Can Çakır “Y Türk Ticaret Kanunu’nda Anonim Şirket Yönetim Kurulu” İstanbul Barosu Dergisi 88 (5): 110-139, 2014, s.110.

verilebilir.⁵⁷ Dar anlamda organ ise, kanun veya şirket içi düzenlemeler ile oluşturulmuş bir birime atanmış veya seçilmiş olan, sorumluluk üstlenen ve tüzel kişinin fonksiyonlarını yerine getiren kişi veya kişi toplulukları olarak tanımlanabilir.⁵⁸

Dar anlamda organda, tüzel kişinin iradesini meydana getirip icra eden kişi organın kendisi olup, bu kişinin iradesi de tüzel kişinin iradesidir. Akünel'in "tüzel kişinin örgütü içinde yer alan ve tüzel kişinin iradesinin oluşmasını ve bu iradenin hukuk alanına yansımaları sağlamak üzere, kanun, tüzük (esas sözleşme) veya bunlara uygun olarak yapılan iç yönetmelik uyarınca oluşturulan; tüzel kişi için karar verme, yürütme ve denetleme fonksiyonlarını üstlenmiş bulunan kişi veya kurullar"⁵⁹ olarak tanımladığı organ kavramı Öztan'a göre, "kanun maddeleri, tüzel kişinin statüsü, nizamnamesi ve veya iç talimatnameleriyle yetkili kılınan ve tüzel kişi için önemli olan korporatif görevleri devamlı ve bağımsız olarak, gerek üçüncü şahıslarla münasebetlerde gerek tüzel kişinin iç teşkilatında, yerine getirmesi için yetkili kılınan veya kendisine bu tip görevleri fiilen ve dışa karşı belli olacak şekilde bağımsız ifa yetkisi verilen şahıs veya şahıs gruplarıdır."⁶⁰

Tekinalp, TTK'nın 553/1. maddesinde geçen "Kurucular, YK üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlâl ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar." ibaresinin sorumluluk hukuku bakımından organ kavramına gönderme yaptığını, bu yaklaşımla şekillenen organın hem geniş ve dar anlamda organ tanımı ile hem de MK 49 ve 50 ile örtüştüğüne, zira anılan maddenin bir taraftan işlevsel bir organ olan YK diğer taraftan da organ kişileri işaret ettiği görüşündedir.⁶¹

Organ sıfatı kanundan veya sözleşmeden alınmış olabileceği gibi (şekli organ), fiilen de elde edilebilir (fiili organ).

⁵⁷ Ünal Tekinalp, Tek Kişilik Ortaklık: Tek Paysahipli Ortaklık, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2011, s.105; Doğan, s.6.

⁵⁸ Kortunay, s.4; Doğan, s.6; Akünel, s.34.

⁵⁹ Akünel, s.46.

⁶⁰ Öztan, s.10-12.

⁶¹ Tekinalp, s.13-14.

Şekli organ, kanun veya sözleşmeyle bazı görevleri yerine getirmek üzere tüzel kişilik adına atanmış kişilerdir. Bu kişilerin yetkileri, kanunda, esas sözleşmede açıkça belirtilmiş olmalıdır. Tüzel kişilik adına hareket edecek organın şekil olarak kanunen veya esas sözleşme gereği belirtilmesi nedeniyle şekli organ kavramı kullanılmaktadır.⁶²

TTK'da düzenlenen anonim şirketlerin mutlak zorunlu organları GK ve YK'dur.⁶³ Mutlak anlamda zorunlu şekli organlardan birinin yokluğu halinde, TTK 530/1'e göre pay sahipleri, şirket alacaklıları veya bakanlığın istemi üzerine, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, YK'nu da dinleyerek şirketin durumunu kanuna uygun hâle getirmesi için bir süre belirleyip bu süre içinde durum düzeltilmezse, şirketin feshine karar verir. Bazı anonim şirketlerde ek şekli organlara yer verilmiş olup, söz konusu organlar nispi anlamda zorunludur. Anonim şirketin bu organları oluşturmamış olması halinde YK'nın sorumluluğuna gidilebildiği halde, organ yokluğu durumu oluşmaz. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu⁶⁴ndaki (BanK.) iç denetim organları örnek olarak verilebilir. Bununla birlikte ETTK'da çeşitli konularda oluşturulan komiteler organ niteliği taşımazlar. Örnek olarak TTK 378/1. maddesinde düzenlenen riskin erken saptanması ve yönetimine ilişkin komite, pay senetleri borsada işlem gören şirketlerde, YK tarafından, şirketin varlığını, gelişmesini ve devamını tehlikeye düşüren sebeplerin erken tespiti, bunun için gerekli önlemler ile çarelerin uygulanması ve riskin yönetilmesi amacıyla kurulur. Bu komite diğer şirketlerde ise denetçinin gerekli görüp bunu YK'ya yazılı olarak bildirmesi hâlinde derhâl kurulur.

Öğretide ve içtihatlarda, organın tanımı geniş yorumlanmaktadır. Öğretide bu organın tüzel kişilerin oluşumlarına fiili olarak iştirak eden ve fiili bir olgu biçiminde ortaya çıkan organlar olduğu savunulmaktadır. Diğer bir kısım yazarlarca da değişik adlarla anılmaktadırlar⁶⁵. Öğretide bazı yazarlar fiili organı, kanunda ve sözleşmede belirtilen şekilde YK üyesi olarak seçilmemiş, herhangi bir görevlendirmesi olmadan

⁶² Fatih Bilgili, Yeni Gelişmelerle İsviçre ve Alman Hukuklarında Anonim Ortaklıkların Organlarının Davranışlarından Dolayı Üçüncü Kişiler Karşısındaki Sorumluluğu ve Organların Tazminat Borcu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, s.30.

⁶³ Serhan Dinç, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2016, s.13.

⁶⁴ Bankacılık Kanunu, Kanun No. 5411, RG Tarihi: 01.11.2005, RG Sayısı: 25983.

⁶⁵ Karaege, s. 68.

şirket işleyişinde YK'ya ait görevleri yerine getiren kişi veya kişilerdir. Gerçek kişiler gibi tüzel kişiler de fiili organ olabilir.⁶⁶Yönetim organı kural olarak yasa ve esas sözleşme uyarınca seçilmekte olan ve atanmış kimselerden oluşmaktadır. Fakat bir seçimin, atamanın ya da özel bir yetkilendirmenin yapılmaksızın fiili olarak kurulun bütün ya da kısmen görevlerini yerine getiren, şirketle alakalı önemli kararlar alan, bu tür faaliyetlere sürekli iştirak eden, şekli organın kararının belirleyicisi olan kişiler, görmüş oldukları fonksiyonlar göz önünde bulundurularak organ sayılmaktadır⁶⁷.

2.2.2.2.Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri

YK esas sözleşmede yazılı bulunan şirketin amacına ve işletme konusuna giren her tür işleri ve hukuki işlemleri, şirket adına yapmaya yetkilidir (TTK mad. 371/1). İlgili kanun hükümlerinde yer alan GK'un devredemeyeceği yetkiler ile şirket esas sözleşmesinde GK'un yetkilendirildiği konular dışında kalan hususlarda karar alma ve uygulama yetkisi YK'ya aittir. Konuya ilişkin olarak TTK'nın 374. maddesinde *“YK ve kendisine bırakılan alanda yönetim, kanun ve esas sözleşme uyarınca GK'un yetkisinde bırakılmış bulunanlar dışında, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almaya yetkilidir”* hükmü yer almaktadır. Kanun, bu madde ile genişletici bir karineye yer vererek GK'ya verilenler dışındaki tüm görev ve yetkileri YK'ya bırakmıştır. Anonim şirketin görev ve yetkilerinin birlikte incelenmesinin sebebi, görevlerin yerine getirilmesinin ancak yetkilerin kullanılmasıyla mümkün olmasıdır.⁶⁸

YK yetkilerini genellikle kurul olarak yerine getirmekte ise de her YK üyesinin herhangi bir karar ihtiyaç duymaksızın tek başına yapabileceği işlemler de bulunmaktadır. Bankacılık Kanunu Ve Sermaye Piyasası Kanunu'nda (SPK) YK'ya daha geniş yetkiler tanındığı da görülmektedir. YK'nın görev ve yetkilerinin temelini oluşturan temsil ve idare dışındaki görev ve yetkiler esasen tali nitelik taşımaktadır.

⁶⁶ Akdağ-Güney, s.147.

⁶⁷ Arslan Kaya, Anonim Şirketin Organizasyon Yapısı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 2017, s. 2.

⁶⁸ Karahan, s.391.

Çünkü her ne kadar ayrı görev ve yetkiler olarak gösterilse de esasında bunlar temsil ve yönetim yetkisinin yansımalarını oluşturmaktadırlar.⁶⁹

Türk Hukuk öğretisinde ETTK 374/1’de öngörülen kuralın, YK’nın yetkilerine ağırlık verildiği ve GK’ya tanınanlar dışında bütün yetkilerin YK’ya verildiği şeklinde yorumlandığı görülmektedir. Keskin (2018), doktrindeki kimi yazarlar 408. maddede belirtilen hükümle GK’un yetkilerinin çok sınırlanmasından dolayı bu organlar arasındaki yetkinin paylaşımında YK’ya ağırlık verildiğini ifade etmektedir. Böylece, bazı yazarlar tarafından YK’nın yetki boşluğunu doldurucu etkide bulunan organ olarak değerlendirdiğini “yazılı bulunmayan” bütün yetkilerin YK’nın bünyesinde toplandığını dolayı olarak ulaştığını, kimilerininse doğrudan yasa ve esas sözleşmenin GK’ya vermediği bütün görevlerle yetkilerin YK’ya ait olduğu çıkarımında bulunduklarını belirtmektedir. Böylece eşitlik teorisine göre YK tamamlayıcı organ olarak görülmüş ve ağırlık YK’ya verilmiştir⁷⁰. Ancak TTK madde 408/1 ile GK’ya atfedilmeyen tüm yetkilerin YK’da olduğunu söylemek güçtür.⁷¹ 374. maddenin gerekçesinde iş bölümü ilkesi vurgulanmıştır. Bu açıdan, YK’nın GK tarafından seçilmesi, GK’un üstün organ olarak görülmesi için yeterli olmamaktadır. Bunda ortaklığın işleyebilmesi açısından gereklilik bulunmaktadır. Şöyle ki yapılan düzenlemelerle organların aralarındaki yetkinin paylaşımından dolayı GK’un üst organ olduğuna yönelik anlayışa son verilmiştir⁷².

2.2.2.2.1.Yönetim Kurulunun Devredilemez ve Vazgeçilemez Görev ve Yetkileri

TTK’da genel yetki kurallarının yanında YK’nın bazı yetkilerinin devredilemez nitelikte olduğuna ilişkin de düzenleme yapılmıştır.⁷³ TTK’nın YK’nın devredilemez nitelikteki görev ve yetkilerinin düzenlendiği 375. maddesi hükmü aşağıdaki başlıklar halinde belirtilmektedir.

⁶⁹ Karahan, s. 391-392.

⁷⁰ Harun Keskin, “Anonim Şirket Genel Kurulu ile Yönetim Kurulu Arasındaki İlişkinin Tarihsel Süreçte Geçirdiği Değişim ve Organların Yetkilerine Genel Bir Bakış” Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 34 (3): 241-274, 2018, s. 267.

⁷¹ Keskin, s. 269.

⁷² Mehmet Bahtiyar ve Esra Hamamcıoğlu, Anonim Ortaklık GK Toplantıları, Beta Yayınları, İstanbul.

⁷³ Akdağ-Güney, s.107.

2.2.2.2.1.1.Şirketin Üst Düzey Yönetimi ve Bunlarla İlgili Talimatların Verilmesi

Genel anlamda üst düzeyde yönetim, YK'nın münhasıran sorumluluğunda olan şirketin varlığına ve başarılı bir şekilde gelişmesine ilişkin temel nitelikteki kararların alınması ve uygulanmasıyla ilgilidir.⁷⁴ Bu bağlamda üst düzeyde yönetim kavramının içeriğini, şirketin amaçlarının ve şirket politikasının benimsenmesi, bu amaçlara ulaşmak için gerekli kaynakların ve araçların seçimi, araçlar ve amaçlar arasındaki dengenin sağlanması, şirketin üst düzey yöneticilerine amaçlara ulaşılması ve araçların kullanılması konusunda gerekli talimatların verilmesi ve herhangi bir olumsuzlukta müdahaleye hazır olunması oluşturur.⁷⁵

Şirketin üst düzey yöneticilerine talimat verilmesi üst yönetim kavramının ayrılmaz bir parçasıdır. Bu görevlerin gerektiği şekilde yerine getirilebilmesi için gerekli durumlarda talimat verilerek, yetkiyi devralan kişilerin yönlendirilmesi gerekir; aksi bir durum YK'nın sorumluluğunu doğurur. Talimatlar, sözlü veya yazılı olarak açıkça ya da bazı özel durumlarda örtülü bir şekilde verilebilir.⁷⁶

2.2.2.2.1.2.Şirket Yönetim Teşkilatının Belirlenmesi

YK, anonim şirketin amacına uygun yönetim organizasyonundan sorumludur. Şirket yönetim teşkilatı, yönetimde yer alan herkesin, altlık-üstlük ilişkilerini, görev tanımlarını, bölümleri ve aralarındaki ilişkileri gösteren şemadır.⁷⁷ YK, kanunla belirtilen sınırlamalara uymak koşuluyla, şirketin ihtiyacına göre yönetim teşkilatını dilediği gibi şekillendirebilir.⁷⁸

2.2.2.2.1.3.Muhasebe, Finans Denetimi ve Şirketin Yönetiminin Gerektirdiği Ölçüde, Finansal Planlama İçin Gerekli Düzenin Kurulması

Anonim şirket YK, şirket finansmanından en üst derecede sorumlu organ olarak, muhasebe düzenini, finansal denetimini ve planlamasını devamlı şekilde

⁷⁴ Pulaşlı, s.432.

⁷⁵ Akdağ-Güney, s.108.

⁷⁶ Pulaşlı, s.433.

⁷⁷ Bilgili ve Demirkapı, s. 372.

⁷⁸ Akdağ-Güney, s.109.

düzenlemek zorundadır. Ancak bu durum YK finansal işleri bizzat icra etmek zorunda olduğu anlamına gelmemektedir. Finansal işlerin icrası başkaları tarafından gerçekleştirilse dahi YK uygun organizasyon yapılandırılmasından sorumludur.

Muhasebe sisteminin kurulmasıyla kastedilen, kanuna ve genel kabul gören muhasebe ilkelerine göre muhasebenin örgütlenmesi, konsolide hesap sisteminin, defter ve kayıtların tutulma kurallarının tespiti, hesap planlarının yapılması anlamına gelmektedir.⁷⁹

TTK uyarınca anonim ortaklıkların denetimleri iki başlı bir sistemler yerine getirilmektedir. Kanunun 397/4. maddesi uyarınca bağımsız denetimin yapılabileceği şirketler Cumhurbaşkanınca belirlenmektedir. Bu kapsamda bu şirketler 2018/11597 sayılı “*Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar*” la belirlenmiştir⁸⁰. Buna göre aktif toplam 35 milyon TL olmalı, yıllık net satış hasılatı 70 milyon TL olmalı, çalışan sayısı da 175 olmalıdır. Anonim ortaklığın yalnız başına ya da bağlı ortaklıklar ve iştiraklerle beraber minimum ikinin peş peşe iki hesap döneminde aşması durumunda, bir sonraki hesap dönemi itibariyle bağımsız denetim yapılır ve 398 ve diğer hükümleri uyarınca denetlenmektedir. Diğer taraftan, peş peşe iki hesap döneminde bu ölçütlerin minimum ikisini aşmazsa ya da bir hesap dönemi içerisinde bu ölçütlerdeki değerlerin %20 ya da fazlası oranının altında kalırsa, bir sonraki hesap dönemi itibariyle bu denetimin kapsamı dışına çıkmaktadır⁸¹.

TTK’nın 398. maddesinde çerçevesi geniş bir denetim konusuna yer verilmiştir. Madde “Şirketin ve topluluğun finansal tabloları ile YK’nın yıllık faaliyet raporunun denetimi; envanterin, muhasebenin ve Türkiye Denetim Standartlarının öngördüğü ölçüde iç denetimin, bu Bölüm hükümleri anlamında 378. madde uyarınca verilen raporların ve 397’nci maddenin birinci fıkrası çerçevesinde YK’nın yıllık faaliyet raporunun denetimidir. Bu denetim, Türkiye Muhasebe Standartlarına, kanuna ve esas sözleşmenin finansal tablolara ilişkin hükümlerine uyulup uyulmadığının incelenmesini de kapsar” şeklinde düzenlenmiştir. Denetçinin madde kapsamında ilk başta, anonim ortaklığın finansal tablolarını, dolayısıyla envanter, muhasebe ve

⁷⁹ Pulaşlı s.434.

⁸⁰ Ayrıca bakınız; <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/05/20180526-2.pdf>. (Erişim zamanı, 07.05.2021).

⁸¹ Oruç Hami Şener, Ortaklıklar Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2019, s.437.

Türkiye Denetim Standartları'nın belirlediği ölçüye uygun olarak iç denetimini yapması gerekecektir⁸². Buna göre denetçinin 397/1. maddesi kapsamında sınırlı olarak ortaklığın YK yıllık faaliyet raporunu da denetleyecektir. Bu kapsamda kurulun yıllık faaliyet raporu, yalnız içerdiği finansal bilgilerle denetlenmekte olan tabloların tutarlılığı üzerinden denetlenmektedir⁸³.

Dış denetimden bağımsız olarak, şirketin iç denetimi bir veya birkaç YK üyesine, YK dışından bir veya birkaç yöneticiye veya oluşturulacak bir komite ya da birime bırakılabilir.⁸⁴ Finansal planlama ise bütçeleme ile yeterli likiditenin sağlanmasının güvence altına alınmasını ifade eder.⁸⁵

2.2.2.2.1.4. Müdürlerin ve Aynı İşleve Sahip Kişiler İle İmza Yetkisini Haiz Bulunanların Atanmaları Ve Görevden Alınmaları

TTK'nın 375/1-d maddesinde; “müdürler” ve “aynı işleve sahip kişiler” kavramları kullanılmış ve bu kişilerin seçimi ve azledilmesinin YK'nın devredilmez görev ve yetkilerinden olduğu belirtilmiştir.⁸⁶ Madde gerekçesinde yer alan; “*Bu hükümdeki ‘müdürler ile aynı işleve sahip kişiler’ ibaresi kendilerine yönetme görev ve yetkileri tanınmış olan kimseleri ifade eder. Görev ve yetki verilmesi ile kastedilen yönetim hakkının veya genel olarak yönetimin geçirilmesi, diğer bir ifadeyle ‘delegasyon’ değildir. Kastedilen, işlemlerin yürütülmesi aşamasına ilişkin yetkilerdir*” ibarelerinden bu maddede, müdürler ve aynı işleve sahip kişiler olarak bahsedilenlerin Murahhas Olmayan, yalnızca icra organı niteliğine sahip kişiler olduğu anlaşılmaktadır. Ancak doktrinde bu düzenlemenin yönetim ve temsil yetkisi devredilecek kişileri de kapsadığı yönünde görüş bildirilmektedir.⁸⁷ Bu maddeye yönelik olarak Altay, müdürlerin belli başlı görevlerin yürütülmesi için yetkilendirilmiş kişiler olduğunu, YK'nın, Murahhasları atamasına yönelik münhasır yetkisinin TTK 367 ve 377/1-b bendinin kapsamında olduğunu savunmaktadır.⁸⁸ Tekinalp'e göre hüküm kapsamındakiler üstü düzey yöneticiler olmakta “imza

⁸² Şener, 2019, s. 447.

⁸³ Ünal Tekinalp, Reha Poroy, Reha, Ersin Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku, C. I, 13. Baskı, İstanbul 2014, s. 467.

⁸⁴ Akdağ-Güney, s.109

⁸⁵ Pulaşlı, s.435.

⁸⁶ Akdağ-Güney, s.98-99.

⁸⁷ Akdağ-Güney, s.102.

⁸⁸ Altay, s. 113.

yetkisini haiz kişi” ibaresi dar yorumlanmalıdır, iç ilişkideki imzaların elektrik, su, doğalgaz aboneliğine yönelik belgeleri imzalayan yetkili kimselerin hüküm dışında tutulmalıdır⁸⁹.

2.2.2.2.1.5.Yönetimle Görevli Kişilerin, Özellikle Kanunlara, Esas Sözleşmeye, İç Yönergelere ve YK’nın Yazılı Talimatlarına Uygun Hareket Edip Etmediklerinin Üst Gözetimi

Üst gözetim mad. 375/1d hükmüne göre; yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, esas sözleşmeye, iç yönergelere ve YK’nın yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetimidir. TTK üst yönetimle ilgili dünya üzerindeki sistemlerden monist sistemi benimsemiş ve üst gözetim için ayrı bir organ öngörmemiştir. Gerekçede, üst gözetim ile hem kuramsal açıdan hem de işletme iktisadî yönünden gerekli olan işlerin akışının gözetiminin kastedildiği, yoksa YK’nın bir kontrol ve denetim organı olmadığı belirtilmiştir. Üst gözetim görev ve yetkisinin etkili bir biçimde gerçekleştirilebilmesi için YK’nın icra yetkisi bulunmayan üyeleri arasından seçilecek en az iki kişi ile bir denetim komitesi oluşturulması gerekecektir.⁹⁰ Bu amaçla kurul, oluşturduğu komite aracılığıyla işlerin gidişatı ile ilgili bilgi alacak, yönetimle görevli kişilerden rapor talep edecek ve inceleyecek, düzensizlikleri açıklığa kavuşturacaktır.⁹¹ Yanlı’ya göre ise imza yetkileri murahhasları da içeren kimseye devredilemeyecektir⁹².

2.2.2.2.1.6.DeFTERlerinin Tutulması, Yıllık Faaliyet Raporunun ve Kurumsal Yönetim Açıklamasının Düzenlenmesi, GK Toplantılarının Hazırlanması ve İcrası

Maddede bahsi geçenler; pay defteri, YK karar defteri ile GK toplantı ve müzakere defterleri, yani muhasebeyle ilgisi bulunmayan ticari defterler olup, muhasebe ile ilgili ticari defterlerin (yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri vs.) tutulması YK’nın devredilemez görev ve yetkilerinden değildir. Bu durumda

⁸⁹ Tekinalp, s. 130.

⁹⁰ Pulaşlı, s. 435-436.

⁹¹ Şaban Kayıhan, Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketlerde Üst Gözetim, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2011, s.129.

⁹² Yanlı, s. 439.

geçerli bir delegasyonun varlığı halinde YK üyelerinin sorumluluğu seçim, talimat verme ve gözetimle sınırlı olarak devam edecektir.⁹³ YK'nın yetkisinin bulunduğu defterlerin tutulması, şirkete ait olan defterlerin usulüne uygun olarak tutulmasının sağlama ve defterleri tutanları gözetleme yetkisini ifade eder. Bu nedenle, şirkete ait defterlerin YK tarafından doğrudan tutulması gerekmez. Bu görev, YK tarafından belirlenecek kişilerce ifa edilebilir. Fakat, esas sözleşme ya da iç yönergede yer verilecek bir düzenlemeyle defterleri tutma görevi yetkisinin GK'ya ya da denetim kuruluna verilemeyeceği kabul edilmiştir⁹⁴. Kurumsal yönetim açıklanmasının düzenlenmesi ve GK'ya sunulması TTK ve SPK ilkelerine dayanmaktadır. Bu açıklamanın bizzat YK tarafından hazırlanması zorunlu tutulmamıştır. Dolayısıyla açıklama metni şirketin yöneticilerince hazırlanabilir ve YK tarafından da GK'ya sunulabilmektedir. Şöyle ki, YK bakımında devredilemeyecek olan, bu açıklamanın hazırlanması ve GK'ya sunulmasıdır. Fıkranın son cümlesinde belirtilen GK toplantılarının hazırlanması kapsamında GK toplantısı için gerekli hazırlıkların yapılması ve toplantının yapılmasının sağlanması YK tarafından yapılması gerekmektedir. Bu çerçevede, YK, bunları doğrudan yapmak zorunda bulunmamakta, murahhaslarda ve yöneticilerden yardım alabilmektedir. Ancak, GK'un toplantıya çağırılmasına ilişkin görevin devri mümkün görülmemiştir⁹⁵.

2.2.2.2.1.7. Borca Batıklık Durumunun Varlığında Mahkemeye Bildirimde Bulunulması

Şirkete, şirket alacaklılarına ve kamuya karşı ciddi bir sorumluluğu bulunan anonim şirket YK, anonim şirketin borca batık olması halinde, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirmekle görevlendirilmiştir.⁹⁶

Kanun koyucunun yaptığı bu düzenlemenin temel amacı şirket organları arasındaki görev ve yetki paylaşımını netleştirmek ve GK'un üst organ olduğu yönündeki yanlış anlaşılma ve değerlendirmelerin önüne geçmektir.⁹⁷ Zira YTTK'nın

⁹³ Akdağ-Güney, s.110.

⁹⁴ Doğan, s. 621.

⁹⁵ Doğan, s. 622.

⁹⁶ Pulaşlı, s.436-437.

⁹⁷ Fatih Bilgili ve Ertan Demirkapı, Şirketler Hukuku, Dora Yayıncılık, Bursa, 2013, s.371.

yürürlüğe girmesi ile birlikte GK üst karar organı olma niteliğini kaybetmiştir.⁹⁸ Yapılan bu düzenleme gereği şirket esas sözleşmesi kapsamında GK ya da YK'nın kanunda sayılan devredilemez nitelikteki görev ve yetkilerine ilişkin düzenleme yapılamayacağı da hüküm altına alınmıştır.⁹⁹ YK tarafından da devredilemez nitelikteki görev ve yetkilerin GK ya da üçüncü kişilere devrine ilişkin kararlar alınamaz. Devredilemeyecek nitelikteki görev ve yetkiler ile ilgili esas sözleşmede ya da YK kararlarında aksi yönde düzenleme yapılması halinde yapılan işlem batıldır.

2.2.2.3.Yönetim Kurulu Üyeliği

TTK'ya göre YK'nın esas sözleşmeyle atanmış veya GK tarafından seçilmiş en az bir üyesi bulunur. YK üyesi olabilmek için aranan vasıflar, TTK mad.359'da düzenlenmiştir. TTK'nın benimsediği yapı, anonim şirketlerde YK üyeliği için, şirketin kendisine özel bir alan bırakır. Bu anlamda, YK'nın nasıl teşekkül edeceği, çalışma prensipleri, TTK'da belirlenen emredici kuralları bertaraf etmemek kaydıyla, üyelere aranacak vasıflar bakımından, kuruculara ve GK'ya seçme hakkı tanınmıştır.

2.2.3. Anonim Şirketle YK Üyeliği İlişkisinin Hukuki Niteliği

YK üyesi ile anonim şirket arasındaki hukuki ilişki YK'nın GK tarafından seçilmesi ve seçilen YK üyesinin görevi kabul etmesiyle başlar. YK üyesinin ticaret siciline tescil edilmesi yalnızca bildirici nitelikte olup, bu konu kuruluş açısından herhangi bir önem taşımamaktadır. YK üyesinin, YK'daki görevi sona erse dahi sadakat ve sır saklama yükümlülüğü bir süre daha devam eder.¹⁰⁰

YK üyesinin isminin esas sözleşmeye yazılması, GK'un seçim kararı, kooptasyon (üyeliği sona eren üye yerine YK tarafından geçici üye atanması) durumunda YK'nın seçim kararı ve KTK'sinin (KTK) üye atamaya ilişkin işlemi, bir tür icap niteliğindedir. Bu icabın açık veya zımni kabulü ile şirket ile üye arasındaki hukuki ilişki kurulmuş olmaktadır.¹⁰¹ Dolayısıyla taraflar arasında sözleşmeye dayalı

⁹⁸ Beşir Fatih Doğan, Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisinin Devri, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011, s.20.

⁹⁹ Abuzer Kendigelen, Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012, s.265.

¹⁰⁰ Poroy vd. s.586.

¹⁰¹ Kırca vd. s.453; Pulaşlı, s.888.

bir bağ kurulmuştur.¹⁰² Ancak şirket ile YK üyesi arasında kurulan ilişkinin hukuki niteliği, teoride en çok tartışılan konulardan biridir.

YK üyeleri ile şirket arasındaki sözleşme ilişkinin nitelendirilmesinde; vekâlet akdi ve hizmet akdi olmak üzere sözleşmenin niteliği konusunda farklı ihtimaller ve görüşler söz konusudur. Sözleşmenin niteliğinin tespiti, şirket ile üye arasında bir uyuşmazlık çıkması halinde uygulanacak hükümlerin tespiti ve özellikle sorumluluk bakımından önem taşımaktadır.

Doktrinde görüş birliği halinde anonim şirket ile YK üyesi arasındaki hukuki ilişkinin sözleşme ilişkisi olduğu kabul edilmektedir. Şirket ile YK üyesi arasında sözleşme ilişkisinin varlığının tespitinden sonra, bu sözleşmenin niteliğinin de belirlenmesi gerekir. Anonim şirket ve YK üyeleri aralarında yapacakları sözleşmenin niteliğini ve koşullarını sözleşme özgürlüğü çerçevesinde dilekleri gibi belirleyebilirler.¹⁰³ Sözleşmenin taraflarınca sözleşmenin niteliğine ilişkin olarak belirleme yapıldığı takdirde uyuşmazlık halinde belirlenen sözleşme ve bu sözleşmeye ilişkin kanun hükümleri kapsamında uyuşmazlık çözülür. Bununla birlikte taraflarca bu şekilde bir sözleşme tipi belirlenmediği takdirde sözleşmenin niteliğinin ne olduğu ve uyuşmazlık halinde hangi sözleşme tipine ait hükümlerin uygulanacağını belirlenmesi gerekir. Doktrinde görüş birliği bulunmamakla beraber anonim şirket ile YK üyesi arasındaki sözleşmenin niteliği konusunda vekâlet sözleşmesi görüşü, hizmet sözleşmesi görüşü, karma görüş ve sui generis sözleşme görüşü olmak üzere dört görüş bulunmaktadır.

2.2.3.1.Vekâlet Sözleşmesi Görüşü

Vekalet sözleşmesi, vekil tarafından sözleşmeyle vekalet veren kimsenin yararına ve iradesiyle uyumlu olarak işlerin yönetimi veya belirli bir hizmetin yerine getirilmesi, neticenin sağlanamaması risklerinin kendine aidiyetinin bulunmaması kaydıyla yükümlülük altına girdiği ve bu hizmetin yasanın diğer hükümleri ile

¹⁰² Çamoğlu vd. s.352; Karaege, s.71.

¹⁰³ Ersin Çamoğlu, Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s.115; Akdağ-Güney, s.101; Ersin Çamurcu, Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2015, s.40.

düzenleme altına alınan sözleşmeler kapsamında bulunmadığı, ayrıca teamüller gereğince ya da sözleşmeyle kararlaştırılması koşuluyla ücretin de hak edildiği bir sözleşme olarak ifade edilebilmesi mümkündür. Bu sözleşme hukuksal niteliği gereği devamlılık gösteren birçok edimden oluşmaktadır. Rızaya dayalı sözleşme olmasının yanı sıra, başlıca unsura vekil tarafından vekalet veren kimseye iş görme borcuyla yükümlülük altına girilmektedir. Bu edim, vekil olarak tayin edenin yararına uygun olarak ve neticenin elde edilememesi risklerinden bağımsızca ifa edilmektedir¹⁰⁴.

Türk doktrinde çoğunluk olarak anonim şirket ile YK üyeleri arasındaki sözleşme ilişkisinin vekâlet akdi olduğu kabul edilmektedir.¹⁰⁵ Bu görüş TTK'nın 126. maddesinde yapılan gönderme vasıtası ile Türk Borçlar Kanunu'nun 630. maddesinin uygulanması gerekçesine dayanmaktadır. Uygulanacak kanun hükümleri başlıklı TTK'nın 126. maddesine göre; *“Her şirket türüne özgü hükümler saklı kalmak şartıyla, Türk Medenî Kanununun tüzel kişilere ilişkin genel hükümleri ile bu Kısımda hüküm bulunmayan hususlarda Türk Borçlar Kanunu'nun adi şirkete dair hükümleri her şirket türünün niteliğine uygun olduğu oranda, ticaret şirketleri hakkında da uygulanır.”* Bu düzenlemeden hareketle, TTK'nda özel hüküm bulunmayan hallerde Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen adi ortaklık hükümleri uygulanacağından, anonim şirket ile YK üyeleri arasındaki sözleşme ilişkisine de vekâlet sözleşmesi hükümlerinin uygulanacağı kabul edilmektedir.¹⁰⁶ Zira Türk Borçlar Kanunu'nun 630. maddesinin birinci fıkrasına göre; *“Kanunun bu bölümünde veya ortaklık sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça, yönetici ortaklar ile diğer ortaklar arasındaki ilişkiler, vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümlere tabidir.”*

Türk Borçlar Kanunu'nda adi şirket için getirilen düzenleme uyarınca, şirket sözleşmesinde yahut kanunda aksine düzenleme bulunmadığı müddetçe yönetici ortaklar ile diğer ortaklar arasındaki ilişkiye vekâlet sözleşmesi hükümleri

¹⁰⁴ Fahrettin Aral ve Hasan Ayrancı (2012). 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri (9. bs). Ankara, s. 387.

¹⁰⁵ Arslanlı, s.99; Tuğrul Ansay, Anonim Şirketler Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara, 1982, s.104; Oğuz İmregün, Anonim Ortaklıklar, Yasa Yayıncılık, İstanbul, 1989, s.202; Çamoğlu, s.111; Pulaşlı, 158; Akdağ-Güney, s.101; Poroy vd.s.544; Oruç Hami Şener, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s.364; Kırca vd. s.460; Mehmet Bahtiyar, Ticari İşletme Hukuku, Legal Kitabevi, İstanbul, 2015, s.220.

¹⁰⁶ Arslanlı, s. 100; Atan, s.12; Salter Uçar, Hukukumuzda Yönetim Kurulu Ve Denetçiler İle Sorumluluk Halleri, Alfa Yayıncılık, İstanbul, 1994, s.78; Yılmaz Aslan, Rekabet Hukuku Dersleri, Ekin Yayıncılık, Bursa, 2017, s.72; İmregün, s. 202; Ansay, s.104; Çamoğlu, s.117; Çamurcu, s.41.

uygulanacaktır. TTK'nın 126. Maddesinde ETTK'nda hüküm bulunmayan hallerde Türk Borçlar Kanunu'nun adi ortaklar ilişkin hükümlerinin uygulanacağı açıkça düzenlendiğinden, anonim şirket ile YK üyesi arasındaki hukuki ilişkiye vekâlet sözleşmesi hükümlerinin uygulanması gerektiği ileri sürülmektedir.¹⁰⁷

Buna ek olarak, vekâlet sözleşmesi hükümlerinin uygulanmasını görüşünün bir diğer dayanağı da, YK üyelerine ücret verilmesinin zorunlu bir unsur olmaması, bunun da vekâlet akdine ilişkin hükümlerle paralellik göstermesidir.¹⁰⁸ Anonim şirket ile YK üyeleri arasındaki ilişkinin vekâlet akdi olduğu kabul edildiği takdirde, şirket esas sözleşmesi tarafından atanan, GK tarafından seçilen yahut YK tarafından geçici olarak seçilip GK'un onayına sunulan YK üyesi vekâlet sözleşmesi hükümlerine göre hareket edecek ve anonim şirkete vekâlet sözleşmesi hükümlerine göre hesap verecektir.¹⁰⁹

YK üyelerinin ücret alması konusu incelendiğinde; ücret ve uzun süre bir iş sahibine hizmet etmek, hizmet sözleşmesinin temel unsurlarından birisidir. Buna karşılık, ücret YK üyesi ile anonim şirket arasındaki ilişkinin temel unsuru olmadığından hareketle sözleşmenin hizmet akdi kapsamında değerlendirilemeyeceği belirtilmektedir.¹¹⁰

2.2.3.2.Hizmet Sözleşmesi Görüşü

Hizmet terimi TDK sözlüğünde¹¹¹ “*Birinin işini görme veya birine yarayan bir işi yapma*” anlamlarına gelmektedir. Diğer bir deyişle bu kavram anlamı bakımından başka bir kimsenin işini yapmayı üstlenmeyi veya bir kimseye menfaatine olacak şekilde bir iş yapılmasını kastetmektedir¹¹². Hizmet sözleşmesi TBK'nın 393. maddesi ve devamında “*Genel Hizmet Sözleşmesi*” başlıklı kısımda düzenleme altına alınmıştır. Kanunun 393. maddesinin 1. fıkrası uyarınca hizmet sözleşmesi, “*işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle iş görmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendikleri sözleşmedir.*” şeklinde ifade

¹⁰⁷ Arslan, s.72; İmregün, s. 202; Ansay, s.104; Çamoğlu, s.117; Çamurcu, s.41.

¹⁰⁸ Ansay, s.103; Çamurcu, s.41.

¹⁰⁹ Yasin Yıldırım, Özdemir Karan, Okay Tekinsoy Üstün, İdare Hukuku Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012, s.37; Akdağ-Güney, s.102.

¹¹⁰ Çamoğlu, s.116.

¹¹¹ Türk Dil Kurumu Sözlüğü, sozluk.gov.tr, (Erişim Zamanı, 07.05.2021).

¹¹² Serkan Ayan, “Belirli Süreli İş Sözleşmesi” Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 54 S. 4, 2005, s. 432.

edilmektedir. Bu sözleşme, 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında ise iş sözleşmesi şeklinde ifade edilmektedir.

Anonim şirket ile YK arasındaki sözleşme ilişkisi hakkında doktrinde ileri sürülen görüşlerden bir diğeri ise, bu ilişkinin hizmet sözleşmesi olduğu yönündedir.¹¹³ Doktrinde ileri sürülen bu görüşün dayanağı, YK üyeleri ile anonim şirket arasındaki ilişkinin belirli işlere özgülenmiş olması ve süreklilik arz etmesidir. Doktrinde bu görüş YK üyeleri ile aralarındaki ilişkide ücretin sorunlu unsur olmaması ve iş hukuku alanında YK üyelerinin işçi değil işveren olarak kabul edilmesi sebebi ile eleştirilmektedir.¹¹⁴ Diğer taraftan YK üyelerinin görev ve yetkileri belirli işlere özgülenmiş olmayıp, üyeler şirketin işletme konusuna giren ve GK'un devredilemez görev ve yetkileri dışında kalan tüm iş ve işlemleri yapmaya yetkilidirler (TTK mad. 371/1).

2.2.3.3.Sui Generis Sözleşme Görüşü

Sui Generis ya da türü kendine özgü sözleşme, kanunda düzenlenen sözleşmelerin unsurlarını tamamıyla yahut bir kısmıyla içermeyip, kendine özgü öğelerden oluşan sözleşmedir.¹¹⁵ İsviçre doktrininde bir grup yazar anonim şirket ile YK üyesi arasındaki ilişkinin tek başına hizmet sözleşmesi yahut vekâlet sözleşmesi olarak tanımlanması imkânı bulunmadığını ve bu sözleşmenin hem vekâlet sözleşmesi hem de hizmet sözleşmesi unsurlarını bünyesinde barındıran kendine özgü (sui generis) bir sözleşme tipi olduğu görüşündedir.¹¹⁶ Belirtilen görüş uyarınca karma sözleşme niteliği taşıyan bu sözleşmeye kanun ve esas sözleşme hükümleriyle şirketle YK arasında yapılan sözleşme hükümleri ve bu konuda sonuca ulaşamadığı takdirde niteliğine uygun düştüğü ölçüde vekâlet ve hizmet sözleşmesi hükümlerinin uygulanması gerekir. Bu bakımdan tarafların aralarında belirecek problemlerin çözümlenmesi hususunda dürüstlük kuralları ve iş ilişkilerinde geçerli teamül kurallarına göre yapılacak yorumla ulaşılabilecektir¹¹⁷. Bu görüşün savunucularına

¹¹³ Tekinalp, Tek Kişilik Ortaklık, s.112.

¹¹⁴ Akdağ-Güney, s.103; Çamurcu, s.42.

¹¹⁵ Aydın Zevkliler ve Emre Gökyayla, Emre, Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, Turhan Kitapevi, Ankara 2013, s.13; Murat Aydoğdu ve Nalan Kahveci, Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, İleri Kitapevi, İzmir 2013, s.18.

¹¹⁶ Akdağ-Güney, s.104; Yıldırım vd. s.36; Çamurcu, s.42.

¹¹⁷ Özge Karaege, Anonim Şirketlerde GK'un Yönetim Kurulu Üyelerini Görevden Alma (Azil) Yetkisi (TTK m.364). Ankara Barosu Dergisi. 0(1), 2014, 69- 110.

göre, sözleşmenin nevi şahsına münhasır bir akit olmasından dolayı, ilk başta, yasa ve esas sözleşmede yer alan düzenlemelerle şirket ile YK'nın üyeleri arasında oluşan somut akdin hükümleri tatbik edilmeli, sorunun çözümü bu şekilde çözülemez ise, vekalet akdinin hükümlerinin kıyasen uygulanması gerekecektir¹¹⁸. Nitekim Yargıtay'a göre, YK üyesi ya da Murahhas Müdürle Anonim şirket arasında bir hizmet sözleşmesi bulunduğu durumlarda, uyuşmazlığın iş sözleşmesinden mi yoksa ortaklık ilişkisinden mi doğduğu göz önünde bulundurularak hangi yasanın uygulanacağını belirlenmesi gerekmektedir¹¹⁹.

Şirket ile YK üyesinin aralarında kurulan sözleşmenin koşulları, esas sözleşmeyle ya da veya GK kararıyla düzenlenebilmektedir. Buna göre, bu koşullar uyarınca nitelendirme yapılmaktadır. Fakat esas sözleşme ve GK'nın kararında buna ilişkin düzenleme bulunmuyorsa, bu halde arada var olan ilişki hukuksal olarak belirlenmelidir.

TTK'da organın ve organ üyeliğiyle ilgili emredici mahiyette detaylı düzenlemelere yer verilmiştir. Bu düzenlemeler YK üyesinin sahip bulunduğu hak, yetki, mükellefiyetler gibi detaylı biçimde yer almaktadır. Diğer bir deyişle ortaklıkla YK'nın üyesinin arasındaki hukuksal ilişkide ortaklık boyutu ağırlık olmaktadır. Borç ilişkisi genellikle TTK'da düzenlenmektedir. Hukuksal nitelendirme bakımından hukuksal ilişki konusunda TTK kapsamında bir hüküm bulunmadığı durumlarda bir yol benimsenmiştir. Bu uyuşmazlığın hukukun hangi kuralının tatbik edileceğinin belirlenmesine yöneliktir. Bundan dolayı, ortaklıkla üyenin arasındaki iş görme ilişkisinde, TTK'nın hükümleri yetersiz olduğu durumlarda, borç ilişkisi yönüyle bir belirleme yapılmalıdır. Diğer bir deyişle borçlar hukukunda yer alan kurallardan hangisinin tatbikinin yapılacağı belirlenmelidir. Bu hallerde, tarafların aralarında var olan iş görme eminden dolayı, borç ilişkilerinde vekalet sözleşmesi uygulanabilecektir. Ancak, durum göz önünde bulundurularak hizmet ya da iş sözleşmesinin uygulanabilmesi de mümkün olabilecektir¹²⁰.

¹¹⁸ Necla Akdağ – Güney, Anonim Şirketlerde Azledilen Yöneticilerin Tazminat Hakları, AÜHFD, C.57 Sa.1 [1-34, 2008, s. 16.

¹¹⁹ Hukuk GK'unun, 7.11.2001 gün, 2001/13-1026 esas ve 2001/765 karar sayılı kararı (www.lexpara.com, Erişim zamanı, 07.05.2021).

¹²⁰ Çamoğlu vd. s.352-353; Kırca vd. s.453-454.

İsviçre’de YK üyeleriyle ortaklık arasındaki ilişkilerin nitelikleri hakkında farklı bir yol izlenmektedir. Buna göre ortaklıklarla borçlar hukukuna ilişkin unsurların beraber görüldüğü sözleşme görüşünün genellikle benimsendiği görülmektedir.¹²¹ Dolayısıyla, YK üyesiyle ortaklık arasında var olan münasebet gerek borçlar hukuku gerekse de ortaklık hukukuna özel bazı unsurların iç içe olduğu sözleşme mahiyetindedir. Ortaklık yapısı ve işleyişi ile ilgili düzenlemeler, ortaklık hukukunun konusunu oluşturmaktadır. YK’yı canlandırmakta olan ve işleyişinde etkin olan üye, ortaklığın organizasyonunda önemli bir yere sahiptir. Bu kapsamda, YK üyesiyle ortaklık arasında iki taraflı edim mükellefiyeti bulunmaktadır. Bu mükellefiyetin ihlalinden dolayı sorumlulukları vardır. Bu bakımdan, YK üyesiyle ortaklık arasında bulunan münasebetler borçlar hukukunun kapsamındadır. Gerçekte vekaletle hizmet sözleşmesinin arasında bazı farklar vardır. Öncelikle hizmet sözleşmesinde işçi işverene bağımlıdır. Vekalet sözleşmesindeyse vekilin bağımsızlığı esastır. Anonim ortaklıklar hukuku bakımından, organ ve üyesi bulunan vekilin bağımlılığı vekalet akdine benzemektedir.¹²² Ayrıca, YK’ya görevlerin ve yetkilerin devredilebilmesi olanağı sunulması bu görüşü destekler. Bu sebeple, ortaklıkla üyenin arasında bulunan ilişki iki boyutuyla değerlendirilmelidir. İlkinde organ üyeliği esas alınmalıdır. İkincisinde TTK’nın yeterli olmadığı durumlarda tatbik edilecek vekalet ya da vekalet benzeri ilişkinin esas alınması gereklidir.

Hukukumuzda, YK üyeleriyle ortaklık arasında yer alan ilişki çift karakterlidir. Organın konumu nedeniyle ortaklık hukukunun düzenlemeleriyle ilişki sözleşmesel niteliğe haizdir. Buna göre ortaklık kurallarının borçlar hukukuyla iç içe olduğunu söylemek mümkündür.¹²³ Böylece TTK’nın yeterli olmadığı hallerde hangi sözleşmenin kurallarının tatbikine ilişkin kuralların belirlenmesinde ortak bir görüş bulunmamaktadır. Ağırlıktaki görüşe göre, vekalet akdinin esas alınması gereklidir. Bu borçlar hukuku boyutuyla geçerlidir.¹²⁴ Bu görüşü savunanlar TBK’nın 630. maddesinden yola çıkmaktadırlar.¹²⁵

¹²¹ Akdağ-Güney, s.178.

¹²² Kırca vd. s.453-455.

¹²³ Çamoğlu vd. s.352; Pulaşlı, s.889.

¹²⁴ Kırca vd. s.453 vd.; Çamoğlu vd. s.352; Pulaşlı, s.888.

¹²⁵ Akdağ-Güney, s.175

Başka bir görüşteki yazarlara göre, buradaki ilişki borçlar hukuku boyutuyla hizmet akdine dayanmaktadır. Dolayısıyla, YK üyelerinin mali haklarıyla sözleşme ilişkisi azille sonlanırsa bahse konu tazminatın konusu, hizmet sözleşmesinde bulunan özelliklere sahiptir. Diğer bir deyişle, TTK'nın 364/2. ve 395. maddesindeki düzenlemeler hizmet sözleşmesi görüşüyle ilgilidir. Yönetim yetkisinin devredildiği Murahhaslarla ortaklar arasında hizmet akdi imzalanmasında bu görülmektedir. Bilhassa CEO tanımlamasıyla YK üyelerinin bu çerçevede sayılabilmesi mümkündür.

2.2.3.4. Tüzel Kişi Yönetim Kurulu Üyesi Temsilcisinin Anonim Şirketle Arasındaki İlişki

Mülga Ticaret Kanunu kapsamında tüzel kişilerin YK'nın üyesi seçilebilmeleri mümkün olmamakta ancak tüzel kişilerin atadığı temsilcilerin bu görevleri yürütebilmeleri mümkün görülmekteydi. Buna karşın tüzel kişiler YTTK mad. 359 uyarınca doğrudan YK'nın üyesi olabilir ve kendilerini kurulda atayacağı gerçek bir kişi tarafından temsil ettirebilmektedirler¹²⁶. Dolayısıyla kanun uyarınca, tüzel kişiler doğrudan kurul üyesi olarak seçilebilmekte ve üye olarak da tescili gerçekleştirilmektedir¹²⁷.

Tüzel kişi olan YK üyesinde oluşan yapısal değişimler üyeliği ve ortaklığı etkiler özelliklerde olabilecektir. Tüzel kişide oluşan yapısal değişimlerin üyeliği etkileyebilmesi, bunlara özgü hukuksal rejime ve bu değişimin mahiyeti dikkate alınarak değerlendirmeye alınmalıdır. Bu açıdan dikkat edilmesi gerekli nokta, ortaklıkların birleşme, bölünme ya da türünün değişikliği durumudur. YK'nın üyesi olan ortaklık, devrolunan ortaklıklar birleşmenin tarafıysa, bu durumdaki üyeliği devralan geçmektedir. Çünkü, devralan ortaklık, külli halef olmaktadır. Devralan ortaklığın olduğu sözleşmeler prensip gereği devralana geçmektedir. Ayrıca, ortaklık sözleşmesinde hakimiyet değişimi halinde üyeliğin sonlanacağına yönelik hükmün konulmasına da olanak bulunmaktadır.¹²⁸

¹²⁶ Veliye Yanlı, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Anonim Şirketlerin Vergi Borçlarından Kanuni Temsilcilerinin Sorumluluğuna İlişkin Bazı Hususlar, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt 29, S. 4, 2014, s. 66.

¹²⁷ Yanlı, 2014, s. 66.

¹²⁸ Kırca, Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyeliği, s.57.

YK üyesi ortaklıkların birleşme, bölünme veya tür değiştirmeleri, durum gereği azile haklı neden teşkil edebilir. Esas sözleşmeyle yapısal değişiklikler geçirilen tüzel kişilerin üyeliğinin sonlanacağı düzenlenebilir.¹²⁹

Tüzel kişiliğin sonlanmasıyla da üyelik bitmektedir. Fakat, iflas tasfiyesi dışında tüzel kişiliğin tasfiyeye girmesiyle üyelik düşmemektedir. Ticari ortaklıklarda tüzel kişiliğin ortaklığın unvanı sicil silinmesiyle sonlanmaktadır. Tüzel kişiliğin tasfiyeye girmesi üyeliğin azline haklı neden teşkil edecektir.¹³⁰

YK üyesi, esas sözleşme ile atansa da gündemde maddeye yer verilmesi ya da verilmese de haklı sebeplerle, GK kararı ile görevinden alınabilmesi mümkündür. Bu TTK'nın 364/1. maddesinde hüküm altına alınmıştır. Fakat, KTK'lerinin pay sahipliği bulunduğu ortaklığın YK'ya seçilmeleri durumunda, YK'daki temsilcilerinin sadece KTK'lerince görevlerinden alınabilmeleri mümkündür. Diğer bir deyişle GK'un KTK'yi görevinden alamaz (mad. 346/2 ve mad. 364/2).

GK'un görevden almaya ilişkin yetkisi, emredici mahiyettedir. Bu yetkinin devredilmesine olanak bulunmamaktadır. Ortaklıkla YK üyeleri arasında vekâlet ilişkisi bulunmaktadır. Ortaklık bu münasebeti sona erdirebilmesi hep mümkündür. GK'un görevden almaya yönelik bir sebebe gereksinimi yoktur.¹³¹ GK'un bu konuda mutlak yetkiye haizdir. YK üyelerinin görevden alınmalarına yönelik sebepler esas sözleşmeyle gösterilebilmektedir. Fakat bu yetkinin esas sözleşmede sınırlandırılmasına olanak bulunmamaktadır.¹³²

GK tarafından YK üyesi tüzel kişiliğin görevinin sonlandırılmasına yönelik yetkisinde sınırlama olduğu fakat haklı sebeplerle üyeliğin sonlandırılabilirliği düşünülebilir.¹³³ Ancak GK, esas sözleşme değişikliğiyle sadece gerçek şahıslara YK'nın üyeliğine hak tanıyabilir. Tüzel kişiliğin de görevinden alınmasına olanak tanıyabilmektedir.¹³⁴ Ancak, ortaklığın tüzel kişilikte tescilini yaptığı kişinin

¹²⁹ Kırca, s.58.

¹³⁰ Kırca, s.57.

¹³¹ Pulaşlı, s.920.

¹³² Akdağ-Güney, s.293.

¹³³ Akdağ-Güney, s.41.

¹³⁴ Çamoğlu vd. s.362.

değişimini isteme hakkı bulunmaktadır.¹³⁵ Diğer taraftan tüzel kişilik, kendisi için yönetimde görevde bulunan gerçek kimseyi değiştirmedığı durumlarda, haklı sebepten bahsedilebilir.

YK esas sözleşmeyle düzenlenmesi ve iç yönerge hazırlanırsa YK kararı ile yönetim yetkisinin devredilebilmesi mümkündür. YK üyelerine veya üçüncü şahıslara devredilebilecektir (mad. 375). Fakat TTK'da, ortaklığın üst düzey yönetim ve gözetimleri gibi devredilemez bazı görevler ve yetkilere yer verilmiştir. Tüzel kişi YK üyesi olduğunda, YK tarafından devredilemeyecek bahse konu görevler ve yetkilerin tüzel kişide kalacağı kabul edilmektedir. Böylece, tüzel kişinin, kendi adına hareket eden gerçek kişinin, YK'nın devredilemeyen görev ve yetkilerini gereği gibi yerine getirip getirmediğini gözetmesi gerekir. Zira tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişinin, söz konusu görev ve yetkileri gereği gibi kullanmaması halinde sorumluluk, tüzel kişi üzerinde olacaktır. Bununla birlikte, yönetim ve temsil görev yetkisini devreden tüzel kişi, kendisine yönetim ve temsil yetkisi devredilen kimsenin seçiminde makul derecede özen gösterdikleri takdirde bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmayacaklardır (mad. 553/2).¹³⁶

YTTK, YK'nın tek üyeli olmasına müsaade etmektedir (mad. 359/1). Bu düzenlemeye göre, YK'nın tek üyesi tüzel kişi olabilecektir.¹³⁷ Bu hallerde hükmün tatbik edilmesi prensip olarak farklılık göstermez. Bunun yanı sıra, tüzel kişi tek üye olursa, TTK'nın 371/6 hükmüne göre, sözleşmenin mahiyetinin nasıl olacağı önemli değildir. Ortaklıkla aralarındaki sözleşmen yazılı olmalıdır¹³⁸ Bunun yanı sıra, YK'nın tek üyesi tüzel kişi olması, prensip olarak makul olsa da yasanın öteki düzenlemeleriyle uyumda problemler teşkil edecektir¹³⁹

¹³⁵ Pulaşlı, s.896.

¹³⁶ Akdağ-Güney, s.282.

¹³⁷ Fatih Aydoğan, Tek Kişi Ortaklığı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s.265.

¹³⁸ Tekinalp, s.276.

¹³⁹ Olcay Işık, "Anonim Ortaklıkların Genel Yapısı Ve E Sayılı Ticaret Kanunu İle Y Türk Ticaret Kanununda Yer Alan Düzenlemeler Çerçevesinde Yönetim Kurulu Üyelerinin Kişisel Hakları" Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 19 (2): 167-197, 2011, s.174.

2.2.3.5. Tüzel Kişi ile Gerçek Kişi Arasındaki İlişki

YK'ya seçilmiş olan tüzel kişinin kurula doğrudan katılması mümkün değildir. Bu nedenle toplantılara gerçek kişi katılacağından bu kişiyi tüzel kişisi belirlemektedir. Tüzel kişinin adına tescili ve ilanı da bu yüzdendir. Toplantılar gerçek kişinin katılması ve oy kullanması söz konusudur. Ancak bu oy tüzel kişiye ait olmaktadır. Tescille, tüzel kişinin üyeliği bahse konu gerçek kişinin şahsında somutlaşmaktadır. Bu yönüyle kurucu etkisi bulunmaktadır. İlanla ve internet sitesinde yapılan izah ise bunun 3. şahıslara bildirimidir. Belirlemenin, tüzel kişilerin kurul için tüm toplantılarda değişik kimseleri yollayıp kurulun çalışmasına ve istikrarına yönelik bir bozmanın engellenmesine hizmet etmektedir.¹⁴⁰

Tüzel kişinin, kendisi namına kurula iştirak edecek kimseyi değiştirmesi hep mümkündür. Fakat bu değişimin de tescili gereklidir. Eski kişinin sicilden terkinine gerek bulunmaktadır. Ayrıca tescili yapılan gerçek kişinin ilanı ve internette açıklanması zorunludur. Tüzel kişiliğini YK'ya iştirak edecek kişiyi değiştirmiş olduğunu tescilden önce ortaklığa bildirmesi durumu oluşabilir. Bu hallerde azledilen kişinin toplantılara iştirak etmemesi gereklidir. Ancak azil beyanı bu kişiye ulaşması karşısında ortaklığa ulaşmaması da söz konusu olabilmektedir. Ayrıca sicile tescil de edilmemiş olabilir. Ortaklığın azil konusunda bilgisinin bulunmaması halinde azli yapılan kişinin toplantılara iştiraki olanaklıdır. Bu durumda azledilmiş kişinin kullanmış olduğu oylar geçerli olmaktadır.¹⁴¹

Tüzel kişinin, kendisi namına davranacak yeni ismi belirlemesinde önce tescili yapılan kişinin sicilden terkinin olanaklı mıdır? Yasada bu konuya bir açıklık getirilmemiştir. Bununla birlikte tüzel kişilik ile onun belirlediği gerçek kişi arasındaki ilişki sürdürülemez boyutlara gelebilir. Tüzel kişinin kendisi namına davranacak bir başka kişiyi hemen belirleyebilmesi de olanaklı olmayabilir. Bu nedenle, tüzel kişi, kendi adına hareket edecek gerçek kişiyi daha sonra belirlemek üzere mevcut gerçek kişiyi sicilden terkin edebilmelidir. Zira yeni bir gerçek kişinin belirlenmemesi şirketin yönetim görevinin icra edilmesine engel teşkil etmez.

¹⁴⁰ Çamoğlu vd. s.364.

¹⁴¹ İsmail Kırca, "Anonim Şirketlerde Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyeliği" Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 28 (2): 51-59, 2012, s.54.

Tüzel kişinin adına tescil edilen kişiye bu hususta özel yetki verilmezse, üyelikte istifası olanaklı değildir.¹⁴² Çünkü temsilcinin yetkisinin yönetimle sınırlılığı söz konusudur ve istifayı içermemektedir. Tüzel kişi, YK üyeliğinden yönetim organı kararı ile üyelikten istifa edebilir. Öte yandan, tüzel kişinin namına davranan kişi, temsilcilik görevinden kendi iradesi ile ayrılabilir. Tüzel kişinin namına davranan kimsenin görevinin sonlanması, tüzel kişiliğin üyeliğinin sonlanmasına neden olmayacaktır. Bu durumda tüzel kişilik, kendisi namına davranacak yeni kişiyi belirlemeli, tescilini ve ilanını yapmalıdır.

Tüzel kişi üyeyle, namına davranan kişi arasındaki münasebet, farklı hukuksal biçimlerde olabilmektedir. Dolayısıyla, gerçek kişi, tüzel kişiliğin organ veya organ üyesi olabilecektir. Diğer taraftan danışman, avukat ve benzeri vekâlet, hizmet veya benzeri sözleşmelerle bağlı uzman kişiler de olabilir. Tüzel kişiyle namına adına davranan kişi arasında yer alan hukuksal ilişkinin mahiyeti konusunda öğretide değişik görüşler bulunmaktadır.¹⁴³ Bu kapsamda, gerçek kişilerin tüzel kişiliğin organ ya da organ üyesi olabilecektir. Bunu iddia edenler gerçek kişiyle tüzel kişiliğin arasındaki ilişkinin vekâlet ya da hizmet akdinin olabileceğini savunmaktadır.

İlk görüştekiler, gerçek kişinin üye olan tüzel kişiliğin organı olabileceğini ifade etmektedir.¹⁴⁴ Bu açıdan, tüzel kişilerin hak ehliyetsizliği bulunmadığından, gerçek kişinin, organ olduğu neticesine ulaşılabilir. Gerçek kişi, tüzel kişiliğin iradesini göstermesinden dolayı bu ilişki organ ilişkisidir.

Gerçek kişinin, tüzel kişiliğin organ ya da üyesi olabilmesine ek olarak münasebetler vekâlet ya da hizmet ilişkisine dayanmasını olanaklı gören yazarlar da vardır.¹⁴⁵ Tüzel kişiyle namına davranan kişi arasında olan hukuksal ilişkiyle ve bu bunun mahiyeti ortaklığın olmayıp, üye olan tüzel kişiliğin iç ilişkisinin meselesi olmaktadır.¹⁴⁶ Bundan dolayı, gerçek kişinin tayini tüzel kişiliğin çeşidi ve bağlı olacağı hukuki rejimle belirlenmelidir. Bunun yanı sıra tüzel kişiliğin kurula

¹⁴² Kırca, s.58-59.

¹⁴³ Cafer Eminoğlu ve Fatma Betül Çakır, “Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyesi Seçilmesi ve KTK’lerinin Yönetim Kuruluna Temsilci Ataması” Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 18 (3-4): 277-297, 2014, s.282.

¹⁴⁴ Akdağ-Güney, s.28; Tekinalp, s.132.

¹⁴⁵ Hülya Coştan, “Özel Hukuk Tüzel Kişilerinin Ve KTK’lerinin Yönetim Kurulu Üyeliği” Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 29 (1): 117-137, 2013, s.123.

¹⁴⁶ Kırca, s.55.

göndermiş olduğu kişi, görevin mahiyeti göz önünde bulundurulduğunda, tüzel kişiliğin sırf organlarının aracılığıyla yapacağı fonksiyonları yapabilecektir. Tescili yapılan kişinin ortaklık karşısında bulunduğu durumunun, namına tescilinin yapıldığı tüzel kişiliğin organının olabileceği savunulabilir.¹⁴⁷

Diğer görüşü savunanlarsa, tüzel kişinin gerçek kişiyle ilişkisinin iç ve dış ilişkiler bakımından farklı şekillerde dikkate alınması gereklidir. Dolayısıyla tüzel kişiliğin sorumluluğu yasadan doğduğundan ve 3. şahısların gerçek kişiye başvurusu olanaklı değildir. Bu nedenle dış ilişki 3. kişiler açısından anlamlı değildir. Çünkü, tescille iki kişiliğin tekleşmesi söz konusudur. Bundan dolayı, gerçek ve tüzel kişiliğin iç ilişki bakımından hizmet ilişkileri bulunduğu ifade edilebilir.¹⁴⁸

¹⁴⁷ Coştan, s.123; Kırca, s.55; Akdağ-Güney, s.129.

¹⁴⁸ Tekinalp, s.229.

3. YÖNETİM KURULUNUN OLUŞUMU VE YAPISI

TTK mad. 365’te bulunan “Anonim şirket, YK tarafından yönetilir ve temsil olunur. Kanundaki istisnai hükümler saklıdır” hükmü gereği anonim şirketin yönetimi ve temsiline ilişkin hak ve görev YK’ya verilmiştir.

3.1.Yönetim Kavramı

Yönetim, kavramı sözlükte “yönetme işi, çekip çevirme, idare” anlamlarına gelmektedir¹⁴⁹. Literatürde yönetim, farklı şekillerde tanımlanmıştır. Bu tanımın insanların faaliyetlerini kapsamakta olan genel tanım ve işletmelerin faaliyetlerini kapsamakta olan özel tanım şeklinde ifade edilebilmesi mümkündür. Genel tanımı itibariyle, insanlar arasında iş birliğinin sağlanması ve onların belirli bir amaçla sevk, işlerinin yürütülmesine yönelik faaliyetlerinin ve çabalarının toplamı olarak ifade edilebilir¹⁵⁰.

Anonim şirketler açısından yönetim, bir anlamda şirketin pazarlama ve üretim organizasyonu ile finansman planlamasını, şirket muhasebesinin yapılandırılıp tutulmasını, şirkete bağlı personel yönetimini ve araştırma ve geliştirme faaliyetlerini kapsarken, diğer anlamda da yöneticiler, idareciler, müdürler, şefler ve diğer görevlilerin hepsini ifade etmektedir. Yani yönetim kavramı iki anlama gelmektedir. İlk anlamıyla yönetim, yapılan, idareye ilişkin, yönetsel işlemlerin tamamını ifade ederken, ikinci anlamıyla da anonim şirketin yönetsel organizasyonunu ve bu bağlamda şirket personellerini ifade etmektedir.¹⁵¹

Tüzel kişiler iradelerini açıklamak, hukuki işlemler yapmak, yani fiil ehliyetlerini kullanmak için gerçek kişilerde vücudun bölümlerine karşılık gelen hukuki manada ise organ olarak nitelendirilen araçlara ihtiyaç duyarlar. Organ TBK mad. 40 vd. anlamında temsilci olmadığından, tüzel kişinin bir parçası, bölümü olarak, yine tüzel kişinin iradesini açıklar, tüzel kişi bu bağlamda hak, borç ve alacaklara sahip

¹⁴⁹ TDK sözlüğü, (sozluk.gov.tr, Erişim Zamanı, 25.05.2021).

¹⁵⁰ Ersin Yenisu, Fatih Şahin, Hasan Öztekkeli (2019). Yönetim Düşüncesinin Evriminde Sistem Kuramının Etkileri: Kavramsal Bir Çözümleme, Akademi Sosyal Bilimler Dergisi, 6 (18) , 2009, 514-527, s. 515.

¹⁵¹ İsmail Cem Soykan, “Türk Ticaret Kanunu’nda ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Anonim Şirketin Yönetimi ve Temsili” Legal Hukuk Dergisi, 8 (91): 2354-80, 2010, s.2377.

olur, organın işlemlerinden ve hatta temsil yetkisine haiz kişilerin haksız fiillerinden sorumlu tutulur.¹⁵² Anonim ortaklıklarda tüzel kişilik sahibi diğer oluşumlardaki gibi şirketin işlerin yönetilmesiyle sorumlu ve şirketin dışarıya, 3. şahıslara karşı temsilini gerçekleştirecek organa gereksinimi bulunmaktadır. Çünkü ortaklığın tüm pay sahiplerini kendisinde toplayan GK, yapısı gereği geçici mahiyettedir. Ayrıca arzu edilen her an faaliyet göstermesi ve çalışması mümkün değildir. Açıklanan bu sebeplerle anonim şirketin temsil görev ve yetkisi YK verilmiştir. Aktif ve dinamik bir organ olarak YK en elverişlisidir. Zira şirketin diğer organı olan GK, hukuki varlıkları açısından süreklilik arz etmelerinin aksine faaliyetlerini aralıklı olarak gerçekleştirmektedirler. Şirketin günlük işlerinin yapılması, üçüncü kişilerle işlemler yapılması, üçüncü kişilerle kurulan ilişkilerin sürdürülmesi yani, şirketin yönetimi, idaresi ve temsili ise YK tarafından yapılmaktadır.¹⁵³

3.2.1.GK Tarafından Seçimi

TTK mad. 359 uyarınca anonim şirket YK'nın ya esas sözleşme ile atanmış ya da GK tarafından seçilmesi gerekmektedir. Anonim şirket, tüzel kişiliği tescil ile kazandığından, tescilden itibaren şirketi yönetip temsil edecek, şirket adına işlemler yapacak kanuni bir organın bulunması şart olduğundan kuruluştaki esas sözleşme ile atanmış YK'nın bulunması bir zorunluluktur. Şirket kurulduktan sonra ise YK üyelerini seçme yetkisi münhasıran GK'ya ait olmaktadır. TTK mad. 359 ve ETTK mad. 408 birlikte değerlendirildiğinde YK üyelerinin belirlenmesine ilişkin GK'ya ait münhasır nitelikteki bu yetki GK'un devredilemez yetkileri arasındadır.¹⁵⁴

GK tarafından YK kurulu üyelerinin yanı sıra yedek üye veya üyelerin seçilmesi de mümkündür.¹⁵⁵ Ancak bu hal ana kuralın, yani YK üyesinin GK tarafından seçilmesi kuralının istisnasını teşkil etmez. Zira bu durumda da YK üyesi bizzat GK tarafından seçilmekte ancak üyenin yedek olması sebebiyle YK üyeliklerinden bir üyeliğin çeşitli sebeplerle boşalması durumunda, yedek üye olan

¹⁵² Kırca vd. s.287.

¹⁵³ Akdağ-Güney, s.3-4.

¹⁵⁴ Akdağ-Güney, s.7.

¹⁵⁵ Poroy vd. s.393.

kişi YK üyesi sıfatını kazanmaktadır. Yedek üyenin GK'da tekrar onaylanmasına gerek yoktur.¹⁵⁶

YK üyelerinin seçimine ilişkin madde kural olarak GK'un gündeminde yer almalıdır. Gündemde YK üyelerinin seçimine ilişkin maddenin olması yeterli olup, YK üye adaylarına ilişkin bilgilere yer verilmesine ilişkin zorunluluk bulunmamaktadır.¹⁵⁷ Gündemde bulunmayan konular GK'da müzakere edilemez ve karara bağlanamaz. Ancak TTK mad. 413/3 hükmü gereği YK üyelerinin görevden alınmaları ve yenilerinin seçimi yılsonu finansal tablolarının müzakeresi maddesiyle ilgili sayılır. GK'un gündeminde YK üyeliklerine boşalması sonucunu doğuracak maddelerin bulunması, örneğin azil gibi, YK üyeliği için seçim yapılmasını gerekli kılar. GK toplantısında meydana gelecek istifaların da aynı kapsama dâhil olduğunu belirtmek gerekir.¹⁵⁸ GK toplantısında, YK üyelerinin tümü için seçim yapılabileceği gibi, süreleri ayarlanmak suretiyle, sadece bir kısmı için de seçim yapılması düşünölebilir.¹⁵⁹

YK üyelerinin seçimine ilişkin kararlarda TTK herhangi bir ağırlaştırılmış toplantı veya karar nisabı öngörmemiştir. Dolayısıyla TTK mad. 418'de yer alan adi nisaplar uygulama alanı bulacaktır. Maddenin lafzından anlaşılaçağı üzere toplantı ve karar nisapları ağırlaştırılabilir ancak hafifletilemeyecektir. Dolayısıyla YK'nın seçimine ilişkin GK toplantı ve karar nisapları, esas sözleşme ile daha da ağırlaştırılabilir.¹⁶⁰ Zira, TTK'nın md. 416/1 çerçevesinde toplantıda şirketin sermayesinin yüzde yüzünün temsilini gerektiren tek bir toplantı yetersayısının belirlenmiş ve bu sayının korunduğu müddetçe kararların alınabilecek olması karşısında birtakım pay sahiplerinin toplantıdan ayrılmamalarının sağlanması ve bu şekilde toplantının devamının temin edilmesi açısından bu düzenlemenin yerinde olduğu ifade edilmektedir.¹⁶¹ Diğer taraftan, pay sahiplerinin toplantıdan ayrılmaları durumunda bilhassa o vakte kadar alınmış kararların geçerlilikleri eleştirilmektedir.

¹⁵⁶ Akdağ-Güney, s.7.

¹⁵⁷ Kırcı vd. s.414.

¹⁵⁸ Pulaşlı, s.300; Poroy vd. s.390.

¹⁵⁹ Çevik, s.387.

¹⁶⁰ Çevik, s.388.

¹⁶¹ Nuri Erdem, Anonim Ortaklık GK Toplantılarında Toplantı Yetersayıları Bağlamında Pay Sahibinin Toplantıdan Ayrılmasının Alınan Kararların Geçerliliğine Etkisi, Hukuk Faköltesi Dergisi Yıl 4 Sayı 2 - Aralık 2018 (77-109), s. 77.

Bu bakımdan GK toplantılarının pay sahibi ortaklarla birlikte sürdürülmesinin sağlanması ve toplantı yetersayısının koruması ilkesi bağlamında alınan kararların geçerliliğine etkisinin tespiti gerekmektedir¹⁶².

GK'un bir ortağı YK üyeliğine seçmesi ona yapılmış bir icap niteliğindedir; bu icabın aday tarafından açıkça ve zımnen kabulü sonucunda şirket ile üye arasında bir sözleşme bağı kurulur. Bu sözleşme öğretide ve uygulamada vekâlet olarak nitelendirilmektedir. GK'da hazır bulunup da seçime itiraz etmemek veya gıyapta alınan seçim kararına müsteniden YK toplantısına katılmak veya elden dolaştırma yoluyla alınan bir kararı imzalamak üyeliğin zımnen kabulü anlamına gelir.¹⁶³

Görüldüğü üzere kural olarak YK üyelerini GK seçmektedir. Ancak kuruluşta YK esas sözleşme ile belirlenmektedir.

3.2.Esas Sözleşme ile Atama

Ortaklık YK üyesi olabilmek için üç yol bulunmaktadır. Bunlar esas sözleşme, GK ve YK kararı ile seçilmesidir. Anonim ortaklıklarda ilk YK üyeleri ortaklığın esas sözleşmesiyle belirlenir. TTK mad. 339/2g hükmüne göre, şirket adına imzaya yetkilendirilmiş YK üye sayılarının esas sözleşmeyle belirlenmeleri gereklidir. Esas sözleşmenin tescili ve ilanı ile birlikte YK üyesi seçimi 3. şahıslara karşı sonuç doğurmaya başlar. Dolayısıyla esas sözleşmenin hazırlanarak ortaklığın tesciliyle beraber, tüzel kişilik kazanılacak ve bir yönetim ve temsil organına ihtiyaç duyulacaktır. Diğer taraftan bu yetkinin şirketin kurulmasının ardından GK'ya ait olmakta ve devrinin imkânı bulunmayan yetkilerdendir. Bunun yanı sıra GK'un toplantıya çağrılabilmesi açısından bu hususunun önemli bir yeri bulunmaktadır.

TTK mad. 408/2b hükmüne göre, kural olarak kuruluştan sonraki YK kurulu üyeleri GK tarafından seçilir. YK üyesinin seçimine ilişkin kararlar GK'un devredilemez nitelikte bulunan görev ve yetkilerindendir. GK tarafından alınmakta olan kararlara yönelik YK üyesi olarak seçilmekte olan kimsenin şekil koşulu bulunmayan kabule ilişkin beyanıyla beraber YK üyesi olma vasfını kazanır. Ayrıca

¹⁶² Erdem, s.77.

¹⁶³ Poroy vd. s. 390.

iç ilişki yönüyle sonuçlarını doğurmaktadır. Fakat GK tarafından yapılan YK üyeliğinin seçimine yönelik karar 3. şahıslar yönünden sonuç doğurabilmesi kararın tescili ve ilanına bağlıdır. Yapılan bu tescil işleminin kurucu niteliği bulunmamaktadır.¹⁶⁴

YK üyesinin yine YK tarafından seçimi istisnai niteliğe sahiptir. YK üyeliğinin her ne şekilde olursa olsun sonlanması durumunda YK tarafından boşalmakta olan YK'ya bir kimse seçilmektedir. Seçilen YK üyesinin ilk GK toplantısına kadar görevini sürdürmesi mümkündür (TTK mad. 363/1). Üyelik GK toplantısında onaylanırsa kendisinin yerine seçildiği kimsenin görevinin sona erme tarihine kadar görevini sürdürmektedir. Ayrıca onaylanmaması halinde de tüm haklara ve yetkilere sahip olur. YK tarafından istisna teşkil eden bu şekilde üye seçilebilmesi TTK md. 390'daki karar ve toplantının nisap miktarı göz önünde bulundurulur. TTK md. 390 uyarınca esas sözleşmesinde daha ağır bir düzenlemenin bulunmaması durumunda YK üye tam sayısının çoğunluğuyla toplanmaktadır. Katılan üyelerin çoğunluğuyla karar alınmaktadır. Üyelerinin birisinin bu sıfatını kaybetmesi durumunda YK toplantı ve karar sayılarının sağlanmadığı durumlarda, yeni üyenin seçilebilmesine olanak bulunmamaktadır.¹⁶⁵

3.3.Yönetim Kurulunca Geçici Üye Atanması

YK üyeliğinin TTK md. 363/II uyarınca, üyelerin birinin istifası, ehliyet kısıtlılığı, ölümü ya da esas sözleşmedeki belirtilen niteliklerden birisinin kaybı durumunda YK toplantı ve karar yeter sayılarını sağlandığında, yasal şartlarının bulunması koşuluyla, bir sonraki GK'ya kadar görev yapmak üzere, boşalan üyeliğe geçici üye seçilebilecektir. Bu üye bir sonraki GK'ya kadar görevini sürdürecektir, onaylanması halinde yeri boşalan üyenin görevlerini süresini tamamlayacaktır. Diğer taraftan, YK'da bir kısım üyeliklerin son bulmasının ardından, bilhassa kurulda üyeliklerinin devamı sırasında, yapılmış olan işlemlerin devam ettirilmesinin zorunlu olduğu haller olabilmektedir. Bu kimselerin YK'ya geçici suretle devamları sağlanmalıdır. Ancak GK toplantısının yapılmasına kadar ve ortaya çıkabilecek

¹⁶⁴ Pulaşlı, s.417.

¹⁶⁵ Poroy vd. s.250.

gereksinimlerin karşılanması amacıyla bunun yapılması zorunlu bulunmaktadır¹⁶⁶. Bunun yanı sıra önceki açıklamaların üyeliğin bir şekilde bitmesinden sonra YK tarafından seçilen kişinin geçici üyeliğinin onaylanmadığı durumlarda da geçerli olması gereklidir. Bu durumda YK, toplantı yeter sayısını sağlayamayacağı ve toplanamayacağı için TTK mad. 410/2 hükmüne göre, tek bir pay sahibi mahkemenin izniyle GK toplantıya çağırabilecek ve boşalan üyeliklere yeni üyeler, GK tarafından seçilebilecektir.¹⁶⁷

Boşalan üyelik için YK tarafından seçilen geçici üye, GK'ya sunulma anına kadar normal bir üyenin hak ve yetkilerine sahiptir. Geçici üyenin bir sonraki GK'da onaylanmaması halinde üyeliği son bulacaktır.¹⁶⁸ Diğer taraftan YK'nın bu yönde bir seçim yapma zorunluluğu da bulunmamaktadır. Zira, YK'nın burada bir yükümlülüğü değil yetkisi söz konusudur.

3.4. Tüzel Kişilerin Üyeliği

YK üyeleri eski TTK'nin aksine hem gerçek hem de tüzel kişilerden oluşabilir. Eski TTK'da sadece gerçek kişiler YK üyesi olabiliyordu. TTK md. 359/2 uyarınca artık tüzel kişiler de YK üyesi olabilecektir. YK, anonim şirketin yönetim ve temsil organı olmakta ve bu organın bulunmaması TTK 530. maddesine göre bir fesih nedenidir.¹⁶⁹

Anonim şirketlerde YK'nın oluşumunu düzenleyen TTK 359'un ilk fıkrasında YK'nın "bir veya daha fazla kişiden" oluşacağı, ikinci fıkrasında ise tüzel kişilerin YK üyeliği düzenlenmiştir. Buna göre ortaklığın YK üyelerinin gerçek kişi veya tüzel kişi olmaları zorunludur. Dolayısıyla öncelikle tüzel kişiliğin tanımlanması, ardından tüzel kişiliğin kazanılması ve nihayetinde tüzel kişilerin YK üyeliği bakımından hak ve fiil ehliyetinin tespit edilmesi önem taşımaktadır.

Öncelikle belirtilmelidir ki, bir şirketin tüzel kişiliğinin olup olmadığı, bu şirketin tabi olduğu hukuk uyarınca belirlenir. Şirketin hangi hukuka tabi olduğu

¹⁶⁶ Nurdan Orbay Ortaç ve Şengül Al Kılıç. Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Murahhasların GK'ya Katılması, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, 2018; 4(2), s. 220.

¹⁶⁷ Çakır, s.114.

¹⁶⁸ Pulaşlı, s.192.

¹⁶⁹ Bahtiyar, s.143; Bilgili ve Demirkapı, s.362; Poroy vd. s.361; Selma Çetiner, Yüksel Bozkurt ve Ebru Armağan, Ticari İşletme ve Şirketler Hukuku. Detay Yayıncılık, Ankara, 2013, s.314.

konusunda ise tüzel kişilerin tâbiyetini açıklayan teorilerden yararlanılabilir.¹⁷⁰ Ortakların vatandaşlığı veya sermayenin bulunduğu yer ile tüzel kişilerin tâbiyetini belirleyen teorilerin geçerliliği kalmamıştır. Buna karşın günümüzde tüzel kişilerin tâbiyetini açıklamakta kullanılan ölçütler, tüzel kişinin kuruluş yeri veya merkez yeri sistemidir.

Kuruluş yeri sisteminde tüzel kişinin kurulduğu veya tüzel kişilik kazandığı yer göz önüne alınır. Merkez yeri sisteminde ise tüzel kişinin merkezinin bulunduğu yer dikkate alınmaktadır. Şirketin gerçek veya fiili idare merkezi, yönetim ve denetim organlarının bulunduğu, GK toplantılarının yapıldığı yer olarak ifade edilmektedir.¹⁷¹ Merkez yeri sistemi genel itibarıyla Kıta Avrupası hukuk sisteminde geçerlidir. TTK'da açıkça ifade edilmemekle birlikte merkez yeri sisteminin kabul edildiğine delil olabilecek hükümler mevcuttur. Örneğin TTK 354'te anonim şirketlerin merkezinin bulunduğu ticaret siciline tescil edileceği düzenlenmiştir. Anonim şirketin merkezinin yurtdışında taşınmak istenmesi halinde TTK 421/2b uyarınca tüm ortakların olumlu oyu aranmaktadır. Zira bu karar ile şirketin tâbiyeti ve bu nedenle uygulanacak hukuk kuralları değişmektedir.

Yabancı bir şirketin, merkezi Türkiye'de olan bir anonim şirkette YK üyesi olup olamayacağı da bu şirketin tâbiyeti uyarınca uygulanacak hukuk kurallarına göre belirlenir. Buna göre söz konusu şirketin tabi olduğu hukuk kurallarına göre tüzel kişiliği varsa, merkezi Türkiye'de olan bir anonim şirkete YK üyesi olabilir. Örneğin Alman hukukunda kolektif veya komandit şirketlerin tüzel kişiliği kabul edilmemiştir. Bu nedenle merkezi Almanya'da olan kolektif ve komandit şirketler, merkezi Türkiye'de olan bir anonim şirkette YK üyesi olamayacaktır.¹⁷²

Tüzel kişi, kendisini oluşturan bireylerden veya malvarlığını tahsis eden kişilerden bağımsız, ortak bir amacın sürekli suretle gerçekleşmesini sağlayacak örgütlenmeye sahip kişi veya mal toplulukları olarak tanımlanmaktadır.¹⁷³ Tüzel

¹⁷⁰ Erdoğan Moroğlu, "Anonim Ortaklıkların Tabiiyeti ve Tanınması, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, 22 (2): 413-419, 2002, s.414.

¹⁷¹ Gülin Güngör, Tabiiyet Hukuku: Gerçek Kişiler-Tüzel Kişiler-Şeyler, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s.202.

¹⁷² Çeker, s.312.

¹⁷³ Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay Özdemir, Kişiler Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2014, s.214; Turgut Akıntürk, Jale G. Akipek ve Derya Ateş-Karaman, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul, 2014, s.509.

kişilerin varlığının kabulü ile hukuk sistemlerinde hak sahibi olarak, fizikî varlıkları olan bireylerin yanı sıra fizikî varlıkları olmayan tüzel kişiler de karşımıza çıkmaktadır.¹⁷⁴

Tüzel kişilerin varlıklarının en önemli kabul sebebi bireylerin ömürlerinin ve güçlerinin sınırlı olmasıdır.¹⁷⁵ Kendisine bir kişilik tanınması ile tüzel kişi, kendini oluşturan bireylerden veya malvarlığından bağımsızlığı sayesinde ömrü ve gücü de kendisini oluşturan malvarlığı ve bireylerden ayrılarak devamlı hale gelmektedir. Tüzel kişinin devamlılığını sağlayan bu bağımsızlık, organlarının mevcudiyeti sayesinde örgütlenmesi ile sağlanır.

Tüzel kişiler çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulmaktadır. Bünyelerine göre kişi topluluğu ve mal topluluğu olarak, tâbi oldukları kanuna göre ise özel hukuk tüzel kişileri ve KTK'leri olarak tasnif edilmektedir.¹⁷⁶

Eski TTK döneminde (md. 312/2) tüzel kişiler YK'ya seçilememelerine karşın yasal temsilcilerinin yani gerçek kişilerin onları temsilen kurula seçilebilmeleri mümkündü. YTTK döneminde ise tüzel kişilerin de doğrudan YK'da üye olabilecekleri yönünde bir düzenlemeye gidilmiştir¹⁷⁷. Ancak tüzel kişilerin üye olabilmeleri için YK'ya seçim kararının alındığı tarihte tüzel kişilik kazanılmış olması koşulu bulunmaktadır. Tüzel kişiliğin kazanılma anı tüzel kişinin türüne göre değişiklik arz etmektedir. Şöyle ki;

Özel hukuk kişi topluluklarından olan dernekler, serbesti sistemine tabi olarak kurulmaktadır. Bu düzen anayasa 33/1'de "*Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir*" denilerek güvence altına alınmış¹⁷⁸ ve tüzel kişiliğin kazanılma anı Türk Medeni Kanunu (TMK).59/1'de "*dernek tüzüğüünün ve gerekli belgelerin yerleşim yerinin bulunduğu yerin en büyük mülkî amirine verdikleri an*" olarak düzenlenmiştir.¹⁷⁹ Bu düzenleme

¹⁷⁴ Mustafa Dural ve Tufan Ögüz, Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s.694.

¹⁷⁵ Oğuzman vd. s.213; Dural ve Ögüz, s.510.

¹⁷⁶ Akipek vd. s.525.

¹⁷⁷ Eminoğlu ve Çakır, s. 278.

¹⁷⁸ T.C. Anayasası, Kanun No. 2709, RG Tarihi: 09.11.1982, RG Sayısı: 17863.

¹⁷⁹ Türk Medeni Kanunu, Kanun No. 4721, RG Tarihi: 08.12.2001, RG Sayısı: 24607.

uyarınca gerekli belgelerde inceleme yapacak merciinin olumlu yahut olumsuz kararı tüzel kişiliğin kazanılmasını etkilememektedir. Belgelerde kanuna aykırılık veya eksiklik tespit edilmesi halinde kuruculardan bu aykırılık veya eksiklikleri gidermeleri istenir; bunun yerine getirilmemesi halinde ise derneğin feshi davası açılabilmesi en büyük mülki amirince Cumhuriyet Savcılığına bildirimde bulunulur.

Vakıflar derneklerden farklı olarak kuruluşta tescil sistemine tabi olup; tüzel kişilik yerleşim yerinde bulunan mahkemede tutulan sicile tescili yapılmakla kazanılır. TMK 104/3 uyarınca yapılan Vakıflar Genel Müdürlüğü nezdindeki sicile tescil ise kurucu değil açıklayıcıdır.¹⁸⁰

Kooperatifler ticaret sicilinde tesciliyle tüzel kişiliğin kazanılabilmesi mümkündür.

Kolektif şirketler ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanmaktadırlar.¹⁸¹ İlan ise açıklayıcı niteliktedir. Kolektif şirketin kurulmasına ilişkin hükümler TTK.305/I atfı ile adi komandit şirketlere de uygulanır.

Anonim şirket TTK 335 uyarınca kurucular tarafından, yasal şartlarını taşıyan, sermayesinin tümünün ödenmesini koşulsuz olarak taahhüt altına girdikleri, imzaları noter tarafından onaylanmış olan ya da ticaret sicili müdürünün veyahut yardımcısının önünde imzaladıkları esas sözleşmeyle, anonim ortaklığın kurulmasına ilişkin iradelerinin açıklanması ile kurulmaktadır. Ancak bu kuruluş anonim şirketin tüzel kişilik kazanması anlamına gelmemektedir. Anonim şirketin kuruluşundan tescili ile tüzel kişilik kazanmasına kadar olan dönemdeki ortaklık, ön anonim şirket olarak adlandırılmaktadır ve kuruluş ile şirketin ticaret siciline tescil edilmesi arasındaki sürede kurucular arasındaki ilişkilere esas sözleşme hükümleri uygulanacaktır. Ön ortaklığın hukuki niteliğine ilişkin doktrinde çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Alman hukukunda “kendine özgü bir elbirliği mülkiyeti” görüşü hakimdir. Bu görüş Türk hukukunda da kimi yazarlarca benimsenmiştir. Hâkim görüş ise atipik bir adi şirket niteliğindedir. Bu çerçevede kurucular arasında (iç ilişkide) anonim şirket, üçüncü

¹⁸⁰ Metin İkizler, Tüzel Kişilerin İlkeli Kişiliği: Bu Uğurda Ana Statünün Anlamı ve İşlevi, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2012, s.185.

¹⁸¹ Reha Poroy, Ünal Tekinalp, Ersin Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku, I, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014, s. 280.

kişilere karşı adi şirket hükümlerinin uygulanması gerektiği yönündedir.¹⁸² Anonim şirketin ticaret siciline tescili ile ön anonim şirket döneminde mevcut olan adi ortaklık ilişkisi son bulur ve anonim şirket tüzel kişilik kazanır (TTK 355).

Limited şirketler de ticaret sicilinde tescille tüzel kişiliği ihdas etmektedirler (TTK 588). Yukarıda anonim ortaklık için yapılan ön şirket olarak kabullerine ilişkin hususlar limited şirketler bakımından da aynen mevcuttur. Limited Şirketler açısından tek fark ise limited şirket sözleşmesinin düzenlenmesinde noter yer almamaktadır. Onun dışındaki, anonim şirkete ilişkin açıklamalar, limited şirketler bakımından da geçerlidir.

Türk hukukundaki pozitif düzenlemelere bakıldığında adi ortaklıklar tüzel kişilikleri bulunmadığı için anonim şirket YK üyesi olamazlar. Zira TTK 359/2 açıkça “tüzel kişinin” üyeliğinden bahsetmektedir. TTK’nın anonim şirkete ilişkin hükümleri emredici olduğuna göre bu hükmün de farklı bir şekilde yorumlanması ve tüzel kişiliği olmayan bir topluluğun YK üyesi seçilmesi mümkün değildir. KTK’larsa yasayla veya yasayla verilen açık yetkiyle idari işlem ile kurulmaktadır (Anayasa, mad.123). KTK’liği bir kamu hukuku işlemi (idarî işlem) ile kurulabilir. Kamu hukuku tüzel kişilerinin kamu idareleriyle kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere ikiye ayrılarak tasnif edilebilir. Kamu idareleri yerinden yönetim örgütü iken kamu kurumları hizmet yerinden yönetim örgütüdür. Anayasa madde 123/3 uyarınca “*Kamu tüzel kişilik, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur.*” Kamu hizmeti gören kamu idareleri mahalli idareler olarak belirtilmektedir. Buna göre il özel idaresi, belediyeler ve köyler kamu idaresidir. Kamu kurumlarına örnek olarak üniversiteler, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, Türkiye Barolar Birliği, Ticaret ve Sanayi Odaları, Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Derneği verilebilir.

GK’nın YK üyelerinin seçimine ilişkin kararı icap niteliği taşımakta olduğu için söz konusu kararın hükümsüzlüğünün tespit edilmesi ile üye seçilen kişi ile anonim şirket arasındaki ilişki sona erecektir.¹⁸³ Anonim ortaklık YK üyeliğinin

¹⁸² Ünal Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015, s.114; Kırca vd. s.298; Pulaşlı, s.144; Bahtiyar, s.47.

¹⁸³ Erdoğan Moroğlu, Anonim Ortaklıkta GK Kararlarının Hükümsüzlüğü, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2014, s.148-149.

yalnızca gerçek ve tüzel kişiler için öngörülmüş olması, TTK'nın kamu düzenine ilişkin emredici düzenlemelerinden olup; aksi yönde bir hüküm esas sözleşmede öngörülemeyeceği gibi tüzel veya gerçek kişiliği haiz olmayan topluluklar YK'ya üye seçilemez. Henüz tüzel kişilik kazanmamış bir topluluğun, örneğin ön anonim şirketin, cemaatin, kulübün, joint venture, ortak girişim gibi adi ortaklık temelinde kurulan toplulukların YK üyesi seçimine ilişkin mutlak emredici hükme aykırı GK kararı Türk Borçlar Kanunu (TBK)¹⁸⁴ mad. 27 uyarınca batıldır.¹⁸⁵

Kanun koyucu TMK mad. 48'de "*Tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler*" demek suretiyle tüzel kişiliğin hak ehliyetleri gerçek kişilerin hak ehliyetine nazaran sınırlı tutmuştur. Bu durum tüzel kişilerin işin doğası gereği insanlara özgü haklara sahip olamayacakları şeklinde ifade edilmiştir. Söz konusu sınırlama bazı hallerde işin doğası gereği ortaya çıkmaktayken bazen de kanun koyucu tarafından getirilen düzenlemelerle ortaya çıkmaktadır.

Tüzel kişinin hak ehliyetinin sınırı fiil ehliyetinin sınırını da belirlemektedir.¹⁸⁶ Tüzel kişiler fiil ehliyetlerini kullanmak, yani fiilleri ile haklardan yararlanmak ve borç altına girmek için organlarını kullanırlar.¹⁸⁷ Organlar, tüzel kişinin örgütünde bulunan ve tüzel kişinin etkin bir şekilde hukuki süreçlere iştirakini sağlayan kişi veya kişilerdir.¹⁸⁸ Tüzel kişi kendi bünyesindeki organ ile iradesini oluşturur (karar verir) ve bu iradesini yine organları vasıtasıyla dış dünyaya yansıtır.¹⁸⁹

Tüzel kişinin hak ve fiil ehliyeti, YK üyeliği sıfatının kime ait olduğunun belirlenmesinde önem taşımaktadır. YK üyeliği bir haktır ve faydalanmak isteyen kişinin bu bakımdan hak süjesi olması yani hak ehliyetine sahip olması, bir başka deyişle bu hakkı kullanmaya ehil olması gerekir.

Tüzel kişilerin kurulmalarıyla kişilik kazandıkları ve hak ehliyetine sahip oldukları kabul edilmektedir. Kural olarak tüzel kişiler tam hak ehliyetine haizdirler.

¹⁸⁴ Türk Borçlar Kanunu, R.G. 4/2/2011 gün ve 27836 sayılı.

¹⁸⁵ Pulaşlı s.292.

¹⁸⁶ Öztan, s.22.

¹⁸⁷ Dural ve Ögüz, s.123.

¹⁸⁸ Oğuzman vd. s.269.

¹⁸⁹ Dural ve Ögüz, s.124.

Öte taraftan, gerçek kişilerden bünyeleri bakımından farklı özelliklere sahip olmaları nedeniyle hak ehliyetlerinin de içerikleri değişmektedir. Bu nedenle gerçek kişilerin sahip oldukları cins, yaş, hışımlı ve benzeri insani özelliklerin tüzel kişiler açısından bahse konu olabilmesi mümkün değildir¹⁹⁰. Diğer taraftan MK. m.51 uyarınca, tüzel kişiler, iradelerini organlarını kullanarak açıklar ve bunun sonucunda tüzel kişi borç altına girer. Organ, tüzel kişinin iradesini oluşturan ve yürüten kişidir. Bu nedenle tüzel kişilerin sadece yetkili organlarının aracılığıyla işlemler yapabilmeleri nedeniyle tüzel kişilerce yapılan işlemlerin temsilcileri aracılığıyla yaptıkları kabul edilmektedir¹⁹¹. Tüzel kişinin organ olabilme bakımından hak ehliyeti hususunda Tekinalp, gerçek kişileri hak sahibi kılanın da hukuk düzeni olduğunu, kişileştirmenin bir teknik araç olduğunu ve bu aracın hukukun uygulanmasını kolaylaştırdığını ifade etmiştir.¹⁹² Yazar, tüzel kişilerde hak ve borçların gerçek kişilere ait olduğunu ancak ortaklık sona erene kadar teknik bir araç şeklinde kanun koyucunun iradesi ile kişilik kazandığını belirtmektedir.

Tekinalp'in bu dayanağına ek olarak, eski TTK'nın kabulünden 13 sene sonra, 24.09.1969 tarihinde kabul edilen Kooperatifler Kanunu'nu¹⁹³ mad. 55'te "YK üyeliğine seçilen tüzel kişiler, temsilcilerinin isimlerini kooperatife bildirir" demek suretiyle ilk kabul edildiği hali ile tüzel kişilerin YK üyeliğini kabul etmiştir. Tekinalp'in bir ticaret ortaklığı için hak ehliyeti tanınmasının diğer tüm ticaret ortaklıkları için tanınmış olacağı görüşüne karşın, doktrinde tüzel kişilerin hak ehliyeti bakımından eşitlik ve genellik ilkelerinin geçerli olmayacağı, sadece belli tipteki tüzel kişiler arasında "az çok genellik ve eşitlik" olabileceği kabul edilmektedir.¹⁹⁴ Tüzel kişilerin hak ehliyeti noktasında belirleyici husus, söz konusu haktan yararlanılmasının tüzel kişinin yapısına ve kuruluş amacına uygun olup olmamasıdır.¹⁹⁵ Bu bakımdan, kanun koyucunun limitet şirket ve sonrasında kooperatif YK için tüzel kişilerin organ olabilme bakımından hak ehliyetini tanımış olması, bu durumun tüm ticaret ortaklıklarına sirayet etmesi anlamını taşımamakla birlikte YK üyeliğinin gerçek kişilere özgü bir hak olmadığını göstermektedir. Eski TTK döneminde Karayalçın ve

¹⁹⁰ Serdar Arat, Ehliyetleri Açısından Dernek ve Vakıf Tüzel Kişilikleri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, 2007, s. 6.

¹⁹¹ Tekinalp, s.221.

¹⁹² Tekinalp, s.19-21.

¹⁹³ Kooperatifler Kanunu, Kanun No. 1163, RG Tarihi: 10.05.1969, RG Sayısı: 13195.

¹⁹⁴ Akipek vd. s.541.

¹⁹⁵ Oğuzman vd. s.268.

Kırca ticari hayatın gelişimi ve uluslararası ortaklıklar arasındaki iş birliklerinin gelişimi açısından tüzel kişinin ticari temsilci olarak atanabilmesinin mümkün olduğunu ifade etmişlerdir.¹⁹⁶ Tüzel kişinin YK üyesi olmasına cevaz verilmesiyle, artık tüzel kişi ortaklık temsil yetkisini haiz olacağı savunulmuştur.

Şirketin esas sözleşmesine açıkça yazılması koşuluyla, belirli pay gruplarına, özellikleri ve nitelikleri göz önüne alınarak pay sahiplerinin ve azlığın YK'da temsili sağlanmıştır. Diğer bir deyişle, pay grubu sahipleri ya da azlığın arasından esas sözleşmeyle ya da esas sözleşmede YK'ya üyelik için aday önerilebilmesi hakkının yazılması suretiyle belirlenecek kişiler tüzel kişi YK'da oy hakkına sahip olabilecektir.¹⁹⁷ Zira bu durumda tüzel kişinin önerdiği başka bir kişi değil, tüzel kişinin bizzat kendisi YK üyesi olacaktır.¹⁹⁸ Ancak Teoman'a göre bu durumda tüzel kişi sahip olduğu oy hakkı dolayısıyla yönetimde daha etkin bir rol oynayabilecekken TTK 359/2'de *“kendisini ancak bir gerçek kişi ile temsil ettirebileceği”* düzenlendiğinden bu düzenleme yapay pay devirleri yapılması zorunluluğunu birlikte getirmektedir.¹⁹⁹ Dolayısıyla TTK 359/2'de öngörülen *“tüzel kişi ile birlikte tüzel kişi adına yalnızca bir gerçek kişinin”* tescili ve ilanı, tüzel kişinin bizzat kendisinin YK'ya üye olması halinde geçerlidir. Yoksa TTK 359/2'de tüzel kişinin kendini temsil ettirmesi değil, bizzat kendisinin üyeliği düzenlenmiştir. Bu sebeple tüzel kişinin aynı anda hem kendisinin YK'ya üye olması hem de ETTK 360'ta düzenlenen belirli grupların temsili yolu ile kendisini YK'da temsil ettirmesi mümkündür.²⁰⁰

Belirtilmesi gereken bir başka husus da YK üyesi olarak görevine başlayabilmesi için önceki dönemdeki gibi pay sahibi olmasına gerek duyulmamasıdır. Eski TTK.312/2'de pay sahibi olmak, YK üyesi olarak seçilebilmek için şart koşulmamışsa da göreve başlamak için en az bir pay iktisap etmeleri gerektiği düzenlenmekteydi. Bu düzenlemeye gerekçe olarak YK üyesinin yönettiği şirkete ortak olmak suretiyle şirketin menfaatlerini ön planda tutacağı düşüncesi

¹⁹⁶ Yaşar Karayalçın, Ticaret Hukuku 1, Giriş: Ticari İşletme, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara, 1968, s.487-488; İsmail Kırca, Ticari Mümessillik, Yetkin Yayınları, Ankara, 1996, s.84.

¹⁹⁷ Soner Altaş, Yeni Türk Ticaret Kanuna Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Yapısı ve Üyelerinin Nitelikleri, Mali Çözüm, SMMO, 2011, s. 115.

¹⁹⁸ Korkut Ömer, Anonim Şirketlerde İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, s.42.

¹⁹⁹ Ömer Teoman, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Anonim Ortaklık Yönetim Kuruluna İlişkin Bazı Hükümlerin Değerlendirilmesi” BATİDER, 26 (3): 5-16, 2010, s.10.

²⁰⁰ Akdağ-Güney, s.283.

gösterilmekteydi²⁰¹. Ancak söz konusu düzenleme nedeniyle YK üyeleri çok küçük miktarlarda pay sahibi olarak göreve başlıyor ve kanun koyucunun ulaşmak istediği amaç elde edilemiyordu.²⁰² YK’da bir tüzel kişinin temsilcisi bulunması halinde ise pay sahibi olma yükümlülüğünün tüzel kişide olduğu ancak tüzel kişi paylarını devretse bile temsilcinin YK üyeliğinin devam edeceği ifade edilmekteydi.

TTK’da bu zorunluluğun kaldırılmış olmasıyla artık şirkette pay sahibi olmayan şirket dışından birinin de YK’ya üye olabilmesine imkân tanınmıştır. Kanun koyucu bu düzenlemeyle faaliyet konusu şirket yönetmek olan gerçek veya tüzel kişilerin YK üyesi olmasına müsaade etmiştir. Bu suretle profesyonel YK üyeliğinin kapılarını açmıştır.²⁰³ Artık şirketler yalnızca içgüdüleri ile hareket eden kişiler tarafından değil, bu işi meslek olarak edinmiş gerekli donanıma sahip, şirketin iştiğal ettiği sektörle ilgili uzman bilgisi olan, şirket yönetimi konusunda uzmanlaşmış YK üyelerini seçip bunlar tarafından yönetilebilecektir.²⁰⁴

3.5. 6102 sayılı YTTK’ya Göre Yönetim Kurulu Üye Sayısı

Anonim ortaklık YK üyelerinin sayısına ilişkin düzenleme TTK mad. 359/1’de yer almaktadır. Maddeye göre: anonim ortaklıkların esas sözleşmesinde belirlenen ya da GK’unca seçilen, bir ya da daha çok kişinin oluşturduğu YK bulunmaktadır. Görüldüğü üzere YK bir üyeden oluşabileceği gibi birden fazla üyeden de oluşabilir. Eski TTK döneminde YK en az 3 üyeden oluşabilmekteydi. YK’nın en az üç üyeden oluşacağına ilişkin hüküm terk edilerek tek üyeli YK’ya olanak tanınmıştır. Bunun sebebi, bir taraftan, sistemde tek pay sahipli anonim şirkete yer verilerek birçok AB ülkesinin aynı kuralı uygulamakta olması dolayısıyla AB hukuku ile uyum sağlanması, diğer taraftan da küçük anonim şirketler ile ana şirketlerde, daha kolay yönetme yöntemlerinin uygulanmasına olanak tanınmasıdır.²⁰⁵ Gerçekten, bu kuralın düzenlenme nedeni, daha esnek ve kolay bir yöntem olacağı ve bilhassa topluluğun

²⁰¹ Levent Uysal, “E Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Kapsamında Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu -I” TBB Dergisi, Sayı 80, 2009, s. 341.

²⁰² Tuğrul Ansay, Anonim Şirketler Hukuku Dersleri, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1975, s.96; Arslanlı, s.89.

²⁰³ Akdağ-Güney, s.281.

²⁰⁴ Poroy vd. s.548.

²⁰⁵ Şeyma Gezmiş ve Mustafa Başaran, Türk Ticaret Kanunu Anonim Şirketler, Bilge Yayınevi, Ankara, 2013, s.271-272.

oluşturulması, kurumsallaşması ve profesyonelleşmesiyle bölünmeleri halinde faydalı olacağı fikirleri olmuştur²⁰⁶. Yeni düzenleme tek kişilik anonim şirketin birden fazla YK üyesi olmasına da engel teşkil etmemektedir. Diğer bir deyişle, bu düzenleme yalnızca tek pay sahipli şirketler için olmayıp, pay sahipliğinin tabana yayıldığı anonim şirketlerin YK da tek üyeli olabilecektir. Diğer taraftan tek pay sahipli anonim şirketlerin YK da birden çok üyeden oluşabilecektir. Özellikle profesyonel yönetim anlayışının Y kanun ile güçlendirilmiş olması karşısında, bu durum da tercih edilebilecektir. Yine tek kişilik anonim şirketin tek kişi YK üyesinin tüzel kişi olmasında da bir sakınca bulunmamaktadır.²⁰⁷

TTK mad. 339/2 hükmüne göre YK üyelerinin sayıları esas sözleşmede gösterilmek zorundadır. Yasaya göre bu sayı bir ya da daha çok kişinin belirlenebileceğine ilişkindir. Diğer bir deyişle, ortaklığın esas sözleşmesinde belirlenen bu sayının açıkça gösterilebileceği gibi belirli sayı aralıklarının gösterilmesi şeklinde de olabilecektir²⁰⁸. Diğer taraftan bu sayının esas sözleşmeyle belirlenmemesine ilişkin öğretide görüş farklılıkları bulunmaktadır. Bir görüşe göre bu durumda kurulun üç üyeden oluşması gereklidir. Bu sayının arttırılabilmesi sözleşmenin değiştirilerek bu sayının belirlenmesine bağlıdır²⁰⁹. Bir diğer görüşe göre ise esas sözleşmeyle bu sayının belirlenmemesi durumunda GK tarafından bu sayının en az üç olması kaydıyla belirlenebilmesi mümkündür²¹⁰. Bizim de katıldığımız görüşe göre madde metninde yalnızca YK üyelerinin sayısından bahsedilmesinden dolayı, bu sayıyı belirleyecek herhangi bir alt sınıra veya üst sınıra ilişkin başka bir kuralın esas sözleşmeye alınmasına izin verilmemektedir.²¹¹ Örneğin esas sözleşmeye YK üye sayısı 3 ile 7 arasında olabilir şeklinde bir hüküm konamayacaktır.²¹² Diğer taraftan Üye sayısının esas sözleşmede gösterilmemesi halinde tescili mümkün değildir (TTK. md. 32/20). Buna karşın tescili gerçekleşmiş ise ETTK'nın 353. maddesi uyarınca feshi talep edilebilecektir.

²⁰⁶ Altaş, s. 111.

²⁰⁷ Akdağ-Güney, s.24.

²⁰⁸ Karaege, s.74.

²⁰⁹ Arslanlı, 1960, s.95.

²¹⁰ İsmail Cem Soykan, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, 1. Baskı, İstanbul 2012, s. 36-37.

²¹¹ Akdağ-Güney, s.26.

²¹² Kırca vd. s.400.

YK üye sayısı çift olabileceği gibi tek de olabilir. Buna ilişkin herhangi bir hüküm TTK’de bulunmamaktadır. Ancak karar alma, toplantı yeter sayısına ulaşma kolaylığı bakımından üye sayısının tek olmasında fayda bulunmaktadır.

TTK mad. 330 uyarınca özel kanunlara tabi anonim şirketlere özel hükümlerin uygulanacağını belirtmek gerekir. Örneğin BanK. mad. 23/1 uyarınca bankaların YK 5 kişiden az olamaz. Keza 11.01.1954 tarih ve 6219 sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu²¹³ mad. 15/1 uyarınca söz konusu bankanın YK 9 üyeden oluşur. 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu²¹⁴ (SigK) mad.4/1 uyarınca anonim şirket şeklinde kurulacak sigorta şirketleri ve reasürans şirketlerinin YK 5 kişiden az olamaz.²¹⁵

3.6.Yönetim Kurulu Üyelerinin Görev Süresi

Anonim şirket YK’nın görev süresi TTK mad. 362’de YK üyelerinin en fazla 3 yıl süreyle görevlendirilmek üzere seçilebileceği ve esas sözleşmede bunun aksi kararlaştırılmadıkça aynı kişinin yeniden seçilebileceği ifade edilmektedir. YK üyelerinin görev süresini düzenleyen TTK mad. 362’de üyelerin en çok görev yapabilecekleri süre değil bir seçim periyodunda en fazla ne kadar süre görev yapabilecekleri hususu düzenlenmektedir. Ancak üç yılı aşan bir dönem için seçilmeleri mümkün değildir. YK üyesinin üç yıldan daha fazla bir süre için (örneğin 4 yıl, 7 yıl) seçileceğini düzenleyen esas sözleşme hükmü veya üç yıldan daha fazla bir süre için seçildiğini öngören GK kararı batıldır.²¹⁶ Esas sözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde YK üyesinin yeniden üç yıllığına seçilmesi ve hatta bunun tekrarlanması mümkündür. Üç yıllık süre azami süre olup esas sözleşmede yahut (esas sözleşmenin izin vermesi kaydıyla) GK’un seçim kararında daha kısa bir süre öngörülebilir.²¹⁷

YK’nın üyelerinin seçimine ilişkin kararda, açıkça belirlenmemiş olması durumunda, üyelerin görev süresine ilişkin olarak öğretide tartışma bulunmaktadır.

²¹³ Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu, Kanun No. 6219, RG Tarihi: 15.01.1954, RG Sayısı: 8608.

²¹⁴ Sigortacılık Kanunu, Kanun No. 5684, RG Tarihi: 14.06.2007, RG Sayısı: 26552.

²¹⁵ Kırca vd. s.397.

²¹⁶ Akdağ-Güney, s.27; Kırca vd. s.449.

²¹⁷ Kırca vd. s.448.

İsviçre’de YK üyeleri üç yıllık sürelerle belirlenmektedir. Ancak esas sözleşmede bundan daha farklı bir görev süresinin belirlenebilmesi de mümkündür. Bunun yanı sıra uygulamadaki tercih edilen ve öğretideki baskın görüşe göre üyelerin görevleri GK’un verdiği kararlar seçilmelerinden itibaren diğer yılın olağan GK toplantıncaya kadar sürmektedir²¹⁸. Zira, kanunun 362. maddesinde belirtilen süre üyelerin azami olarak görev yapacakları süreye ilişkin olduğuna göre durumlarının bir sonraki olağan GK toplantısında yeniden değerlendirmesi gerekecektir.

362. maddenin 2. fıkrasında 334. madde hükmü saklı tutulmuştur. Bunun anlamı, 334. madde uyarınca KTK’lerince gönderilen YK üyelerinin görev süresi hakkında 362. maddenin 1. fıkrasında öngörülen 3 yıllık azami sürenin uygulanmayacağıdır. Dolayısıyla, KTK’lerinin YK üyeliğinde görev süresi, ilgili KTK’since 3 yılı açacak biçimde belirlenebilir.²¹⁹ Söz konusu maddeye göre, KTK’lerinin temsilcileri, GK tarafından seçilen YK üyeleri ile aynı görevi yaparlar. Bu yönden bakıldığında, KTK temsilcilerinin, YK üyelerinden farkı, sadece kendilerini atayan KTK’si tarafından görevden alınmalarıdır. KTK’si temsilcileri, kurumları tarafından görevden alınmadıkları sürece görevlerine devam ederler. Bu durumda üç yıllık süre sınırlaması uygulanmaz.²²⁰ Diğer taraftan, KTK’sinin haklı sebeplere karşın temsilcisini azletmediği durumlarda şirket tarafından azlinin istenebileceği ve gerekli hallerde dava açılarak KTK’sinin buna zorlanabilecek kabul edilmektedir²²¹.

Aynı GK kararıyla, aynı tarihte, seçilen YK üyeleri için farklı görev sürelerinin belirlenmesi mümkündür. Yine aynı GK kararı ile sadece bir kısım YK üyeleri için de seçim yapılabilir.

YK’ya seçilen üyenin görev süresi, GK tarafından seçim yapılmışsa; GK karar tarihi, şayet YK üyesi esas sözleşmeyle belirlenmişse ortaklığın tescil tarihinden

²¹⁸ Özge Karaege, Anonim Şirketlerde Tek Pay Sahibinin GK’u Toplantıya Çağrı Yetkisi (TTK m. 410/II), Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XIX, Y. 2015, s. 4.

²¹⁹ Kırca vd. s.449.

²²⁰ Kırca vd. s.448.

²²¹ Tekinalp, s.105.

itibaren işlemeye başlayacaktır.²²² Duruma göre tescil tarihinden veya GK karar tarihinden en fazla 3 yıl geçtiğinde üyenin görev süresi dolmuş sayılacaktır.

Şener'e göre, bir organın kanunen öngörülen azami süresi geçince, artık onun organ niteliğinden söz edilemez.²²³ Zira, şirketin organsız kalacağının kabulü yerinde olacaktır. Dolayısıyla, pay sahiplerince ya da şirket alacaklıları tarafından veyahut Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın talebiyle asliye ticaret mahkemesi tarafından şirketin durumunun yasal hale getirilebilmesi açısından belirlenen sürenin sonunda yeni YK üyelerinin henüz seçilmemiş olması sonucunun şirketin feshine sebep olabilecektir²²⁴. Diğer taraftan azami görev süresi sona ermesine rağmen, faaliyetlerine devam eden organların bu kapsamda yapmış oldukları işlemlere vekâletsiz iş görme kuralları uygulanır. Ancak istisnai olarak süresi dolan YK GK'ı toplantıya çağırabilir. Nitekim kanun koyucu bu istisnai yetkiyi, herhangi bir sınır getirmeksizin TTK mad. 410/1'de YK'ya tanımıştır. Ancak Şener, esas sözleşme ile üç yıldan az görev süresi belirlenmiş, bu süre dolmuş ancak yasada belirlenen üç yıllık süre dolmamışsa, YK'nın GK'ı toplantıya çağırarak yanında, ortaklığın varlığını sürdürmesi için gerekli ve acil işlemleri yapabileceği kanaatindedir.²²⁵

3.7. Yönetim Kurulu Üyelerinin Hakları ve Yükümlülükleri

Anonim şirket YK tarafından yönetilir ve temsil olunur. Yönetim hakkı YK üyeleri için bir hak olduğu kadar aynı zamanda bir yükümlülüktür.

3.7.1. Yönetim Kurulu Üyelerinin Hakları

YK üyelerinin sahip olduğu haklar, kanunda toplu olarak incelenmemiştir. TTK'daki farklı maddelerde YK üyelerinin haklarına değinilmiştir. YK üyelerinin hakları, kişisel haklar ve mali haklar olmak üzere iki başlıkta incelenir. YK üyelerinin kişisel hakları, yönetim görevi ile ilgili olduğundan, üyeler açısından aynı zamanda borç niteliğindedir. Yani YK üyesi, kişisel haklarından birini kullanmadığında borcunu da yerine getirmediğinden sorumlu olur. Kişisel nitelikteki haklar, kişisel

²²² Şener, s.360; Kırca vd. s.450.

²²³ Şener, s.360.

²²⁴ Harun Çelik, Yönetim Kurulunun Görev Süresinin Dolması ve Vergi İncelemeleri, Vergi Raporu, sayı: 184, 2015, s. 74.

²²⁵ Şener, s.361-362.

olduğu kadar idari nitelikte haklardır. Mali nitelikteki haklar ise ETTK mad.394 hükmünde incelenmiştir. Bu kapsamında YK üyesi, anonim şirketten ücret, ikramiye, huzur hakkı, kazanç payı gibi birtakım maddi menfaatler talep etme hakkı elde eder.²²⁶

YTTK ile beraber kurumsal yönetim sisteminin benimsenmesi anonim şirketlerde gerek şeffaf gerekse hesap verilebilen bir yönetim konseptinin ortaya konulması yönünden önem kazanır. Bu tür bir yönetim ise, sadece YK üyelerinin kişisel haklarının desteklenerek yasal düzenlemelerle güçlendirildiği durumlarda gerçekleşir. Dolayısıyla yönetime katılma, görüş bildirme, temsil ve bilgi alma haklarının desteklenmesi önemlidir.²²⁷

3.7.1.1. Kişisel Nitelikteki Hakları

3.7.1.1.1.Yönetim ve temsil hakkı

YK, şirketin yönetim ve temsil organı olup görev ve yetkilerini, kural olarak kurul halinde yerine getirir. Yönetim görevinin içeriğini TTK mad. 374 ve yönetim kavramı belirlerken, yönetim görevinin sınırlarını GK'un devredilemez görev ve yetkileri belirler.²²⁸ Yönetim görevinin kapsamına genel olarak, şirket işlerinin çevrilmesi ve şirketin amacına ulaşması için gerekli kararların alınması girer.²²⁹ Dolayısıyla kanun ve esas sözleşmenin GK'ya verdiği devredilemez görev ve yetkiler haricindeki tüm görev ve yetkiler YK'nın inhisarındadır.

Anonim şirketlerde temsil yetkisi de kural olarak YK'ya aittir. TTK mad. 375'te sayılan devredilemeyen görev ve yetkiler dışındaki yetkiler üyelere delege edilebilir. YK temsil yetkisini esas sözleşme ile aksi görülmediği müddetçe çifte imza ile kullanır. Tüzel kişi YK üyesi temsil yetkisini gerçek kişi temsilcisi vasıtasıyla kullanır. Gerçek kişi anonim şirketi temsil ederken en üstte anonim şirketin unvanı olmak üzere, tüzel kişinin unvanının altına temsilci sıfatıyla kendi imzasını atar.

²²⁶ Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku, Genel Esaslar, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s.463-472; Tekinalp, s.112-113.

²²⁷ Olcay Işık, "Anonim Ortaklıkların Genel Yapısı ve E Sayılı Ticaret Kanunu ile Y Türk Ticaret Kanunu'nda Yer Alan Düzenlemeler Çerçevesinde Yönetim Kurulu Üyelerinin Kişisel Hakları" Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 19 2: 167-197, 2011, s.196.

²²⁸ Tekinalp, s.359.

²²⁹ Pulaşlı, s.972.

YK üyelerinin kişisel nitelikteki hakları, kendilerine yüklenen şirketi yönetme görevi, müteselsil sorumluluğun zorunlu bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Her YK üyesinin, YK toplantılarına davet edilmesi ve katılma hakkı kişisel hakların başında gelir.²³⁰ YK üyeleri, toplantı gündemine ilişki düşüncelerini açıklamak, önerilerde bulunmak, oy kullanmak, YK başkanından YK'nın toplanmasını talep etmek gibi anonim şirketin yönetimi ile ilgili haklara sahiptir.

YK üyelerinin temsil hakkı ise ETTK mad.370/1 hükmünde düzenlenmiştir. Buna göre, “*esas sözleşmede aksi öngörülmemişse veya YK tek kişiden oluşmuyorsa temsil yetkisi çift imza ile kullanılmak üzere YK'ya aittir.*” Şayet esas sözleşmede bireysel imza yetkisi öngörülürse çift imza kuralı uygulanmaz. Keza tek üyeli YK'da çift imza kuralı uygulanamaz.

YK üyeleri, görev dağılımının gereği olarak yasanın şahsi olarak, üyeler için öngördüğü haklara ve yetkilere sahiptir. Fakat tüzel kişiliğin YK üyesi seçimi durumunda, YK üyeliği, tüzel kişisince belirlenecek kimsenin sicilde tescili ve ilanıyla somutlaşacaktır. Ayrıca yönetimle ilgili görevini belirlediği bu kimse tarafından yürütecektir. Yasada tüzel kişinin adına hareket ettiği belirtilse ve yalnızca oy kullanabildiği ifade edilse de mali hakları haricinde, üyelerin sahip bulunduğu tüm haklara ve yetkilere sahip olarak bunları kullanabilecektir²³¹

TTK, YK toplantısına çağrıya yönelik şekil zorunluluğu ve toplantının zamanına ilişkin bir kısıtlama öngörmemiştir. Zira, çağrıya yönelik şekli kurallarla toplantının yapılması konusunda güçlük çıkarmak istememektedir. Bu nedenle, çağrının biçimi, toplantının yapılacağı zaman, çalışmaya ilişkin esaslar ve oy kullanma yöntemi esas sözleşmesinde veya iç yönergeyle belirlenebilir.²³² Toplantıya davet başkan veya vekilince yapılmaktadır. Toplantıyı başkan veya vekili yönetir. Bu düzenleme emredici niteliğe haizdir.²³³ Toplantının gündeminin belirlenmesi aynı şekilde başkanın yetkisindedir. Toplantının yönetimi başkan veya başkanın yokluğunda vekilince yerine getirilir. Oy vermeye ilişkin usulle ilgili esas sözleşmeye

²³⁰ Pulaşlı, s.463.

²³¹ Tekinalp, s.360.

²³² Akdağ-Güney, s.151.

²³³ Tekinalp, s.266.

belirlenmemiş ve iç yönergeyle hükmedilmemişse, usulün, başkan tarafından belirlenmesi mümkündür.

YK üyelerinin, bizzat seçilmelerinden dolayı YK toplantısına kendilerinin katılmaları gerekmektedir. Diğer bir YK üyesine veya üçüncü kişilere toplantıya katılması ve oy kullanılması için temsil yetkisinin verilmesi mümkün değildir. Aksi durumda YK üyelerini GK'un seçmesine ilişkin kural çiğnenmiş olacaktır. Fakat tüzel kişinin YK üyesi seçilmesi durumunda, üyeliğin kendi adına sicilde tescili yapılan kimsede somutlaşacağından YK toplantılarına belirlenmiş bulunulan bu kişi katılacaktır. Tüzel kişi, kendisi adına tescili yapılan gerçek kişi haricindeki başka bir kişiyi toplantıya gönderemeyecektir. Tüzel kişi adına hareket eden kişinin de başka kimselere temsil yetkisi vermesine olanak bulunmamaktadır.

YK'nın, yönetimle ilgili birtakım yetkilerini kullanması için zorunlu olarak karar alması gerekmemektedir. YK'nın yasada düzenleme altına alınan zorunlu ve esas sözleşme ile ilave edilebilecek ihtiyari görevleri bulunmaktadır. Bunlar defter tutma, yıllık mali raporlar hazırlama, tescili ve ilanı gerçekleştirme olarak sıralanabilir. Ayrıca karar almayı gerektirmeyen, "ortaklığın işleyişini" temin eden görevlerdir.²³⁴

YK, anonim ortaklığın iç ilişkide yönetim organıdır. Buna karşın dış ilişkide de temsil organıdır. Ortaklığın temsili, dış ilişkilerde ortaklı adına tek yanlı, iki yanlı ve çoklu işlemler yapma, taahhütte bulunma, yargı organlarında ve kamu kurumlarında işlem yapma yetkisidir.²³⁵ Yönetim yetkisinin devri gibi, temsil yetkisi de bir veya daha fazla murahhas üyeye veya müdür olarak üçüncü kişilere devredilebilir. Bu halde, en az bir YK üyesinin temsil yetkisini haiz olması şarttır (mad. 370/1). Şirketi temsil edecek YK üyesine, temsil yetkisi bir YK kararı ile verilebilir. YK, temsile yetkili üyelerin tek başlarına mı yoksa birlikte mi şirketi temsil edeceklerini de karar bağlar ve bu karar ile imza örneklerini noterden onaylatarak tescil ve ilan ettirir.²³⁶

Konusu bakımından temsil yetkisi aktif ve pasif temsil şeklinde iki şekilde ele alınmaktadır. Aktif temsilde, temsilcinin temsil olunanın nam ve hesabına iradesini

²³⁴ Poroy vd. s.299.

²³⁵ Tekinalp, s.256.

²³⁶ Tekinalp, s.257.

açıklayabilme yetkisinin bulunduğu temsil ilişkisidir²³⁷. Temsilin yasa ya da hukuksal bir işleme istinaden olabilmesi mümkündür. Yasaya ya da hukuksal işleme istinaden olan temsil yetkisi bakımından temsilcinin yalnızca beyanda bulunması konusunda yetkisi varsa aktif temsilden bahsedilebilir. Temsil ilişkilerinin bazılarında temsilcinin temsil olunanın nam ve hesabına irade beyanında bulunamaması halinde pasif temsil ilişkisi söz konusudur. Bu durumda temsilcinin yalnızca temsil olunanın adına kendine yöneltilmiş bulunan beyanları ve tasarrufların kabulüne yetkisi bulunmaktadır.

Temsile yetkili YK üyelerinin her birinin tek başına pasif temsil yetkileri bulunmaktadır. Fakat, pasif temsil yetkisinde çift imza kuralı geçerli olmayacaktır. Bu nedenle, şirkete gönderilen ihbar, ihtar ve tebligatlar²³⁸ temsile yetkili YK üyelerinden herhangi birine yapılabilir.²³⁹ Ayrıca İhbar, ihtar ve tebligatların üyelerden yalnız bir tanesine yapılması hallerinde dahi bunun şirketi bağlayacağı kabul edilmektedir²⁴⁰.

Tüzel kişi YK üyesine temsil yetkisi verilmesi halinde, onun adına tescil edilen gerçek kişi, şirketi temsil edecek ve şirketin ticaret unvanı altında onun imzası olacaktır. TTK. md. 359/2 uyarınca yalnızca tescili gerçekleştirilen kişinin toplantılara katılarak oy kullanmasına müsaade edilmektedir. Nitekim, gerçek kişi temsilcinin tesciliyle bu kimsenin tüzel kişi YK üyesi arasındaki bağa aleniyet kazandırılmaktadır. Ayrıca bu şekilde tüzel kişinin sorumluluğunun pekiştirilmek istendiği ifade edilmektedir. Bu görüş uyarınca, tüzel kişinin doğrudan YK'nın üyesi olması nedeniyle, YK üyelerinin sorumluluğu dolayısıyla muhatap da kendisi olacaktır. Buna karşın önceki TTK döneminde tüzel kişinin temsilcilerince kullanılmakta olan oylarda sorumluluğun tüzel kişinin olmayıp temsilciye ait olduğu kabul edilmiştir²⁴¹. Diğer taraftan gerçek kişilerin tescilleri ve tüzel kişilerin bizzat sorumluluklarının kabulüyle tüzel kişiler tarafından malvarlıkları bakımından zayıf olan temsilcileri kendilerine perde yaparak sorumluluklarından kaçmaları engellenmektedir. Ayrıca tüzel kişilerce toplantıların her birine farklı kimselerin temsilci olarak yollanarak YK'nın çalışması

²³⁷ Eren, F, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, 2. Baskı, Ankara 1987, s. 457.

²³⁸ 7201 sayılı Tebligat Kanunu md. 7/a maddesine dayanılarak hazırlanan Elektronik Tebligat Yönetmeliği (19.01.2013 tarih ve 28533 sayılı R.G.) md. 3 gereğince anonim şirketlere elektronik yolla tebligat yapılması zorunlu tutulmaktadır.

²³⁹ Pulaşlı, s.1019.

²⁴⁰ Fahıman Tekil, Anonim Şirketler Hukuku, Alkım Yayınları, II. Bası, İstanbul 1998, s. 169.

²⁴¹ İlyas Çelikleş, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Nitelikleri Konusunda Karşılaşılabilecek Sorunlar. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Y Yeni Türk Ticaret Kanunu'nu Beklerken (10-11-12 Mayıs 2012 Sempozyum), 2012, s. 604.

ve istikrarını tehlikeye atacağı düşüncesiyle bu düzenlemeye yer verilmiştir²⁴². Bunun yanı sıra tüzel kişinin belirlemiş olduğu gerçek kişinin istenildiğinde değiştirilebileceği ifade edilmektedir. Bunun yapılabilmesi için seçtiği kimsenin tescili ve ilanı gerekmektedir²⁴³.

İlave etmek gerekir ki, pasif temsil yetkisini de tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişi kullanabilir. Tüzel kişi üyenin temsil yetkisini haiz olması halinde, YK üyesine yapılması gereken tebligat, ilan ve davetiyeler, tüzel kişi adına tescil edilen gerçek kişiye yapılması gerekir.

3.7.1.1.2.Bilgi alma ve inceleme hakkı

Anonim şirketlerde YK üyelerinin sorumluluğu kusur sorumluluğudur. 6335 sayılı yasayla üyelere yönelik açılacak sorumluluk davalarında YK aleyhine olan kusur karinesi kaldırılmıştır. Dolayısıyla üyelerin kusurlarının ispatında genel hükümler uyarınca karar verilecektir. Üyelerde aranan kusur objektif kusur olmasından dolayı gerekli dikkat ve özenin gösterilmesi gereklidir. YK üyesinin gerçekleştirdiği iş ve işlemlerde kusursuz olduğunu ispatlamasının bir yolu da söz konusu iş ve işlemi yapmadan önce yeteri kadar bilgi edinmiş olduğudur. Bir hususu bilmediğini, kendisine bilgi verilmediğini ileri sürerek sorumluluktan kurtulamayacaktır²⁴⁴.

Diğer taraftan Eski TTK ‘da yer alan düzenlemenin aksine YK’nın üyelerinin sorumluluklarında mutlak teselsül ilkesi terk edilerek YTTK’da farklılaştırılmış teselsül ilkesine yer verilmiştir. Bu teselsül türü anlamı itibariyle birden çok tarafça tazminin gerektiği bir zarar nedeniyle taraflardan herhangi birisinin vakanın özellikleri göz önünde bulundurularak kusuru oranda sorumluluğunun bulunması anlamına gelmektedir. Nitekim, zararın doğmasında katkısından dolayı YK’nın üyelerinden her birisinin tüm üyelerle birlikte, kusurları ölçüsünde ve durumun gerektirdiği şekilde tazminat ödemekle sorumlulukları bulunmaktadır²⁴⁵.

²⁴² Madde gerekçesi, 359.

²⁴³ Çeliktaş, s. 604.

²⁴⁴ Seniha Dal, Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Genel Hukuki Sorumluluğu, PressAcademia Procedia (PAP), V.12, s.111-113, 2020, s. 112.

²⁴⁵ Dal, s. 112.

YK üyesinin bilgi alma ve inceleme hakkı TTK mad. 392’de ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Bu hak YK toplantısında kullanılabileceği gibi toplantı dışında da kullanılabilir. Buna göre, YK üyesinin, YK toplantılarında herhangi bir defter, sözleşme veya belgeyi incelemesi veya bir konu ile ilgili yöneticilerden veya çalışanlardan bilgi alması mümkündür. Bilgi alma ve inceleme hakkının toplantı içerisinde kullanılması halinde, üye için herhangi bir kayıt ve sınırlama öngörülmemiş ve hakkın kullanımı için başkan veya kurulun izni aranmamıştır. Ayrıca üyenin, toplantı sırasında bilgi alma ve inceleme hakkı toplantı gündemi ile sınırlı değildir.²⁴⁶

YK üyelerinin bilgi alma haklarını nasıl kullanacakları kanun koyucu tarafından toplantı esnasında ve toplantı dışında olmak üzere ikiye ayrılarak düzenlenmiştir. Toplantı esnasında bilgi alma hakkını kullanacak; yani soru soracak, belge isteyecek ve yine bilgi alma hakkı kapsamında sorulan sorulara cevap verecek kişi tüzel kişi temsilcisi gerçek kişidir. Toplantı dışında bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılması YK başkanının iznine bağlanmıştır. Bu halde başkandan izin alacak, başkanın izin vermemesi halinde mahkemeye müracaat edecek ve mahkemede tüzel kişi YK üyesini temsil edecek kişi de yine gerçek kişidir.

Anonim şirketin yönetim ve temsil faaliyetlerinin amacına uygun gerçekleşmesi için her YK üyesinin anonim şirketi ilgilendiren iş ve işlemler konusunda doğru olarak bilgilendirilmesi gerekir. Bu anlamda bilgi alma ve inceleme hakkı YK üyesi açısından hem bir hak hem de yükümlülük olarak değerlendirilebilir. TTK mad.392 hükmünde, bilgi alma hakkı toplantı sırasında ve toplantı dışında şeklinde ayrıma tabi tutularak detaylı olarak düzenlenmiştir.

TTK mad.392/1 hükmüne göre, YK üyeleri kural olarak toplantı sırasında şirketin tüm iş ve işlemleri hakkında bilgi isteyebilir, soru sorabilir, inceleme yapabilir. YK üyelerinin, YK toplantılarında anonim şirketi ilgilendiren tüm iş ve işlemlerde detaylı olarak bilgi alma hakları vardır. YK üyesi, ilgililerden bilgi talep ettiğinde, bu talep reddedilemez ve YK üyesinin soruları cevapsız bırakılamaz. Bu haklar, YK üyelerine sadece görevde bulundukları sürece tanınmıştır. YK üyeleri, görevden

²⁴⁶ Tekinalp, s.271.

ayrılmaları halinde sadece ETTK mad. 437/2 hükmü²⁴⁷ kapsamında pay sahibi olmaları nedeniyle bilgi alma hakkına sahip olurlar.

YK üyesi, kural olarak bilgiyi YK'da alır. Bilgi alma ve inceleme, bu üyeler bakımından onların hem hakkı hem de yükümlülüğüdür. Zira, üyelerin sorumluluklarıyla bu hakları doğrudan ilişkili olmaktadır. Üyelerin sorumluluklarından kurtulabilmesi için bu hakkı ve yükümlülüklerinin ifa edilmesi gereklidir²⁴⁸. TTK mad.392/2 hükmünde bu hak detaylı olarak düzenlenmiş olup, toplantı sırasında yönetimle görevli kişiler ve komiteler, YK üyelerine bilgi vermekle yükümlüdürler. Düzenlemeye bakıldığında bu hakkın, toplantı esnasında ve haricinde olarak iki biçimde kullanılabildiği görülmektedir.

Üyelerin istisnaları dışında, toplantı esnasında şirketle alakalı her türlü iş ve işlemlerle alakalı bilgileri isteyip sorabilmekte ve incelemelerde bulunabilmektedirler. Üyeler, toplantılarda şirketle alakalı işler ve işlemlerle ilgili ayrıntılı bilgilere erişim hakları bulunmaktadır. Üyenin kişisel bilgi alma hakkını kullanarak ilgili kimselerden bilgileri istemesi durumunda, bu istemin reddedilmesi mümkün olmayıp soruları da yanıtsız bırakılamayacaktır (TTK md. 392/1). Bunun dışında toplantı esnasında yönetimle görevli olan kişilerle komitelerin üyeleri bilgilendirmeleri zorunludur (TTK md. 392/1).

YK üyesi, toplantı dışında²⁴⁹ YK başkanının izni ile şirket yönetimi ile görevli kişilerden işlerin gidişatı ve münferit işler konusunda TTK mad.392/3 hükmü

²⁴⁷ (2) Pay sahibi GK'da, yönetim kurulundan, şirketin işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bilgi isteyebilir. Bilgi verme yükümü, 200. madde çerçevesinde şirketin bağlı şirketlerini de kapsar. Verilecek bilgiler, hesap verme ve dürüstlük ilkeleri bakımından özenli ve gerçeğe uygun olmalıdır. Pay sahiplerinden herhangi birine bu sıfatı dolayısıyla GK dışında bir konuda bilgi verilmişse, diğer bir pay sahibinin istemde bulunması üzerine, aynı bilgi, gündemle ilgili olmasa da aynı kapsam ve ayrıntıda verilir. Bu hâlde yönetim kurulu bu maddenin üçüncü fıkrasına dayanamaz.

²⁴⁸ Üçışık ve Çelik, s. 481.

²⁴⁹ Yönetim kurulu üyelerinin toplantı dışında bilgi alması konusu ile ilgili; TTK mad.392/1'deki "her yönetim kurulu üyesi şirketin tüm iş ve işlemleri hakkında bilgi isteyebilir, soru sorabilir, inceleme yapabilir" ifadesiyle her yönetim kurulu üyesinin şirketin bütün iş ve işlemleri hakkında bilgi alma hakkı olduğu ilke olarak düzenlenmiştir. Ancak TTK mad.392/3'ün gerekçesinde yer alan "kural olarak üyenin kurul dışında bilgi almak hakkı bulunmadığı gibi, kurul dışında defterleri ve/veya belgeleri incelemek hakkı da yoktur. Üye, bu hakkı yönetim kurulu başkanının izni ile kullanabilir. Üye, şirketin defter ve belgelerini incelemeyi ancak görevini, hesap verilebilirlik ilkesine uygun olarak yapması bakımından gerekliyse talep edebilir. Başkandan talep bir şekle tabi değildir" şeklindeki ifadelerle ETTK mad.392/1'deki bilgi alma hakkına sınırlama getirilmiştir. Bu anlamda TTK mad.392'nin birinci ve üçüncü fıkraları birbiriyle çelişmektedir. Ayrıca söz konusu sınırlama, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu sistemi ile de bağdaşmamaktadır. Hediye Bahar Sayın, "Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Toplantı Dışında Bilgi Alma Hakkının Konusu" TBB Dergisi, 124: 485-496, 2016, s.488.

doğrultusunda bilgi alabilir. YK üyesinin görevini yerine getirebilmesi için gerekli ise YK başkanından şirket defterlerinin ve dosyalarının incelemeye sunulması istenebilir. YK başkanının, YK üyesinin bilgi alma, soru sorma ve inceleme hakkını reddetmesi halinde, TTK mad.392/4 hükmüne göre, YK iki gün içinde toplanır. Konu kurulda karara bağlanır. Kurulun toplanamaması veya kurulun talebi reddetmesi halinde, bilgi talep eden üye, şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine başvurabilir.

Bilgi edinme ve inceleme hakkı ile sorumluluk arasında sıkı bir bağlantı vardır. Zira YK üyesinin, şirketin iş ve işleyişi hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Belirli bir konuda bir bilgi eksikliği var ise, bunu gidermek için ilgililerden bilgi istenebilir, soru sorulabilir ve inceleme yapılabilir. Buna rağmen bilgi eksikliğini gideremeyen YK üyesi sorumluluktan kurutulamaz.²⁵⁰

Tüzel kişi YK üyesi diğer YK üyeleri gibi iş ve işlemlerinden sorumludur. Tedbirli bir yönetici gibi hareket etmek suretiyle bu sorumluluktan kurtulabilmesi için bilgi alma hakkını etkin bir şekilde kullanabilmesi gerekmektedir. Bu şekilde tüzel kişi kusursuzluğunu ispat ederek sorumluluktan kurtulabilecektir. Hukuki sorumluluğu gerçek kişi YK üyeleri ile aynı olan tüzel kişinin bilgi alma hakkını kullanması bakımından da aynı prosedürlere tabi olduğu kabul edilmelidir.

Tüzel kişinin YK üyesi olduğu durumlarda bilgi alma ve inceleme hakkı tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişi tarafından kullanılır.²⁵¹ Bu hakkı tüzel kişi YK üyesi adına kullanacak gerçek kişi sadece sicile tescil edilmiş olan gerçek kişidir. Tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişinin, şirketin iş ve işleyişine hâkimiyeti dolayısıyla bilgi edinme hakkını kullanma düzeyi tüzel kişiyi yakından etkilemektedir. Zira fiilen bilgi edinme hakkını kullanan gerçek kişi olsa da YK üyesi sıfatını taşıyan ve sorumluluğu üzerine alan tüzel kişidir. Bu nedenle, belirlediği gerçek kişinin şirketin iş ve işleyişi hakkında bilgi sahibi olup olmadığını denetlemesi, tüzel kişinin menfaatinedir. Tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişinin de tüzel kişinin

²⁵⁰ Akdağ-Güney, s.120.

²⁵¹ Kortunay, s.336.

talimatlarına uyarak gerekli durumlarda bilgi edinme hakkını kullanması, tüzel kişi ile aralarındaki ilişkide, kendi yükümlülüğünü yerine getirmesine olanak sağlayacaktır.²⁵²

3.7.1.1.3.Genel kurur kararlarının iptalini isteme hakkı

GK’da alınan kararın uygulanması, YK üyesinin şahsi sorumluluğunu gündeme getirirse, YK üyesi, GK kararının iptalini TTK mad. 446/1 hükmü kapsamında mahkemeden isteyebilir. Buna göre;

- Toplantı sırasında orada olup karara olumsuz reyde bulunan ve bunu muhalefet olarak zapta geçirilmesini sağlayanların
- Toplantıya katılsın ya da katılmasın, olumsuz rey versin veya vermesin, çağrıya ilişkin bir usulsüzlük bulunulduğunu, gündemle alakalı gerekli şekilde ilanda bulunulmadığını, GK’da bulunmaya yetkili olmadıkları halde bulunan kimselerin ya da bunların temsilcisi olarak gönderdikleri kimselerin toplantıda bulunup rey verdiklerini, GK’da bulunmasının ve rey kullanmasının engellendiğini ve yukarıdaki belirlen aykırılık durumlarının GK’da alınan kararlar üzerinde etkisinin bulunduğunu iddia eden pay sahiplerince,
- YK tarafından,
- Alınan kararların ifa edilmesi, kişilerin sorumluluğunu doğuracaksa yönetimi kurulunun üyelerinin herhangi birisi tarafından iptal davasının açılabilmesi mümkündür.

YK üyesinin, GK kararını dava etmesi, ilgili kararın uygulanmayacağı anlamına gelmez. Hatta GK kararı dava edilmiş olsa dahi, GK kararının YK tarafından yerine getirilmemesi TTK mad.553 kapsamında YK üyelerinin sorumluluklarına sebep olur.²⁵³ Diğer bir deyişle, YK üyelerinin yasadan ya da esas sözleşmeden kaynaklanan mükellefiyetlerini kusurlarından dolayı ihlal etmeleri halinde şirket, pay sahipleri ve şirketin alacaklarına vermiş oldukları zararlardan kusurları ölçüsünde hukuki sorumlulukları bulunmaktadır²⁵⁴. Sorumluluklarına ilişkin davaların

²⁵² Kırca vd. s.704-705.

²⁵³ Moroğlu, Anonim Ortaklıkta GK Kararlarının Hükümsüzlüğü, s.276.

²⁵⁴ Dal, s. 113.

açılabilmesi üyelerin esas sözleşmeye ya da yasaya kusurları ile aykırı hareket etmiş olmaları ve bu davranışları nedeniyle şirkete zararlarının bulunması gereklidir²⁵⁵.

3.7.1.1.4.Mali Nitelikteki Hakları

YK üyeleri, esas sözleşmeyle belirlenerek veya GK kararıyla bazı mali haklara sahip olabilmektedirler. Bu haklar TTK m. 394'te sayılmaktadır. Bunlar ücret, kazanç payı, huzur hakkı, ikramiye, prim ve yıllık kardan pay ödenmesi olarak düzenlenmiştir. Kanun metninde sayılan mali hakların biri veya birkaçının birlikte ödenmesi mümkündür. Ancak hükmün lafzı, mali hakları tahdidi olarak sayarak paya dayalı ödemeler, konaklama ödenekleri, avans, görevden ayrılma tazminatları, özel emeklilik yardımları, sigorta primleri veya prim benzeri hakları kapsam dışında tutmuştur.²⁵⁶ Buna karşın madde metninde lafzen sayılmayan ücret, prim ve ikramiye esas sözleşmeyle ya da GK kararıyla belirlenebilecektir. Zira, önceki dönemde kimi ortaklıklarda YK üyelerince GK'dan kendileri için göstermelik huzur hakkı ödeme kararı aldırırmaktaydılar. YK'nın faaliyetlerine başlamasının ardından ise kendileri için ücret, prim ve ikramiye ödemesi kararı çıkartmaktaydılar. Bu ödemelerin ortaklara sunulmakta olan bilanço içerisinde personelin giderlerinden gösterilmesinden dolayı ödenmesi için olurun alındığı paralar olarak kabul edilmekteydiler. Yeni düzenleme bu tür kötü niyetli fiillerin önüne geçilmesini sağlamaktadır²⁵⁷.

Üyelere yapılabilecek ödemelere ilişkin tutarın esas sözleşmede ya da GK'un vereceği kararlarla belirlenmesi gerekmektedir. Zira, eski TTK döneminde madde metninde yalnızca huzur hakkından bahsedilmiş olmasına karşın mesaisinin çoğunu şirkette geçiren üyelerin ücrete ve ikramiyeye haklarının bulunduğu savunulmuştur. YTTK'da mali haklar kapsamında önceki kanun döneminden ayrı olarak yıllık kâr payının ödenmesi dahil birden çok kalemi bir araya getirmiştir²⁵⁸.

²⁵⁵ İbrahim Kaplan, Y YTTK Hükümlerine Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri Ve Diğer Üst Yöneticilerin, Şirkete, Ortaklara Ve Şirket Alacaklılarına Karşı Hukuki Sorumluluğu, Ankara Üni. Hukuk Fak. Dergisi, 65 (4) 2016, s. 3500.

²⁵⁶ Işık Özer, Türk ve Yabancı Hukuk Sistemlerinde Anonim Şirket Yöneticilerinin Mali Hakları, Adalet Yayınları, Ankara, 2013, s.146.

²⁵⁷ Ender Dedeoğlu ve Oğuzhan Sapan, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu ve Sorumluluğu, Ankara Barosu Dergisi, 2013, s. 50.

²⁵⁸ Dedeoğlu ve Sapan, s. 51.

YK üyelerinin mali haklarının, esas sözleşmeye konulacak bir hüküm veya GK tarafından belirlenebileceğine ilişkin TTK hükmü emredici niteliktedir (mad. 394). Ayrıca GK'un yetkisine bırakılan mali hakları belirleme yetkisi, GK'un devredilemez görev ve yetkileri arasındadır (mad. 408/2/b). Esas sözleşmede, YK üyelerinin mali hakları ve sınırlarına ilişkin ayrıntılı bir düzenleme olması halinde bu hükme uyulur. Ancak esas sözleşmede mali haklara ilişkin bir hüküm yok ise, GK kararı ile YK üyelerinin mali hakları düzenlenebilir. Mali haklar ve miktarı, genel olarak şirketin mahiyeti, finansal durumu, üyelerin konumu, taşıdıkları riziko ve sorumluluk göz önüne alınarak belirlenir. Üyeler arasında görev dağılımı yapılmış ise üstlenilen görev göz önüne alınarak ücret belirlenmelidir. Esas sözleşmede YK üyelerine ücret ödeneceği öngörülmüş ancak GK kararında miktarı belirlenmemiş ise ücreti YK belirleyemez, bu halde ücret mahkeme tarafından belirlenecektir. Zira mali hakları belirleme yetkisi GK'un devredilemeyen görevlerindendir.²⁵⁹

YK üyesi ile şirket arasında yapılacak ücret sözleşmesi, sözleşme özgürlüğü ilkesi gereğince serbestçe belirlenebilir. Ancak TBK mad. 26 uyarınca, sözleşmenin kanunda öngörülen sınırları yani TTK mad. 394'ün çizdiği sınırları aşmaması gerekir. Dolayısıyla TTK hükmü nedeniyle, şirket ile YK üyeleri arasındaki sözleşme, esas sözleşme ve GK kararlarına uygun olacak şekilde kurulabilir.

Mali haklar; çalışma karşılığı olan ücret, üyelere katıldıkları her toplantı için verilen huzur hakkı, ortaklık kazancından verilen kazanç payı, başarının karşılığı olarak ödenen ikramiye ve prim olabilir. YK üyelerine tanınan mali haklardan, YK üyesi sıfatını taşıyan tüzel kişi faydalanabilir. Zira üyelik sıfatını haiz olan tüzel kişidir, onun adına hareket eden gerçek kişinin üyelik sıfatı haiz olmadığı için üyeliğe tanınan mali haklardan faydalanması mümkün değildir.²⁶⁰ Tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişinin mali hakları ise, tüzel kişi ile aralarındaki hukuki rejime göre belirlenir. YK üyesi tüzel kişi ile onun adına tescil edilen gerçek kişi arasındaki ilişki, değişik hukuki şekillerde olabilir. Gerçek kişi, tüzel kişinin organı veya organ üyesi olması mümkün olduğu gibi, tüzel kişiyle vekâlet veya hizmet sözleşmesi ile de bağlı olabilir. Tüzel

²⁵⁹ Pulaşlı, s.1041.

²⁶⁰ Kırca vd. s.57.

kişi ile onun adına hareket eden gerçek kişi arasındaki ilişi belirlenirken, şirketin mali haklara ilişkin esas szleşe ve GK kararlarını göz önüne almak yerinde olur.

3.7.1.1.5.Huzur hakkı

Esas sözleşmede aksine hüküm yoksa YK yelerine hazır bulundukları her toplantı için yapılan nakdi dentidir. Huzur hakkı, esas sözleşmede gösterilerek ya da GK gündemine alınarak tespit edilir. şayet YK yelerine huzur hakkı verilmesi konusunda gündemde herhangi bir madde bulunmuyorsa, YK yelerinin seçilmesi ve sürelerinin belirlenmesi maddesi görüşülürken huzur hakkı konusu karara bağlanır.²⁶¹

Esas sözleşmede YK yelerine huzur hakkı ödenmeyeceği tespit edilse dahi, üyeler toplantıya katılabilmek için harcadıkları masrafları anonim şirketten isteyebilirler. Huzur hakkının ne kadar olacağının st sınırı esas sözleşmede belirtilirse, ayda ne kadar toplantı yapılırsa yapılsın, alınacak huzur hakkı creti belirtilen st sınırı geçemez.²⁶²

3.7.1.1.6.cret

YK yelerine esas sözleşmeye konulacak bir hükümle ya da GK kararıyla, belirli dönemlerde ücret ödenmesine karar verilebilir. Ücretin miktarı da esas sözleşmeye konulan bir hükümle veya GK kararıyla belirlenebilir.

3.7.1.1.7.Kazanç payı

Kazanç payı, ortaklık kazancından YK yelerine verilen pay olarak adlandırılır ve YK yelerinin anonim şirketin kârını artırmaları maksadıyla teşvik edici mahiyette, üyelerin şirkete yaptıkları hizmetlerin karşılığında verilen bir ücrettir.²⁶³

Kazanç payı verilebilmesi için TTK mad.394/1 hükmüne göre, esas sözleşmede buna ilişkin bir hüküm olması gerekir. Kural olarak kârdan pay alma

²⁶¹ Pulaşlı, s.468-469.

²⁶² İmregün, s.238.

²⁶³ Halil Arslanlı, Anonim şirketler II-III, Anonim şirketin Organizasyonu ve Tahviller, İstanbul, 1960, s.167.

hakkı, paya ve pay sahiplerine tanındığından, pay sahibi olmayan YK üyelerinin kazanç payı elde edebilmesi için bu durumun esas sözleşmede belirtilmesi ve belirli şartlar sağlandığında kazanç payı verilmesi gerekir. TTK mad.511 hükmü bu konuda bazı kısıtlamalar getirmiştir. Söz konusu hükme göre, yönetimi kurulu üyeleri kazanç paylarını, yalnızca net kâr üzerinden ve sadece yasal yedek akçe için belirli ayırımın yapılmasından ve pay sahiplerine ödenen sermayenin %5 oranında ya da esas sözleşmeyle belirlenenden daha yüksek oranda kâr payının dağıtımının yapılmasının ardından alabileceklerdir.

Kazanç payı verilmesine ilişkin esas sözleşmede bir hüküm yoksa TTK mad.511 hükmü dikkate alınarak GK kazanç paylarının dağıtılmasına karar verebilir. Kazanç payının miktarı, şirketin belirtilen dönemdeki kârı dikkate alınarak ve YK üyelerinin söz konusu kârdaki katkıları değerlendirilerek GK tarafından tespit edilir. Ayrıca GK, kâr payının belirlenmesinde kanun veya esas sözleşmede yazılı olanlardan ayrı olarak yedek akçe ayrılmasına ve yedek akçelerin kanun ve esas sözleşme ile belirli sınırının artırılmasına karar verebilir.²⁶⁴ YK üyeleri haksız yere ve kötü niyetli olarak kazanç payı elde ederlerse ETTK mad.512 hükmüne göre, aldıkları kazanç payını iade etmekle yükümlüdürler. Geri alma hakkı, paranın alındığı tarihten itibaren 5 yılda zamanaşımına uğrar.

3.7.1.1.8.İkramiye

YK üyelerine başarılı çalışmaları neticesinde ikramiye verilebilir. İkramiye bir hak değil, taltif yani ödül olarak adlandırılabilir.²⁶⁵ İkramiyenin verilebilmesi için, şirketin kâr elde etmesi veya esas sözleşmede böyle bir hükmün yer alması gerekmez. İkramiyenin verilebilmesi, GK'un takdirine bırakılmıştır.²⁶⁶ Anonim şirket zarar etse dahi, önceki yıllara nazaran zararı azalmışsa; GK, ikramiye verilmesi yönünde takdir hakkını kullanabilir. Aynı şekilde anonim şirket yüksek miktarda kâr elde etse dahi GK, ikramiye verilmemesi yönünde de takdir hakkını kullanabilir.

²⁶⁴ Pulaşlı, s.470.

²⁶⁵ İmregün, s.239.

²⁶⁶ Poroy vd. s.331.

3.8.2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Yükümlülükleri

YK üyeleri, çeşitli haklara sahip olmalarının yanında anonim şirketi ve pay sahiplerini koruma amacı taşıyan bazı yükümlülüklerin de muhatabıdırlar.

3.8.2.1.Yönetim ve gözetim yükümlülüğü

YK üyeleri, yönetim hakkının kullanımına ilişkin, bütün faaliyetlere katılmak zorunda olup, YK üyeleri açısından söz konusu zorunluluk hem bir hak hem de bir yükümlülüktür. YK toplantılarına katılmak, toplantıda önerilerde bulunmak, oy kullanmak, müzakerelere iştirak etmek, şirket yararına olmayan konulara muhalefet etmek, şirketin yarar sağladığı konuların YK’da görüşülmesini talep etmek yönetim kapsamında sayılabilecek yükümlülüklerden bazılarıdır.

YK üyeleri, anonim şirketi ilgilendiren işlerin işleyişini ve yönetimini gözetlemekle yükümlüdürler. Bu yükümlülük, özen ve sadakat borcunun bir yansıması niteliğindedir. Bilgi alma ve inceleme hakkı çerçevesinde YK üyeleri gözetim görevlerini yerine getirirler. YK üyeleri, iş ve işlemlerin gidişatının kanunlara, esas sözleşmeye ve anonim şirket yararına olduğunu gözlemek durumundadırlar. Şayet, incelemeler esnasında YK üyeleri, bir usulsüzlük ve yolsuzluk tespit ederlerse, bu durumu denetçilere haber vermekle hatta gerektiğinde GK’u toplantıya çağırarakla görevlidirler. Gözetim yükümü, yönetim yetkisi murahhaslara devredilse dahi devam eder, hiçbir durumda ortadan kalkmaz.²⁶⁷

3.8.2.2.Özen ve bağlılık yükümlülüğü

YK üyesi, kanunda, esas sözleşmede, iç yönergede, şirketin yönetimiyle ilgili işlerde kendisine yüklenen görevleri, tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmelidir.²⁶⁸ Tedbirli yöneticinin özen ölçütü, objektif özen ölçütünü işaret

²⁶⁷ Poroy vd. s.322.

²⁶⁸ TTK mad. hükmüne göre, “yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişiler, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek yükümlülüğü altındadırlar.” Söz konusu maddede yönetim kurulu üyesinin ücret alıp almamasına göre bir ayırım yapılmamış olup, yönetim kurulu üyesi ücret alsa da almasa da aynı seviyede özen göstermekle yükümlüdür.

etmektedir. Burada işin gerektirdiği özenin nesnel olarak belirleneceğini, o konuya ilişkin uzman bilgisine gerek olmadığı belirtilmektedir.²⁶⁹

YK üyelerinin görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeni¹ ile yerine getirmek zorunda oldukları TTK.369 ile hüküm altına alınmıştır. Özen yükümlülüğü hem YK üyelerinin görevlerini ifa ederken nasıl davranmaları gerektiğini hem de sorumlulukları esnasında kusurlu olup olmadıklarının tespitini belirlemede dikkate alınır.

Objektif özen ölçütü, somut bir olayda, YK üyesi tarafından yapılan işin gerektirdiği özellikler nazara alınarak bir değerlendirme yapılmasını zorunlu kılan, ortalama ve makul bir YK üyesinin göstermesi gereken özen derecesidir. Objektif özen ölçütünde, YK üyelerine tek, objektif bir ölçüt uygulanır. Bu tek ölçüt, şirketin esas sözleşmesi, büyüklüğü, işletme konuları, faaliyet gösterdiği endüstri alanı, YK üyelerinin sayısı, YK içinde iş bölümü yapılıp yapılmadığı, şayet YK'da iş bölümü yapılmışsa YK üyesinin üstlendiği görev ve yetkilerin devredilip devredilmediği gibi konular her olayın kendi özelliğine göre değerlendirilerek belirlenir ve YK üyesinin her birinden beklenen özen derecesinin farklılık göstermesi sonucunu doğurur. Bu anlamda aynı YK üyesinin, farklı nitelikteki görev ve işleri için kendisinden beklenen özen ölçütü de farklı olacaktır. Somut olayda, olayın kendi koşullarının belirlenmesi, subjektif bir değerlendirme anlamı taşımamakla birlikte, objektif özen ölçütünün tek bir ölçüt olma karakterini de etkilemez.²⁷⁰

Eski TTK düzenlemesinde tüzel kişinin YK üyeliği kabul edilmeyip onun yerine gerçek kişi temsilcisinin üye olduğu görüşü uyarınca özen yükümlülüğünün gerçek kişiye ait olduğu haklı olarak ileri sürülmekteydi.²⁷¹

Özen yükümlülüğü bütün tüzel kişi YK üyeleri için söz konusudur. Bu nedenle hem TTK mad. 359/2 ve 5, hem de ETTK mad. 334 uyarınca anonim şirket YK üyesi olan KTK'leri yönetim görevlerini özen yükümlülüğüne uygun bir şekilde ifa

²⁶⁹ TTK gerekçesi mad. 369.

²⁷⁰ Sibel Hacımahmutoğlu, "Anonim Ortaklığın Yönetim Kurulu Üyelerinin Özen Yükümlülüğü Fonksiyonel Bir Yaklaşım" Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 31 (3): 23-56, 2015, s.29-30.

²⁷¹ Çamoğlu, s.35.

etmelidirler. Ayrıca tüzel kişiyi temsilen YK'da bulunan gerçek kişiler de özen yükümlülüğüne tabidirler.

Özen yükümlülüğü TTK mad. 334 açısından incelendiğinde; esas sözleşmede bulunan icap niteliğindeki hükmün kabulü ile şirket ile KTKsi arasında bir sözleşme ilişkisi doğar ve ETTK mad. 334/3'te de belirtildiği gibi KTKsi ve temsilcisi diğer YK üyeleri ile aynı hak ve yetkileri haizdir. Bu nedenle KTKsi kadar temsilcisi de özen yükümlülüğüne uygun hareket etmelidir. Özen yükümlülüğüne aykırı hareketinden dolayı ise sadece KTKsi sorumlu olacaktır. KTKsinin temsilcisine rücu hakkı saklı tutulmuştur. Dolayısıyla tüzel kişinin YK üyeliğinin kabul edilmesi ile özen yükümlülüğü hem tüzel kişi YK üyesi¹ hem de temsilcisi için geçerli olmakla birlikte kapsamaları farklıdır.²⁷²

Tüzel kişi YK üyesi kendi adına hareket edecek gerçek kişiyi belirlerken de özen yükümlülüğüne uygun hareket etmelidir.²⁷³ Gerçek kişinin bu görevi yerine getirebilecek donanım ve bilgiye sahip olması gerekmektedir. Bu durum sadece ETTK mad. 359/2 uyarınca YK üyesi olan tüzel kişiler için değil, TTK mad. 334 ve 359/5 hükümleri uyarınca temsilci gönderecek KTK'leri için de söz konusudur. Tüzel kişinin, kendisi adına hareket edecek gerçek kişiyi belirledikten sonra, onun iş ve işlemlerini de gözetme yükümlülüğü vardır. Zira gerçek kişi temsilcinin özensiz davranışı tüzel kişinin özensiz davranışdır. Tüzel kişi YK üyesinin özen yükümlülüğüne uygun hareket edip etmediği gerçek kişinin hareketlerine göre değerlendirilir.²⁷⁴

3.8.2.3. Sadakat yükümlülüğü

YK üyeleri ile anonim şirket arasındaki ilişki güven esasına dayanır. Sadakat yükümlülüğü, şirketin menfaati doğrultusunda karar alınıp alınmadığına ilişkin bir yükümlülüktür.

²⁷² Pulaşlı, s.478.

²⁷³ Hülya Coştan, "Tüzel Kişilerinin ve KTKşilerinin Yönetim Kurulu Üyeliği" Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 29 (1): 117-137, 2013, s.121.

²⁷⁴ Akdağ-Güney, s.282.

Şirketin menfaati kavramı, YK üyelerinin sadakat yükümlülüğünün merkez kavramıdır. Şirketin menfaati kavramını açıklayacak genel bir tanım olmaması sebebiyle, bu kavram hukuk güvenliği açısından daha somut hale getirilmelidir. YK üyelerinin hangi davranışlarının sorumluluk doğuracağı konusunda bilgi sahibi olmaları, sorumluluk davasında mahkemenin kusuru tespit edebilmesi açısından önemlidir. Genel olarak bakıldığında YK üyesi anonim şirketin ticari ilişkilerinde ve yönetiminde görevini yerine getirirken, pay sahiplerinin, şirketin, müşterilerin, işverenin menfaati gibi birçok menfaati gözetmek zorundadır. Ancak YK üyesi, tüm bu menfaatleri göz önünde bulundurarak şirketin menfaati doğrultusunda hareket etmelidir. Çünkü sadakat yükümlülüğü, şirketin menfaatlerini kendi ve üçüncü kişilerin menfaatlerinin üzerinde tutmasını gerektirir.²⁷⁵

YK üyeleri, yaptıkları tüm iş ve işlemlerde şirketin ve pay sahiplerinin menfaatlerini gözetmekle yükümlü olmakla birlikte, hiçbir şekilde şirketin aleyhine sonuç doğuracak biçimde kendi özel menfaatlerini takip edemezler. YK veya tek başına YK üyesi, şirketin aleyhine olabilecek yaptığı her eylemden TTK mad.369/1 hükmü kapsamında sorumlu olur.²⁷⁶ TTK mad. 369/1 uyarınca pay sahiplerinin aksine YK üyelerinin şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek yükümlülüğü vardır. Buna göre YK üyeleri tüm iş ve işlemlerinde şirket menfaatini kendi kişisel menfaatlerinden üstün tutmak zorundadırlar. Sadakat yükümlülüğünün özen yükümlülüğünden farkı, özen yükümlülüğü YK üyeliği görevinin nasıl yapıldığına ilişkin iken, sadakat yükümlülüğü şirketin menfaati doğrultusunda karar alınıp alınmadığına ilişkindir.²⁷⁷ Ancak özen yükümlülüğü ile sadakat yükümlülüğünün kesiştiği haller de söz konusu olabilir.

Gerçek kişi temsilci tüm iş ve işlemlerinde kendisine tüzel kişi tarafından talimat verilmedikçe her ne kadar tüzel kişi YK üyesinin temsilcisi de olsa- anonim şirketin menfaatlerini üstün tutmak zorundadır. Talimat verildiği hallerde ise şirketin menfaatine aykırı talimatlar da geçerlidir ve gerçek kişi bu talimatlara uygun hareket etmek zorundadır. Şirketin menfaatlerine aykırı talimatlarla uygun yapılan iş ve işlem den dolayı ise temsilcinin değil tüzel kişinin sorumluluğu söz konusu olur. Ayan,

²⁷⁵ Özge Ayan, Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Sadakat Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün İhlalinin Sonuçları, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s.47-49.

²⁷⁶ Pulaşlı, s.483.

²⁷⁷ Ayan, 2013, s.85-86.

tüzel kişinin YK üyesi olması halinde, üyelik sıfatı tüzel kişiye ait olacağından sadakat yükümlülüğüne tabi kişinin de tüzel kişi olduğunu, temsilcinin sadakat yükümlülüğü bulunmadığını ifade etmektedir.²⁷⁸

TTK mad. 359/5 uyarınca YK'da bulunan KTKsi temsilcileri TTK mad. 359/2'de olduğu gibi şirket menfaatini üstün tutmalıdırlar. Zira hükmün amacı kamu menfaatini korumak değildir. Hüküm pay sahipliği hakkı olarak YK üyeliğini düzenlemektedir.

Sadakat yükümlülüğünden kaynaklanan bir başka yükümlülük, YK üyesinin ve yöneticilerin şirket işlerini görürken öğrendiği sırları saklama yükümlülüğüdür. Bu yükümlülük tüzel kişi YK üyesi için geçerli olduğu kadar onun temsilcisi için de geçerlidir.²⁷⁹ Gerçek kişi ile tüzel kişi YK üyesi arasındaki talimat ilişkisi; gerçek kişinin şirket sırrı niteliğinde olabilecek bilgileri tüzel kişinin talimat vermekle yetkili organına aktarmasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle gerçek kişinin tüzel kişi YK üyesinin yetkili organın bilgilendirmesi sır saklama yükümlülüğüne aykırılık teşkil etmez.²⁸⁰ Talimat ilişkisi nedeni ile kanaatimizce, kendisini YK'da temsil eden gerçek kişi vasıtasıyla öğrendiği bilgiler açısından tüzel kişinin talimat vermeye yetkili olan organın üyelerinin de sır saklama yükümlülüğü vardır.

Sadakat yükümlülüğü YK üyesinin şirket ile bizzat sözleşme akdetmesi halinde sözleşmenin normal piyasa koşullarında olması gerekliliğini de kapsar. Bu açıdan gerçek kişi temsilcinin hem tüzel kişi YK üyesi adına hem de kendi adına şirketle yapacağı işlemlerin piyasa koşullarında olması gerekmektedir.

Anonim şirket YK üyesi olan tüzel kişinin YK'nın da sadakat yükümlülüğü vardır. Esasen tüzel kişinin yönetim organının sadakat yükümlülüğü ile tüzel kişinin sadakat yükümlülüğü aynıdır. Tüzel kişiler organları aracılığıyla iş ve işlemleri gerçekleştirirler. Yönetim organının sadakat yükümlülüğüne aykırı hareketi tüzel kişinin sadakat yükümlülüğüne aykırı hareketini teşkil eder. Bu nedenle tüzel kişinin

²⁷⁸ Ayan, s.86.

²⁷⁹ Tekinalp, s.157.

²⁸⁰ Coştan, s.126.

yönetim organının sadakat yükümlülüğü olması, tüzel kişinin sadakat yükümlülüğü karşısında farklı bir olgu değildir.²⁸¹

3.8.2.4. Müzakerelere katılmama yükümlülüğü

TTK.393 hükmü uyarınca YK üyeleri, şirket dışı kişisel menfaatleri ve/veya üst ve alt soyundan biriyle, eşi ve üçüncü dereceye kadar kan veya kayın hısımlarının kişisel menfaati ile şirketin menfaatinin çatıştığı müzakerelere katılamayacaklar, oy kullanamayacaklardır. İlgili hükmün eski TTK'daki karşılığı olan eski TTK.332 uyarınca tüzel kişinin temsilcisinin yasak kapsamında olup olmadığı tartışılmıştır. Tandoğan, her ne kadar gerçek kişi tüzel kişinin organı olmasa da tüzel kişinin menfaat temsilcisi olduğu gerekçesiyle temsilcinin de yasağa tabi olduğunu ifade etmiştir.²⁸² Tekinalp, gerçek kişinin hükümde bahsi geçen “yakınlar”dan olmadığını ama tüzel kişinin organı olduğu için hükmün ratiolegisi uyarınca yasak kapsamında olduğunu belirtmiştir.²⁸³

3.8.2.5. Şirkete borçlanmama yükümlülüğü

YK üyesinin şirkete borçlanma yasağını düzenleyen TTK mad. 395/2, TTK'nın yürürlüğe girmesinden önce 6335 sayılı Kanun ile pay sahibi olan YK üyelerini ve onların pay sahibi olan yakınlarını yasak kapsamı dışında bırakacak şekilde değiştirilmiştir. Bu şekliyle yasak artık sadece pay sahibi olmayan YK üyeleri ve onların yakınları ile sınırlıdır.

Hem tüzel kişi YK üyesi hem de onun temsilcisi gerçek kişi için geçerli olan şirkete borçlanmama yükümlülüğü TTK mad. 395/2-3'te hüküm altına alınmıştır. Düzenlemede tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişinin yakınları da kapsam dâhilinde tutulmalıdır. TTK mad. 395/2 ile yasak kapsamında sokulan “yakınlar” yalnızca gerçek kişi YK üyeleri için geçerli olduğu belirtilmiştir.²⁸⁴

²⁸¹ Pulaşlı, s.494-495.

²⁸² Haluk Tandoğan, Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, 1981, s.30.

²⁸³ Tekinalp, s.136.

²⁸⁴ Akdağ-Güney, s.144.

TTK mad. 395/3 uyarınca, şirketler topluluğuna dâhil şirketler birbirine kefil olabilir ve garanti verebilirler. Bu şekilde ana şirketin yavru şirkette YK üyesi olması halinde, bu yasak söz konusu olmayacaktır. Ancak bu halde dahi kanaatimizce yasak GK tarafından kaldırılmadıkça gerçek kişi temsilci için geçerli olmaya devam edecektir. Gerçek kişinin tüzel kişi YK üyesi tüzel kişi adına borçlanması TTK mad. 395/2 uygulanırken, gerçek kişinin aynı zamanda pay sahibi olması halinde kendi adına borçlanmasında pay sahibinin şirkete borçlanmasına ilişkin hükümler uygulanır. Ancak gerçek kişi bizzat kendisi YK üyesi olmadığı için pay sahibi de olsa pay sahibi YK üyelerinin borçlanmasına ilişkin TTK mad. 395/2 hükmü uyarınca şirkete borçlanamaz.

3.8.2.6. Şirketle rekabet etmeme yükümlülüğü

Bir işyerinde çalışan işçinin o işyerinin sırlarına ne kadar vakıf olabileceği göz önüne alındığında, anonim şirketin işlerini idare eden, tüm sırlarına ve bilgilerine ulaşma olanağı, yetkisi ve görevi olan YK üyesi artık şirketle bütünleşmiş olacaktır. Bu nedenle anonim şirketin kendini koruyabilmesi ve güvenin sağlanabilmesi açısından TTK mad. 396 ile YK üyelerine görevlerini ifa ettikleri süre boyunca şirket ile rekabet etmeme yasağı getirilmiştir.²⁸⁵ Söz konusu düzenleme “YK üyelerinden biri, GK’un iznini almaksızın, şirketin işletme konusuna giren ticari iş türünden bir işlemi kendi veya başkası hesabına yapamayacağı gibi, aynı tür ticari işlerle uğraşan bir şirkete sorumluluğu sınırsız ortak sıfatıyla da giremez. Bu hükme aykırı harekette bulunan YK üyelerinden şirket tazminat istemekte veya tazminat yerine yapılan işlemi şirket adına yapılmış saymakta ve üçüncü kişiler hesabına yapılan sözleşmelerden doğan menfaatlerin şirkete ait olduğunu dava etmekte serbesttir” şeklinde ifade edilmiştir.²⁸⁶ Bu şekilde YK üyesinin şirketten aldığı bilgileri kendi yararına kullanarak

²⁸⁵ MADDE 396- (1) Yönetim kurulu üyelerinden biri, GK’un iznini almaksızın, şirketin işletme konusuna giren ticari iş türünden bir işlemi kendi veya başkası hesabına yapamayacağı gibi, aynı tür ticari işlerle uğraşan bir şirkete sorumluluğu sınırsız ortak sıfatıyla da giremez. Bu hükme aykırı harekette bulunan yönetim kurulu üyelerinden şirket tazminat istemekte veya tazminat yerine yapılan işlemi şirket adına yapılmış saymakta ve üçüncü kişiler hesabına yapılan sözleşmelerden doğan menfaatlerin şirkete ait olduğunu dava etmekte serbesttir.

(2) Bu haklardan birinin seçilmesi birinci fıkra hükmüne aykırı harekette bulunan üyenin dışındaki üyelere aittir.

(3) Bu haklar, söz konusu ticari işlemlerin yapıldığını veya yönetim kurulu üyesinin diğer bir şirkete girdiğini, diğer üyelerin öğrendikleri tarihten itibaren üç ay ve herhâlde bunların gerçekleşmesinden itibaren bir yıl geçince zamanaşımına uğrar.

(4) Yönetim Kurulu üyelerinin sorumluluklarıyla ilgili hükümler saklıdır.

²⁸⁶ Akdağ-Güney, s.145-146.

şirkete zarar vermeyeceği konusunda salt güven duygusundan daha sağlam bir dayanak elde edilmektedir.

Belirtilmelidir ki TTK mad. 396 ile getirilen düzenleme emredici değildir ve bu yasak YK üyeliği süresince GK tarafından kaldırılabilir. İznin zımnen verilebileceği de kabul edilmektedir. Örneğin YK üyesi olmadan önce rekabet etmekte olduğu bilinen YK üyesinin faaliyetlerini devam ettirmesine zımnen izin verilmiş olduğu kabul edilmektedir.²⁸⁷ Verilen izin geri alınabilir. Yasağın görev bittikten sonra belli bir süre daha devam etmesi de öngörülebilir. Hal böyle olmakla birlikte eski TTK zamanında şirket GK'larının çoğunlukla izin verdikleri ve ETTK döneminde de bu durumun değişmeyeceği düşünülmektedir.²⁸⁸

3.8.3. Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumlulukları Gerektiren Halleri

Sorumluluk, bir sorumluluk normunun uygulanabilmesi için olması gereken şartların oluşması durumunda, meydana gelen zarardan kimin sorumlu olduğunu gösteren ve bu nedenle zarara uğrayanın zarar verene karşı uğradığı zararın tazminini isteme hakkını düzenleyen, kısaca zarar gören kişinin uğradığı zararın bir başkasına aktarılmasını sağlayan kurallardır.²⁸⁹

Hukuki sorumluluk, sözleşmeye dayalı sorumluluk ve sözleşme dışı sorumluluk olarak ikiye ayrılmaktadır. Sözleşme dışı sorumluluk ise, kusur sorumluluğu ve kusursuz sorumluluk olarak iki başlık halinde incelenir. Kusurlu sorumluluk, zarar veren kişinin kusurlu davranışına dayanır ve “kusur olmadan sorumluluk olmaz” prensibi burada geçerlidir. Bu nedenle sorumluluğun meydana gelebilmesi için, zarar, uygun illiyet bağı, hukuka aykırılık unsurlarının yanında zarar verenin kusurlu davranışı da olmalıdır.²¹²

Kusur sorumluluğunda, kusurun olumlu ve olumsuz etkileri bulunmaktadır. Kusurun olumlu etkisi, sorumluluğun kurucu bir etkisinin olması bakımından önemlidir. Zarar veren ancak kusuru varsa sorumluluğu gündeme gelecektir. Kusurun

²⁸⁷ Akdağ-Güney, s.146.

²⁸⁸ Soner Altaş, Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2013, s.280.

²⁸⁹ Çağlar, Özel, “Sözleşme Dışı Sorumlulukta Yansıma Zarar ve Giderimine İlişkin Bazı Düşünceler” Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 50 (4): 81-106, 2001, s.81.

olumsuz etkisi ise, kusurun bulunmaması halinde, sorumluluğun da bulunmayacağı anlamındadır. Dolayısıyla kusur yoksa sorumluluk da yoktur.²⁹⁰

YK üyelerinin sorumluluğunu inceleyen TTK mad.553 ve YK üyelerinin özen yükümlülüğünü inceleyen TTK mad.369 kusurun varlığının belirlenmesinde önemlidir. TTK mad.553'e göre, "kurucular, YK üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar." E sayılı mülga TTK'da yer alan "kasten ve ihmal neticesi" ifadesi yerine YTTK'da "kusur" kelimesi yer almıştır.

TTK mad.553/2 hükmünde kusursuzluk hali anlatılmaktadır. Buna göre, "kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hâli hariç, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar."

TTK mad.553/2 hükmü, TTK mad.367/1 hükmü kapsamında yönetimin usulüne uygun devri ile birlikte incelenmelidir. Usulüne uygun devrin varlığında, yönetimi devreden YK üyeleri, yönetimi devralan kişinin seçiminde ve gözetiminde gerekli özeni göstermeleri şartıyla, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu tutulamazlar. Ancak TTK mad.367/1 hükmünde öngörülen şartların karşılanmadığı; esas sözleşmede yetki hükmünün bulunmaması, iç yönerge düzenlenmemesi, devrin iç yönergeye uygun yapılmaması, devredilemez görev ve yetkilerin devredilmesi gibi hallerde yapılan devir usulsüzdür. Usulsüz bir devrin yapılması durumunda TTK mad.553/2 hükmündeki sorumlu olmama hali uygulanamayacaktır.²⁹¹

TTK mad.553/3'e göre, "hiç kimse kontrolü dışında kalan, kanun veya esas sözleşmeye aykırılıklar veya yolsuzluklar sebebiyle, gözetim ve özen yükümü dolayısıyla sorumlu tutulamaz."

²⁹⁰ Tandoğan, s.2.

²⁹¹ Kırca vd. s.611-612.

Bu kapsamda, YK üyeleri, yönetimle görevli kişilerin görevlerini özensiz ve kurallara aykırı yaptıklarıyla ilgili bir şüpheye düştüklerinde konu ile ilgili araştırma yapmak, gerekirse uzmanları devreye sokmak, gerekli talimatları vermek, azil ve yenilerinin seçilmesi suretiyle yönetici değişikliğine gitmek gibi önlemleri alarak söz konusu duruma derhal müdahale etmekle yükümlüdürler. YK üyeleri, şirket açısından tehlike arz eden bir durumda, gözetim yükümünü ifa etmediklerinde ortaya çıkan zarar karşısında ihmalleri olduğu isnadıyla karşılaşmaktadırlar. Gözetim ve görev yetkisi doğru anlaşıldığında, YK'nın devredemeyeceği gözetim ve görev yetkisinin üst gözetimle sınırlı olduğu; günlük iş akışının, münferit iş ve işlemlerin gözetiminin üst gözetime dâhil olmadığı anlaşılabacaktır.²⁹²

Anonim şirketin kuruluşu ve sermaye artırımı aşamasında YK üyeleri ile birlikte görev alan kişilerce düzenlenen belgeler ve verilen beyanlardan dolayı anonim şirketin zarara uğraması durumu TTK mad.549-554 arasında ve ETTK'nın bazı maddelerinde özel olarak düzenlenmiştir.

Buna göre sorumluluk halleri;

- a) Belge ve beyanların kanuna aykırı olması (mad. 549),²⁹³
- b) Sermaye hakkında yanlış beyanlar ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi (mad. 550),²⁹⁴
- c) Değer biçilmesinde yolsuzluk (mad. 551),²⁹⁵
- d) Halktan para toplamak (mad. 552),²⁹⁶

²⁹² Kırcı vd. s.614-615.

²⁹³ MADDE 549- (1) Şirketin kuruluşu, sermayesinin artırılması ve azaltılması ile birleşme, bölünme, tür değiştirme ve menkul kıymet çıkarma gibi işlemlerle ilgili belgelerin, izahnamelerin, taahhütlerin, beyanların ve garantilerin yanlış, hileli, sahte, gerçeğe aykırı olmasından, gerçeğin saklanmış bulunmasından ve diğer kanuna aykırılıklardan doğan zararlardan, belgeleri düzenleyenler veya beyanları yapanlar ile kusurlarının varlığı hâlinde bunlara katılanlar sorumludur.

²⁹⁴ MADDE 550- (1) Sermaye tamamıyla taahhüt olunmamış veya karşılığı kanun veya esas sözleşme hükümleri gereğince ödenmemişken, taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi gösterenler ile kusurlu olmaları şartıyla, şirket yetkilileri, bu payları üstlenmiş kabul edilirler ve payların karşılıkları ile zararı faiziyle birlikte müteselsilen öderler.

(2) Sermaye taahhüdünde bulunanların ödeme yeterliliğinin bulunmadığını bilen ve buna onay verenler, söz konusu borcun ödenmemesinden doğan zarardan sorumludurlar.

²⁹⁵ MADDE 551- (1) Ayni sermayenin veya devralınacak işletme ile ayınların değerlemesinde emsaline oranla yüksek fiyat biçenler, işletme ve aynın niteliğini veya durumunu farklı gösterenler ya da başka bir şekilde yolsuzluk yapanlar, bundan doğan zarardan sorumludur.

²⁹⁶ MADDE 552- (Değişik: 26/6/2012-6335/27 md.) (1) Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bir şirket kurmak veya şirketin sermayesini artırmak amacıyla yahut vaadiyle halka her türlü yoldan çağrıda bulunularak para toplanması yasaktır.

- e) Kurucuların, YK üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğu (mad. 553),²⁹⁷
- f) Denetçinin sorumluluğu (mad. 554).²⁹⁸

3.9. Yönetim Kurulu Üyeliğinin Sona Ermesi

Anonim şirketlerde ölüm, istifa, iflas gibi nedenlerle YK üyeliği boşalabilir. TTK mad.363 hükmüne göre, “herhangi bir sebeple bir üyelik boşalırsa, YK, kanuni şartları haiz birini, geçici olarak YK üyeliğine seçip, ilk GK’un onayına sunar. Bu yolla seçilen üye, onaya sunulduğu GK toplantısına kadar görev yapar ve onaylanması halinde selefinin süresini tamamlar.”

3.9.1. Kendiliğinden sona erme

YK üyelerinden birinin iflasına karar verilir veya ehliyeti kısıtlanır ya da bir üye üyelik için gerekli kanuni şartları yahut esas sözleşmede öngörülen nitelikleri yitirirse, bu kişinin üyeliği, herhangi bir işleme gerek olmaksızın TTK mad.363/2 hükmüne göre, kendiliğinden sona erer. YK üyeliği için gerekli kanuni şartların yanı sıra esas sözleşmede öngörülen niteliklerin kaybedilmesi de YK üyeliğini sona erdirir.²⁹⁹

YK üyelerinin görev süreleri dolduğunda, görev ve yetkileri sona erer. YK, görev süresi sona erdiği halde GK’u toplantıya çağırılmaz veya yetkileri aşarsa, bütün ilgililer mahkemeye başvurabilirler. Görev süresi dolmuş YK üyesinin tek yetkisi, TTK mad.410/1 hükmüne göre, “GK’u toplantıya çağırabilmektir. Bu durumda GK

²⁹⁷ MADDE 553- (1) Kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, (...) (2) hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar. (1)(2) (2) Kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hâli hariç, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar. (3) Hiç kimse kontrolü dışında kalan, kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar veya yolsuzluklar sebebiyle sorumlu tutulamaz; bu sorumlu olmama durumu gözetim ve özen yükümü gerekçe gösterilerek geçersiz kılınmaz.

²⁹⁸ MADDE 554- (Değişik: 26/6/2012-6335/29 mad.) (1) Şirketin ve şirketler topluluğunun yılsonu ve konsolide finansal tablolarını, raporlarını, hesaplarını denetleyen denetçi ve özel denetçiler; kanuni görevlerinin yerine getirilmesinde kusurlu hareket ettikleri takdirde hem şirkete hem de pay sahipleri ile şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarar dolayısıyla sorumludur.

²⁹⁹ Pulaşlı, s.485.

toplantısına kadar geçen sürede iş ve işlemlerin yürütülebilmesi için şirkete kayyım tayin edilebilir”³⁰⁰

E sayılı mülga TTK’da yer alan⁷¹ ağır hapis cezası veya sahtekârlık, emniyeti suistimal, hırsızlık, dolandırıcılık suçlarından dolayı mahkûmiyetin YK üyeliğini sona erdireceği hükmü YTTK’da düzenlenmemiştir. Ancak bu suçlardan mahkûmiyetin YK üyeliğini kendiliğinden sona erdireceği esas sözleşmede belirtilebilir.

3.9.2. İstifa

İstifa, YK üyeliğinin, tek taraflı irade beyanıyla sona ermesi halidir. İstifa, tek taraflı bozucu yenilik doğuran hak niteliğinde olduğundan, iç ilişkide, bu yöndeki beyanın şirkete ulaşmasıyla hukuki sonuç doğurur. Bu nedenle istifa, YK’nın veya GK’un kabulüne bağlı değildir.³⁰¹

İstifa hakkı, özel bir sebep veya zamana bağlı olmaksızın kullanılabilir. İstifa, dış ilişkide, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı, ancak durumun tescil ve ilan edilmesiyle sonuç doğurmaktadır. Ancak sicilin olumlu etkisinden hukuki işlemlerden kaynaklanan borçlar bakımından söz edildiğinden, haksız fiil, haksız iktisap ve kanundan doğan borçlar yönünden istifa bu yöndeki beyanın şirkete ulaştığı anda sonuç doğurmaktadır.³⁰²

İstifa beyanının şirket içindeki muhatabı, toplu istifa veya yönetimin tek kişiden oluştuğu durumlar hariç olmak üzere, diğer durumlarda istifa etmek isteyen YK üyesi, istifa yazısını YK başkanına, başkan vekiline ve temsile yetkili bir üyeye verebilir. Toplu istifa veya tek üyenin istifa etmesi halinde ise şirket içinde istifa beyanını öğrenecek organ veya organ üyesinin bulunmaması yani şirketin organsız kalması nedeniyle istifa beyanının GK’u çağrıya yetkili kişi veya kişilere yöneltilmesi gerekir. Bu kişi ise, tek bir payın sahibidir. Toplu istifa durumunda, YK üyelerinin istifa zamanını doğru tespit etmeleri gerekir. Aksi halde YK üyelerinin TBK mad. 512

³⁰⁰ Necla Akdağ-Güney, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s.36.

³⁰¹ Kırca vd. s.465-466.

³⁰² Poroy vd. s.550.

kapsamında uygun olmayan zamanda istifa etmelerinin sorumluluk doğurabileceğini unutmamaları gerekir.³⁰³

Tüzel kişilerin YK üyeliğinde, üyelik sıfatı tüzel kişiye ait olduğundan, YK’da tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişinin, YK üyesi tüzel kişiye istifasını sunması, tüzel kişinin YK üyeliğini sona erdirmez. Dolayısıyla tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişi, kendisine özel bir yetki verilmediği sürece tüzel kişi adına YK üyeliğinden istifa edememelidir. Çünkü tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişinin yetkisi, üyeliğin icrası için yapılması gereken işlerle sınırlıdır. Bu durumda tüzel kişi, yeni bir kişiyi belirleyerek süreci yönetmelidir.

3.9.3. Azil

YK üyeleri esas sözleşme ile atanmış olsalar dahi, gündemle ilgili maddenin bulunması veya gündemde herhangi bir madde bulunmasa da haklı bir sebep halinde ETTK mad.364/1 hükmü uyarınca, GK kararı ile her zaman görevden alınabilirler. TTK mad.408/2-b hükmüne göre, YK üyelerinin azledilmeleri, GK’un devredilemez görev ve yetkilerinden birisidir. Yani, YK, kuruldaki bir üyenin azlini isteyemez. Azil kararı yalnızca GK’ya bırakılmış olup YK’nın kendi üyesini azletmesi durumunda TTK mad.391/1-d hükmüne göre, diğer organların devredilemez yetkilerine giren bir durum söz konusu olduğundan bu karar batıldır.³⁰⁴

TTK mad.364 hükmünde belirtildiği gibi, YK üyelerinin azledilebilmesi için gündemde azil ile ilgili bir madde bulunmalıdır. TTK mad.413/2 hükmü incelendiğinde, gündemde olmayan konular GK’da müzakere edilemeyeceğinden ve konuların karara bağlanamayacağından bahsedilerek kanuni istisnaların saklı olduğu düzenlenmiştir. Bu bağlamda, TTK mad.364, TTK mad.413/2 hükmündeki gündeme bağlılık ilkesini teyit eder niteliktedir.³⁰⁵

TTK mad.364/2 hükmü, azledilen üyenin tazminat hakkını saklı tutmuştur. Söz konusu madde fıkrası ile haksız ya da zamansız bir şekilde, azledilen YK üyesinin, bu

³⁰³ Kırca vd. s.466.

³⁰⁴ GK tarafından tüzel kişi yönetim kurulu da azledilebilir. TTK m.364/1 hükmünün ikinci fıkrasına göre, “yönetim kurulu üyesi olan tüzel kişi, kendi adına tescil edilmiş bulunan kişiyi her an değiştirebilir.” Bu durumda GK tüzel kişiden, tüzel kişinin temsilcisini azletmesini talep edebilir.

³⁰⁵ Pulaşlı, s.563-564.

sebeple uğradığı zararlarının tazminini isteme yolu açılmaktadır.³⁰⁶ Söz konusu düzenleme, YK'nın haklarının korunması yanında, tazminat baskısı sayesinde GK'un keyfi nedenlerle YK üyesini görevden almasını engelleyici nitelik taşımaktadır.³⁰⁷

3.10. Yönetim Kurulu Yapısı

Yönetim düzeninin yeniden yapılanması sonucunda anonim ortaklıklar için gereksinim duyulan esneklik sağlanmıştır. Bu sistemle birlikte kurulun üyeleri arasında, ABD'de tatbik edilen, üyeler arasındaki yönetimde hakkı bulunan ya da bulunmayan olarak ayırım yapılmasına müsaittir. Bu sisteme göre kurulun, monist anlayışla şekillenebileceği kadar Almanya'da tatbik edilen ikili organ anlayışında da oluşturulabilmesi mümkündür. Bunun yanı sıra Fransa'da uygulanan sistem de uygulanabilecektir³⁰⁸. TTK'nın 367. maddesi yönetim yetkisi kurul üyelerinden bazılarına ya da üçüncü kişilere devrine ilişkindir³⁰⁹. Fakat, hüküm incelendiğinde yetkilerin devri, bölünmesi ve sınırlarının detaylı olarak düzenlendiği görülmektedir. Bu hüküm, kurulun yanı sıra onunla bağımlı olmayan “*yönetim*” adı verilen bir organ ortaya çıkartmamaktadır. Yalnızca ortaklığın işletilmesine yönelik amaçlarının sağlanması için gerekli olan kararların alınabilmesi hakkı, bir kısım üyelere ya da üçüncü kişilere kısmi olarak ya da tümüyle devrinin yapılabilmesi sağlanmıştır³¹⁰. Yönetim yetkisi ve görevi kural olarak YK'da olduğundan, TTK'nın kural olarak monist rejimi öngördüğü ifade edilebilir. Diğer taraftan esnek bir sistem benimsendiği için düalist anlayışın benimsenmesi de mümkündür.³¹¹ Diğer bir deyişle, TTK'da YK'nın yapılanmasında son derece esnek bir sistemin benimsenmiş olması nedeniyle, YK monist rejime göre veya Alman ve Avusturya örneklerinde olduğu gibi düalist anlayış uyarınca oluşturulabilecektir.³¹² Eski TTK'daki YK sistemi TTK'da da devam

³⁰⁶ Akdağ-Güney, s.42.

³⁰⁷ Pulaşlı, s.564.

³⁰⁸ Rauf Karasu. Y Türk Ticaret Kanunu ile Anonim Şirketlerde Kurumsal Yönetim ile İlgili Getirilen Yenilikler. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 4 (2), 2016, s. 39.

³⁰⁹ Devirle kural olarak temsil yetkisi devredilememektedir. Bunun yapılabilmesi 370. maddedeki usule göre yapılması gerekmektedir. Dolayısıyla açıkça ve ayrıca belirtilerek yapılması gereklidir. Bkz. TTK md. 367' nin gerekçesi.

³¹⁰ Karasu, *Yenilikler*, s.39.

³¹¹ Bünyamin Gürpınar, Anonim Şirket Yönetim Kurulu Toplantılarının Şekli ve Elektronik Toplantı Sistemi. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, 2013, s.1103.

³¹² Akdağ-Güney, s.69.

ettirilmiş, esnek kurul (board) sistemi olarak da bilinen YK sistemi, organlar arası işlev ayrılığı ilkesi kesin ve emredici hükümlere bağlanarak daha iyi duruma getirilmiştir.³¹³

3.10.1. Yönetim Kurulu başkanı ve başkan vekili

YK başkanı ve başkanın bulunmadığı zamanlarda başkan vekili, YK’nu toplantılarını organize eder, toplantıları yönetir, YK kararlarının gereken durumlarda tescil ilan edilmesini sağlar. YK başkanını, YTTK mad.366/1 hükmüne göre, YK seçer. Ayrıca hükmün devamında, E sayılı mülga TTK’dan farklı olarak esas sözleşmede bu yönde bir düzenleme yapılmak koşuluyla YK başkanının veya vekilinin GK tarafından seçilebileceğinin altı çizilmiştir. GK tarafından böyle bir seçim yapılması ile YK başkanı veya vekiline güç kazandırılmak istenmiş,³¹⁴ YK içerisinde, YK başkanı veya başkan vekillerinin otoritesi artırılmaya çalışılmıştır.

YK üyesi, bilgi alma ve inceleme hakkını YK toplantısının dışında kullanmayı talep ederse, bu hakkın kullanılmasını talep edeceği kişi TTK mad.392/3 hükmü uyarınca YK başkanıdır. Ayrıca bir YK üyesi, YK’nu toplantıya çağırarak istediğinde, bunu yazılı olması şartıyla, TTK mad.392/7 hükmüne göre YK başkanından talep edebilir.

3.10.2 Murahhas üyeler ve murahhas müdürler

TTK mad.365/1 hükmüne göre, “anonim şirket YK tarafından yönetilir ve temsil olunur.” TTK mad.365/2 hükmü, istisnaları saklı tutmuştur. Bu konudaki istisnalar, TTK mad.367/1 hükmündeki yönetim yetkisinin devri ve ETTK mad.370/2 hükmündeki temsil yetkisinin devrine ilişkin hükümlerdir. TTK mad.367/1 hükmüne göre, YK esas sözleşmede bir hüküm bulunması koşuluyla, düzenleyeceği bir iç yönergeye göre, yönetimi, kısmen ya da tamamen bir veya birkaç YK üyesine veya üçüncü bir kişiye devredebilir. TTK sisteminde YK’nın devrine imkân bulunan yetkileri bakımından tüm yetkilere ve sorumluluğa sahip bulunan üyeler murahhas üyedir³¹⁵. Bu yönüyle kurulun profesyonel yöneticilerden teşkil etmesi

³¹³ Tekinalp, s.124.

³¹⁴ TTK gerekçesi, mad. 366.

³¹⁵ Hasan Pulaşlı, Y Türk Ticaret Kanunu’na Göre Şirketler Hukuku Şerhi C.I Ankara 2011, s. 873.

sağlanmaktadır. Bunun yanı sıra yönetim yetkisinin bölünmesi hallerinde profesyonel yöneticinin icrai yetkisi olan üye şeklinde kurulda görevli olmasının yanı sıra gözetlemekle görevli üye şeklinde de bulunabilmeleri olanaklıdır. Burada aslında, YK üyelerine yetkilerini ve görevlerini devretmeleri suretiyle, şirketin günlük işlerine dâhil olmadan, yetki ve görevlerini devrettiği yönetimle ilgilenenler karşısında gözetim kurulu gibi çalışma fırsatı verilmiştir. Diğer taraftan, murahhas müdürler profesyonel yöneticinin şirketin yönetim pozisyonunda görev almasını sağlamaktadır. Böylece kurul üyesi sıfatları bulunmamakta ve bu müdürlere sadece icrai yetkiler verilebilmektedir. İşletmenin örgütüne yönelik görevleri haricinde gözetim görevleri verilememektedir³¹⁶.

3.10.3. Müdürler

YK, TTK mad.368 hükmü uyarınca, ticari mümessil ve ticari vekiller atayabilir. Kurulun, bu görevlendirmeleri yapıp yapamayacağı hususunda öğretide tartışma bulunmaktadır. TTK mad.375/1-d hükmü, müdürlerin ve müdürlerle aynı işleve sahip olan kişilerle imza yetkisine haiz olanların atanmaları ve görevden alınmalarını düzenlemektedir. Diğer taraftan madde gerekçesinde belirtildiği gibi YK’da bulunan ticari mümessilin ya da vekilin tayinine ilişkin yetkinin devri mümkün değildir. Yönetimin 367. madde çerçevesinde devri olanaklı olsa da kurulun yetkisi ortadan kalkmamaktadır. Bu cümleye göre temsilcinin ve vekilin atanması hususundaki yetkinin münhasır olarak YK’ya aidiyeti anlaşılmakta ve devrine imkân bulunmamaktadır. İsviçre hukukunda buna benzeyen bir tartışma uzun sürelerdir bulunmaktadır. Bu tartışmada ağırlıkta bulunan görüş, bu seçimin bilhassa büyük ortaklıklarda problemlere yol açacağı göz önünde bulundurularak, atama yetkisinin murahhaslara ya da şirketin müdürlerine devrinin yapılabileceği savunulmaktadır³¹⁷.

TTK kapsamında şirket yöneticilerinin almış oldukları kararları icra etmek için müdürler görevlendirilebilir. Müdürler, TTK mad.367/1 vETTK mad.370/2 hükmünde düzenlenen murahhas müdürlerle aynı değildir. Müdürlerin tayin edilebilmesi için esas sözleşmede buna ilişkin bir hükmün olması gerekli değildir. Esas sözleşmede hüküm

³¹⁶ Mehmet Ali Aksoy, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVII, Y.2013, Sa. 1-2, 2013, s. 63.

³¹⁷ Mehmet Özdamar, “6552 Sayılı Kanun İletTK’da Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Anonim Şirketin Temsili” Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVIII, Y. 2014, Sa. 3-4, s. 150.

bulunmadığında TTK mad.375/1-d hükmü kapsamında YK kararıyla müdürlerin atama işlemi gerçekleştirilir. Murahhas müdürlerin, YK üyesi olma imkânı yok iken; müdürlerin, YK üyeleri, pay sahipleri ve üçüncü kişiler arasından da seçilmeleri mümkündür.³¹⁸

3.10.4. İcra kurulu

İcra kurulu, şirketin üst düzey yöneticilerinin bir araya gelmesiyle oluşan bir kurul olarak tanımlanır ve icra kurulu oluşumu ve görevleri değerlendirildiğinde bir komite olarak adlandırılabilir. Aslında Türk anonim şirketler hukukunda icra kurulu adında bir müessese yer almamaktadır. İcra kurulunun görevi, kendisine devredilen yetkiler ölçüsünde şirketi yönetmek ve yöneticileri gözlemlemektir. YK'nın üst gözetim yetkisi kapsamında yöneticileri gözetlediği düşünüldüğünde, icra kurulunun gözetleme yetkisinin gerekliliği tartışılabilir. Ancak icra kurulunun, yöneticiler ile daha yakın ilişkiler içerisinde olmaları sebebiyle YK'ya göre daha etkili bir gözetim gerçekleştireceği çıkarımında bulunulabilir.³¹⁹

3.10.5. İcrada görevli olan/olmayan üyeler

İcrada görevli olan (executive) üyeler, şirkette tam zamanlı olarak hizmet sözleşmeleri altında çalışan yöneticilerdir. İcrada görevli olmayan (non-executive) yöneticiler ise, hizmet sözleşmesi altında çalışmazlar ve birbirinden bağımsız birkaç şirketin yöneticisi olabilirler. Bu üyeler icrada görevlilerden ayrı olarak şirketin yönetiminde yetkileri bulunmayan YK'nın üyeleridir. Bunlar ortaklığın rutin faaliyetlerinde etkin değildirler. Zira, SPK'ya tabi anonim ortaklıklarda kurulun minimum 5 kişiden teşkil etmesi gerekmekte ve üyelerinin çoğunluğu bu üyelerden oluşmalıdır. Bu şekilde kurulda yer alan üyelerin çoğunluğu bu üyelerden oluşacaktır. Ayrıca YK'da görevli olanların arasında bağımsız YK üyelerinin de bulunmaları zorunlu görülmüştür³²⁰. Dolayısıyla, YK'da çoğunluğu teşkil ettiklerinden karar alımlarında etkileri çok fazla olmaktadır. Bu üyeler yönetsel faaliyetlerin haricinde

³¹⁸ Işık Özer, Türk ve Yabancı Hukuk Sistemlerinde Anonim Şirket Yöneticilerinin Mali Hakları Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s.67.

³¹⁹ Doğan, s.57.

³²⁰ Özge Ayan, Pasif Yönetim Kurulu Üyesi, İcrada Görevli Olmayan Yönetim Kurulu Üyesi ve Bağımsız Yönetim Kurulu Üyesinin Karşılaştırılması, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXV, Y. 2021, Sa. 1, s. 67.

kalmaktadırlar. Bu nedenle şahsi menfaatleri ortaklığın menfaatleriyle çatışmaya girmemektedir. Bu şekilde YK'da kullanacakları oylarda yalnızca ortaklığın menfaatlerini gözetebilmeleri kolaylaşmaktadır. Çünkü, ortaklığın menfaatlerinin gözetilerek kullanılan oyları, diğer pay sahiplerinin ve azınlıklarını haklarının korumaya odaklı olacaktır³²¹. İcracı olmayan üyeler, bu görevlerinin yanı sıra yardımcı komitelerde de görev almaktadırlar. Bu görevleriyle kamu ve şirketin pay sahiplerinin doğru ve zamanında aydınlatılmasını sağlamaktadırlar. Komitelerin bu görevlilere sahip olması ortaklıktaki etkilerini arttırmaktadır. Bu etkilerinden dolayı halka açık ortaklıklardaki YK'nın oluşumunda bu görevlilerin çoğunluk olarak bulunmasına öncelikli olarak yer verilmiştir³²². İcracı olmayan üyeler, icrada görevli olan üyelerin aksine şirkette yarı zamanlı faaliyet gösterirler; şirkete uzmanlık alanlarıyla ilgili tavsiye verirler. İcracı olmayan yöneticiler, icracı yöneticilerin yönetiminde bağımsız denetim sağlama, aday gösterme, denetim ve ücretlendirme komitelerine katılma ve pay sahiplerini ilgilendiren konularda onlarla bağlantı kurma açısından önemli bir role sahiptir. Genel olarak, icracı olmayan yöneticiler, şirketin fiili yönetiminde yer almazlar. Bu durum, şirketin yönetim performansının dışarıdan, tarafsız olarak değerlendirmesine olanak sağlar. Şüphesiz söz konusu olanak şirket açısından avantajlı bir durumdur.³²³

3.10.6. Bağımsız Yönetim Kurulu üyeleri;

Bu üyeler SPK'ya tabi olan ortaklıkların YK'da bulunmakta ve belirli hususiyetleri taşımakta olan üyelerdir³²⁴. Bu üyelerin önce çıkan özellikler, icracı olmamaları ve yönetimin dışında bulunmalarındır³²⁵. Bu üyelerin görevleri, YK'nın icracı üyelerinin denetimi ve yönetimde temsili bulunmayan pay sahiplerinin menfaatlerini korumaktadır³²⁶. Bu üyelerin şirketin YK'da denetleme görevinde bulunması yönünden bulunması ve çoğunluğu teşkil etmesi açısından buna ilişkin düzenleme yasa yapıcı tarafından yapılmıştır. Dolayısıyla bunların bağımsızlıkları

³²¹ Doğan, s. 67.

³²² Ayan, 2021, s. 67.

³²³ Pulaşlı, s.445.

³²⁴ Ayan, 2021, s. 69.

³²⁵ Küçükgüngör, M. Aslı: Kurumsal Yönetim İlkeleri Bakımından Halka Açık Anonim Şirketlerde İcrada Görevli Olmayan Yönetim Kurulu Üyeleri, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 333.

³²⁶ Korkut Özkorkut, Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeleri, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2007, s. 120.

önem arz etmektedir. Zira, bunların ortaklıkla herhangi bir çıkar ilişkisinde yer almamaları gerekmekte ve görevlerinde kimsenin etkisinde bulunmamaları hedeflenmiştir³²⁷. Şirketin icracı YK üyelerinin ve altı yıldan fazla müddet üyeliği bulunanların bağımsızlardan oluşamayacakları ifade edilmektedir. Örneğin, ortaklıktan finansal gelirleri bulunan danışmanların, avukatların, ortaklıkla yoğunluklu olarak çalışan diğer ortaklıkların üst düzeylerinde görevli olanların tarafsızlıklarının bulunmayacağı savunulmaktadır. Bu üyelerin ortaklıktaki pay sahipliği oranları belirli seviyelerde tutulmakta, ortaklığı çıkarıyla bu kimsenin çıkarının çatışmasının önüne geçilmek istendiği belirtilmektedir³²⁸.

3.10.7. Komiteler

TTK mad. 366/2 yer alan “işlerin gidişini izlemek, kendisine sunulacak konularda rapor hazırlamak, kararlarını uygulatmak veya iç denetim gibi amaçlarla, YK tarafından bazı komite ve komisyonlar kurulabileceği düzenlenmiştir” hüküm çerçevesinde komiteler hüküm altına alınmıştır. Anonim ortaklıklarda, mali düzen kurulması konusunda ortaklığın işleri ve işlemleri açısından denetleme faaliyetleriyle görevli, muhasebesiyle bağımlılığı bulunmayan, uzmanların teşkil ettiği, etkinliği bulunan bir komiteye gereksinim bulunmaktadır³²⁹. Bu komite iç denetim örgütü olarak ifade edilebilen denetim komitesi şeklinde tanımlanabilir. Diğer taraftan, ortaklığın, varlığına ve gelişimine tehlike yaratabilecek nedenler önceden belirlenebilecek ve önlemler hızlıca alınabilmektedir. Komite, YK’daki icracı üyelerden ya da kurulda üye olmaya kimselerden teşkil edilebilecektir. Bunların görevleri YK’nın üyelerinin görevlerinin süreleriyle aynıdır. Görevini, YK tarafından verilmekte olan yetki ve sorumluluk çerçevesinde yerine getirmektedirler³³⁰. Dolayısıyla komite ve komisyonlar, YK’dan bağımsız olmayıp, karar alma yetkilerinin bulunmaması nedeniyle söz konusu komite ve komisyonlara, TTK mad. 367/1 anlamında yönetimin ve ETTK mad. 370/2-c1 anlamında temsil yetkisinin devredilemeyeceğinden hareketle ETTK mad.553/2 hükmündeki sorumluluk hükümleri uygulanamaz. Ayrıca söz konusu yönetim ve temsil yetkisinin devri gerçekleşseydi, TTK mad.366/2 hükmünün ayrıca düzenlenmesine gerek olmazdı. Bu

³²⁷ Küçükgüngör, s. 335.

³²⁸ Özkorkut, s. 36.

³²⁹ Pulaşlı, 2016, s. 437.

³³⁰ Atasoy ve Ergün, s.42.

anlamda TTK mad.366/2 hükmünde belirtilen komite ve komisyonlar, kural olarak organ sıfatına sahip değildirler. Bu yüzden, TTK mad. 553'te bahsedilen sorumluluk hükümlerine tabi değildirler.³³¹

3.11. Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri

YK ve kendisine bırakılan alanda yönetim, kanun ve esas sözleşme uyarınca GK'un yetkisinde bırakılmış bulunanlar dışında, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almaya TTK mad.374 hükmü uyarınca yetkilidir.³³²

YK görev ve yetkileri kanun veya anonim şirket esas sözleşmesinde yer alır. YK'nın kanun tarafından belirlenen; anonim şirketi yönetmek ve temsil etmek,³³³ anonim şirket defterlerini tutmak ve gerekli belgeleri düzenlemek, GK'ı toplantıya çağırarak ve GK gündemini belirlemek, GK'da alınan kararları yerine getirmek, anonim şirketin tasfiyesinde kendisine verilen görevleri yerine getirmek,³³⁴ murahhas üyelerle en az bir YK üyesinin GK toplantısında hazır bulunması³³⁵ gibi görevleri bulunmaktadır.

TTK mad.375 hükmünde, YK'nın devredilemez ve vazgeçilemez görevleri ve yetkileri sayılmaktadır. YK, bu yetkileri esas sözleşmeyle veya bir kararla GK'ya veya kurulacak kurullara ve komitelere devredemez. YK bu yetkilerden feragat da edemez. Devredilemez görevler, devredilemez olduğu kadar devralınamaz niteliğe de sahiptir. Bu nedenle, YK'nın GK kararı ile devredilemez görevlerinden yoksun bırakılması durumunda, ilgili GK kararı TTK m.447/1-c uyarınca³³⁶ batıldır.

³³¹ Gezmiş ve Başaran, s.112.

³³² TTK gerekçesi mad. 374.

³³³ MADDE 365- (1) Anonim şirket, yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil olunur. Kanundaki istisnai hükümler saklıdır.

³³⁴ MADDE 536- (1) Esas sözleşme veya GK kararıyla ayrıca tasfiye memuru atanmadığı takdirde, tasfiye, yönetim kurulu tarafından yapılır.

³³⁵ MADDE 407- (2) Murahhas üyelerle en az bir yönetim kurulu üyesinin GK toplantısında hazır bulunmaları şarttır. Diğer yönetim kurulu üyeleri GK toplantısına katılabilirler.

³³⁶ TTK mad.447/1-c hükmüne göre, "GK' un, özellikle;...c Anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan, kararları batıldır."

TTK'nın 375. maddesinde öngörülen YK'nın devredilemez ve vazgeçilemez görevleri ve yetkileri şunlardır;

- a) Şirketin üst düzeyde yönetimi ve gerekli talimatların verilmesi
- b) Şirket yönetim teşkilatının belirlenmesi
- c) Muhasebe sisteminin, finansal denetimin ve planlamanın düzenlenmesi
- d) Yönetimle görevli müdürlerin ve imza yetkisini haiz kişilerin atanmaları ve görevden alınmaları
- e) Yönetimle görevli kişilerin üst gözetimi
- f) Yıllık faaliyet raporları ile GK raporlarının hazırlanması
- g) Borca batıklık durumunda mahkemeye bildirimde bulunulması.

Bu yetkiler sınırlı sayıda bulunmamaktadır. Diğer bir deyişle, bu madde haricinde başka hükümlerde kuruldan alınamayacak yetkilerin bulunduğu da görülmektedir³³⁷. TTK mad.368 hükmündeki “ticari mümessil ve vekiller”, TTK mad.353/1 hükmündeki “fesih davası”, TTK mad.376/1 hükmündeki “çağrı ve bildirim yükümlülüğü” başlıklı maddeler de YK'nın devredilemez görev ve yetkilerinden bazılarıdır.

3.12. Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisi Kapsamındaki Çalışmaları

Anonim şirketin temsil edilmesi ile ilgili olarak TTK'nın birçok maddesinde temsile ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. TTK mad.365 hükmüne göre, anonim şirket, YK tarafından yönetilir ve temsil olunur. Hükmün devamında kanundaki istisnai hükümlerin saklı olduğu belirtilmiştir.

YTTK md. 370/1 uyarınca anonim şirketlerin temsil edilmesinde esas sözleşmede bir hüküm bulunmuyorsa ya da YK'nın tek kişiden oluşmadığı hallerde temsil yetkisi çift imza ile kullanılmaktadır. Diğer bir deyişle YK'nın tek kişiden oluştuğu anonim ortaklıklarda, temsil yetkisi tek imzayla kullanılabilir. Üyelerinin birden çok olduğu durumlarda, sözleşmesinde aksine bir hükme yer verilmemişse çifte imza ile kullanılmaktadır. Fakat, maddede çift imzanın sahip olacağı kişinin belirlenmemesinden veya bunun sınırlanmamasından dolayı temsil

³³⁷ Tekinalp, 2015, s. 242.

yetkisinin YK başkanının ve vekilinin imzasıyla kullanılabilmesinin mümkün olduğu kadar bunlardan herhangi birisinin diğer YK üyelerinden birisiyle veya başkan ve vekili koşulunun bulunmaksızın diğer YK üyelerinden ikisinin imzasıyla kullanılabilir. Tüm bunların yanı sıra, yasada bu yetkinin kullanımına ilişkin esas sözleşmeyle düzenleme yapılabileceği ve 370/1. maddede belirtilenin haricinde de farklı bir düzenleme öngörülebileceği belirtilmektedir. Örneğin tek imza ile kullanılabilmesine yönelik bir hüküm esas sözleşmede öngörülebilmektedir³³⁸. Tek imza usulünün kabul edildiği durumda, YK'nın temsil yetkisi verdiği tek kişinin gerçekleştirdiği işlemler şirketi bağlayacaktır. Ayrıca esas sözleşmeye bir hüküm konularak bütün YK üyelerinin imzalarının olması gerektiği de kararlaştırılabilir. Dolayısıyla bu şekilde bir sınırlama getirilmemişse, bütün YK üyelerinin temsile yetkili olduğu ve herhangi ikisinin imzası ile şirketin temsil edileceği kabul edilir.³³⁹ YK'nın birden fazla kişiden oluştuğu durumda esas sözleşmeye bir hüküm konularak, münferiden temsil esası kabul edilerek her bir YK üyesinin tek başına anonim şirketi temsil etmesi sağlanır. Bu durumun haricinde üç YK üyesinin beraber hareket ederek şirketi temsil edebileceği benimsenerek çift imza kuralının dışına çıkmak da olasıdır.³⁴⁰ Dolayısıyla esas sözleşme ile çift imza kuralının dışında bir durum benimsenebilir.

Küçük ölçekli anonim şirketlerde YK üyelerinin sayıca az olması veya şirketlerin iş ve işlemleri ile ilgilenen kişilerin sayısının az olmasının çok büyük bir önemi bulunmamaktadır. Ancak büyük ölçekli anonim şirketlerde YK üye sayısı fazla olsa dahi, şirketi ilgilendiren iş ve işlemlerin sayısının çok olması nedeniyle yönetim ve temsil faaliyetlerinin aksamaması için Murahhaslara ihtiyaç duyulmaktadır. Temsil yetkisi, bir veya daha fazla Murahhas üyeye veya Müdür olarak üçüncü kişilere devredilebilir ancak en az bir YK üyesinin mutlaka temsil yetkisine sahip olması gerektiği TTK mad.370/2 hükmünde belirtilmektedir. TTK mad.370/2 hükmü, TTK mad.367/1 hükmü ile birlikte incelenmelidir.³⁴¹ Temsil yetkisinin YK üyesi olmayan üçüncü kişiye devri ile ilgili olarak tıpkı yönetim yetkisini devralanlar gibi TTK mad.370/2 uyarınca kendilerine yönetim yetkisi devredilenler de organ sıfatını iktisap ederler. Bu sebeple ETTK mad.369 veni TTK mad.553/1 hükmü kapsamında YK

³³⁸ Altaş, s.101.

³³⁹ Güzin Üçışık ve Aydın Çelik, Anonim Ortaklıklar Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s.453.

³⁴⁰ Kırca vd. s.625.

³⁴¹ Poroy vd. s.134.

üyeleri ile aynı şekilde özen ve bağlılık yükümlülüğü ve sorumluluk ile ilgili hükümlere tabidirler. Ayrıca, YK TTK mad.375/1-d hükmü kapsamında devredilemez ve vazgeçilemez nitelikteki görevleri çerçevesinde, TTK mad.370/2 hükmü ile görevlendirdiği Murahhas üye ve müdürlerin yetkilerini istediği zaman geri alabilir.³⁴²

YK, icra yetkisine sahip olmayan YK üyelerini ya da anonim şirkette hizmet sözleşmesi ile muhasebe, satın alma, insan kaynakları gibi şirketin birimlerinde çalışanları sınırlı yetkili ticari vekil olarak ya da diğer tacir yardımcısı olarak atayabilecektir.³⁴³ Bu atamanın gerçekleşebilmesi için TTK mad.367 hükmü uyarınca YK tarafından hazırlanması gereken iç yönergede atamaya ilişkin bir hükmün yer alması gereklidir. İç yönergede böyle hükme yer verildikten sonra, YK'nın sınırlı yetkili ticari vekil veya diğer tacir yardımcılarının atanmasına ilişkin karar alması ve bu kararın ticaret siciline tescil ve ilan ettirilmesi de gereklidir. TTK mad.370/2 hükmü uyarınca YK'nın temsil yetkisini Murahhaslara devretmesi halinde, YK üyeleri "icra yetkisi olmayan üye" olarak tanımlanmakta ve dolayısıyla sınırlı da olsa bu kişilerin anonim şirketi dışa karşı temsil etme yetkileri bulunmamaktadır. TTK mad.371/7 hükmü ile icra yetkisi olmayan YK üyelerine, sınırlı da olsa bazı icrai nitelikte yetki ve görevler verilmesi sağlanarak, icra yetkisi olmayan YK üyelerinden faydalanma yoluna gidilmiştir. Diğer bir deyişle, temsil yetkisi devrinin, hacimleri oldukça fazla iş yoğunluğuna sahip anonim ortaklıklar açısından işleyişin kolaylaştırılması açısından bir gerekliliktir. TTK bu gereklilikten dolayı bu konuyu düzenleme altına almıştır. TTK'nın 371/7 hükmüyle uygulamadaki bu durum kanunlaştırılmıştır. Öğretide bu durum şirketin hukuksal ilişkilerde bulunduğu üçüncü kişilerin korunmasına yönelik ilkedен sapıldığı gerekçesiyle eleştirilmektedir. Ancak, icracı olmayan YK üyelerine verilecek yetkiler yalnızca işletmenin gündelik işlemlerinden ibaret olabilmektedir.

³⁴² Kırca vd. s.629.

³⁴³ MADDE 371/7' de YK, yukarıda bahsi geçen temsilcilerin haricinde temsille yetkilendirilmiş YK üyelerini ya da ortaklığa hizmet akdiyle bağlı bulunanların atanmasına ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Madde uyarınca bunlar sınırlı yetkili ticari vekil ya da diğer tacir yardımcısı şeklinde atanabilirdi. Bu usulle atanmaların yetki ve görevleri, md. 367 uyarınca hazırlanmakta olan iç yönergeyle açık bir şekilde belirlenmekteydi. Bu hallerde iç yönergeyle tescilin ve ilanı zorunluluğu bulunmaktaydı. İç yönergeyle ticari vekilin ya da öteki tacir yardımcılarının atanmasına imkân yoktu. Fıkra göre yetkilendirilmiş ticari vekil ya da diğer tacir yardımcısı da ticaret siciline tescili ve ilanı yapıldı. Bu kimselerin, ortaklığa ve 3. şahıslara vermekte oldukları tüm zararlar nedeniyle YK müteselsil olarak sorumluydu.

Örneğin faturaların imzalanması, para tahsilatının yapılması gibi yetkiler konusunda imza atabileceklerdir³⁴⁴.

Anonim şirket adına imza yetkisini haiz kişiler, TTK mad.372/1 hükmüne göre, şirketin unvanı altında imza atarlar ancak tescile ilişkin TTK mad.40 hükmü saklı tutulmaktadır. Bu hüküm, TTK mad.39/1 hükmü ile uyumludur.³⁴⁵ Ayrıca anonim şirket tarafından düzenlenecek belgelerde şirketin merkezi, sicile kayıtlı olduğu yer ve sicil numarası gösterilmesi TTK mad.372/2 hükmüne göre, zorunludur. YK, temsile yetkili kişileri ve bunların temsil şekillerini gösterir kararının noterce onaylanmış suretini, tescil ve ilan edilmek üzere, TTK mad.373/1 hükmü uyarınca ticaret siciline verir. Hükümde yer alan “temsile yetkili kişiler” ibaresinden sıfatı ve konumu ne olursa olsun anonim şirket adına hareket eden yetkili tüm kişilerin tescil edileceği anlaşılmaktadır.³⁴⁶

Temsile yetkili olanlar, şirketin amacına ve işletme konusuna giren her tür işleri ve hukuki işlemleri, şirket adına yapabilir ve bu işleri yaparken şirket unvanını TTK mad.371/1 hükmü uyarınca kullanabilirler. TTK mad.371/2 hükmüne³⁴⁷ göre, anonim şirketin hak ehliyetinin sınırlarını işletme konusu belirlememektedir. Fakat işletme konusu ve amacı, şirketin imza yetkilisine rücu edeceği veya edemeyeceği sınırı belirler. Esas sözleşmenin konu hükmüne aykırı işlemlerle söz konusu sınır aşıldığında şirketin rücu hakkı bulunmaktadır. Yani anonim şirketin amacı ve işletme konusunun dışında yapılan işlemler şirketi bağlar. YTTK’da ehliyet kısıtlaması öngörülmemiştir. “*Ultra vires*” ilkesi, ortaklığın ehliyetinin, sözleşmede belirtilen işletmenin konusuyla sınırlandırılması olarak ifade edilebilir. Bu ilkeye göre ortaklıkların konusunun dışındaki işlemler yok hükmünde kabul edilmektedir. Konunun haricindeki işlemler sadece ortaklığın sözleşmesinde değişiklik ile yani zorluklarla yapılabilecektir. Bu nedenle, AB şirketler hukuku gelişmeleri göz önünde bulundurularak *ultra vires* ilkesinden vazgeçilmiştir³⁴⁸. Yasa yapıcı bu anlayıştan

³⁴⁴ Özdamar, 2014, s. 158.

³⁴⁵ TTK mad.39/1 hükmü uyarınca, tacirlerin işletmeleriyle alakalı işlemlerini ticaret unvanlarıyla yapmaları gerekir. Ayrıca işletmeleriyle alakalı senetler ile öteki belgeleri bu unvanla imzalamalıdır.

³⁴⁶ Kırca vd. s.632.

³⁴⁷ MADDE 371- (2) Temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlar; meğerki, üçüncü kişinin, işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilsin. Şirket esas sözleşmesinin ilan edilmiş olması, bu hususun ispatı açısından, tek başına yeterli delil değildir.

³⁴⁸ Burçak Yıldız. “TTK Tasarısı’nda Şirketlerin Ehliyeti ve Bu Bağlamda TTK m. 137 Hükümündeki

vazgeçmekle beraber, konunun haricinde bulunan işlemlerden caydırmaya yarayan ya da engelleyici düzenlemelere yer vermiştir. Bu kapsamda, örneğin, konusunun dışındaki işlemler icra eden şirketlerle ilgili fesih davası açılabilecektir³⁴⁹.

TTK mad.371/2 kapsamında, temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlar. Ancak üçüncü kişinin, işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilirse şirket işlemle bağlı olmaz. Ayrıca şirket esas sözleşmesinin ilan edilmiş olması bu durumun ispatı yönünden tek başına yeterli delil teşkil etmez. Çünkü TTK mad.354 hükmüne göre, şirketin amaç ve konusunda sicil müspet işlevini icra etmez; yani ilan edildiği için üçüncü kişi şirketin amaç ve konusunu bilmek zorunda değildir.³⁵⁰ Aynı düzenlemenin limited şirketlere ilişkin karşılığını oluşturan TTK m.587/1- (c)'de şirketin işletme konusunun sicilin olumlu etkisi kapsamında sayılması yerinde olmamıştır. Anonim şirketlerdeki düzenlemenin ise bu çerçevede yerinde olduğu ifade edilebilir. Zira, TTK'nın 354. maddesi hükmüyle üçüncü kişiler ticaret hayatından haberdar olması gerektiğinden fazlasını bilmeye zorlanamamaktadır. Bu yönüyle madde kapsamının haricindekilerin bilinmesi, esas sözleşmedeki düzenlemelerin ilanı dayanak yapılarak öne sürülememektedir³⁵¹.

Temsil yetkisinin ETTK 'daki bazı maddeler ile sınırlamalar getirilmiştir. TTK'da temsil yetkisine sınırlama getiren maddelerden en önemlisi TTK mad.365 hükmüdür.³⁵² TTK mad.365 hükmünde yer alan kanuni istisnalar, TTK mad.367/1 ve ETTK mad.370/2 hükümleridir.

YK üyelerinin temsil yetkisi kural olarak şirket adına her işlemi yapabilme imkanını sağlamakla birlikte kanunda öngörülen bazı istisnalar uyarınca temsil yetkisinin sınırlandırılabilmesi de mümkündür. Şube ve birlikte imza dışındaki temsil yetkisine ilişkin sınırlamalar üçüncü kişiler bakımından geçerli değildir. TBK md. 551

“Ultra Vires” Sınırlamasının Yerindeliliğinin Değerlendirilmesi”. AÜHF Dergisi, 2006. C. 55, S. 1, s. 323.

³⁴⁹ Metin Topçuoğlu, Ticaret Şirketlerinde Konu Dışı İşlemler ve Sonuçları. Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2 (2), 2016, s. 49.

³⁵⁰ Üçışık ve Çelik, s.461-462.

³⁵¹ Akdağ Güney, s. 84.

³⁵² MADDE 365- (1) Anonim şirket, yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil olunur. Kanundaki istisnai hükümler saklıdır.

anlamındaki ticari vekilin tescil edilmesinde zorunluluk bulunmamaktadır, her nasılsa ticari vekilin tescili gerçekleşmiş ise hüküm ve sonuç doğurmayacaktır. Dolayısıyla TTK md. 371/7 sınırlı yetkili ticari vekil atanması sonrası tescil edilmesiyle, bu kuralın istisnasını oluşturması nedeniyle uygulamada önemli bir yere sahip olmaktadır³⁵³.

TTK mad.365 hükmünde belirtilen kanuni istisnaların dışında, temsil yetkili yetkisinin yalnızca bir şubenin işlerine özgülenmesine veya birlikte kullanılmasına ilişkin sınırlamanın yer aldığı TTK mad.371/3 hükmü temsil yetkisine kanun tarafından getirilen bir başka istisnadır. Ayrıca anonim şirketin kuruluş tarihinden itibaren iki yıl içerisinde bir işletme veya aynın, sermayenin onda birini aşan bir bedelle devralınmasına veya kiralanmasına ilişkin sözleşmelerin geçerliliğini GK'un onayına bağlı kılan TTK mad.356 hükmü ve anonim şirketin tasfiye haline girmesi halinde, organların görev ve yetkilerinin tasfiyenin gerçekleşmesi için zorunlu olan, fakat niteliği gereği tasfiye memurlarınca yapılamayan işlemlere özgüleneceğine ilişkin TTK mad.533 ve mad.535 hükümleri de YK'nın temsil yetkisine kanun tarafından getirilmiş sınırlamalara ilişkin diğer örneklerdir.³⁵⁴

Tek kişilik YK'ya sahip anonim şirketlerde temsil yetkisi tek imza ile kullanılır. Birden fazla üyeye sahip YKnda ise, şirket esas sözleşmesinde aksine hüküm yoksa temsil yetkisi çift imza ile kullanılır.³⁵⁵ Çift imza ile anonim şirketin bağlandığı durumlarda, tek imza ile yapılan işlemle anonim şirket bağlı değildir. Şayet tek imza ile işlem yapılırsa, tek imzayı atan YK üyesi şahsen sorumlu olur. Yapılan işlemde iki YK üyesinin imzası bulunuyor fakat bu imzalardan bir tanesi sahte ise şirket yine de yapılan işlemle bağlıdır ve sorumluluğu söz konusudur. Burada görünüşte doğru iki imzanın varlığına güvenen üçüncü kişilerin korunması gereklidir.³⁵⁶

³⁵³ Oğuz Yolal, Ticari Vekil ile Benzer Kavramların Karşılaştırılması, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi • Cilt 26, Sayı 2, 2020, s. 1278.

³⁵⁴ Üçışık ve Çelik, s.456-457.

³⁵⁵ Temsil yetkisine birlikte imza kuralı getirilmesine ilişkin TTK mad.370/1 hükmüne göre, "esas sözleşmede aksi öngörülmemiş veya yönetim kurulu tek kişiden oluşmuyorsa temsil yetkisinin çift imza ile kullanılmak üzere yönetim kuruluna aittir".

³⁵⁶ Üçışık ve Çelik s.457.

3.13. Yönetim Kurulu Üyeliğinin Sona Ermesi

Anonim şirketlerde YK üyeliği çeşitli sebeplerle ve çeşitli şekillerde sona erebilir. Kanunda veya esas sözleşmede öngörülen YK'unu sona erdiren sebeplerden birinin ortaya çıkmasıyla, YK üyeliği kendiliğinden sona erebileceği gibi, YK üyesinin veya şirketin tesis edeceği bir hukuki işleme dayanması da mümkündür. Bu çerçevede yk üyeliğinin sona ermesini, üç başlık altında incelemekte fayda vardır.

3.13.1.Kendiliğinden sona erme

YK üyelerinden birinin iflasına karar verilir veya ehliyeti kısıtlanır ya da bir üye üyelik için gerekli kanuni şartları yahut esas sözleşmede öngörülen nitelikleri yitirirse, bu kişinin üyeliği, herhangi bir işleme gerek olmaksızın TTK mad.363/2 hükmüne göre, kendiliğinden sona erer. YK üyeliği için gerekli kanuni şartların yanı sıra esas sözleşmede öngörülen niteliklerin kaybedilmesi de YK üyeliğini sona erdirir.³⁵⁷ YK üyelerinin görev süreleri dolduğunda, görev ve yetkileri sona erer. YK, görev süresi sona erdiği halde GKu toplantıya çağırılmaz veya yetkileri aşarsa, bütün ilgililer mahkemeye başvurabilirler. Görev süresi dolmuş YK üyesinin tek yetkisi, TTK mad.410/1 hükmüne göre, “GKu toplantıya çağırabilmektir. Bu durumda GK toplantısına kadar geçen sürede iş ve işlemlerin yürütülebilmesi için şirkete kayyım tayin edilebilir”³⁵⁸ Diğer taraftan, eski TTK döneminde süresinin bitmesi durumunda görevleri de sona ermekteydi. Buna karşın yeni üyenin seçilebilmesi için GK'un toplanmasına gerek duyulmaktaydı. Zira, görevi sona ermesi nedeniyle, GK'un toplantıya çağırılmasında da problemler oluşmaktaydı. Diğer bir deyişle, YTTK ile birlikte görev süresinin bitmesine karşın YK'nın GKu toplantıya çağırabilmesine yönelik yetkisi bulunmaktadır. Bu kapsamda YTTK'nın 410/1 hükmü bu durumun önüne geçilebilmesini sağlamıştır³⁵⁹.

E sayılı mülga TTK'da yer alan³⁶⁰ ağır hapis cezası veya sahtekârlık, emniyeti suiistimal, hırsızlık, dolandırıcılık suçlarından dolayı mahkûmiyetin YK üyeliğini

³⁵⁷ Pulaşlı, s.186.

³⁵⁸ Akdağ-Güney, s.36.

³⁵⁹ Karaege, s. 71.

³⁶⁰ ETTK'da “bir murakıplığın açılması” başlıklı m.351 hükmüne göre, “Bir murakıbın; ölümü, çekilmesi, bir maniden dolayı vazifelerini yapamayacak halde bulunması, iflası veya hacir altına alınması gibi bir sebeple vazifelerinin sona ermesi ve ağır hapis cezasıyla veya sahtekarlık, emniyeti

sona erdireceği hükmü Y YTTK’da düzenlenmemiştir. Ancak bu suçlardan mahkûmiyetin YK üyeliğini kendiliğinden sona erdireceği esas sözleşmede belirtilebilir.

3.13.2.İstifa

İstifa, YK üyeliğinin, tek taraflı irade beyanıyla sona ermesi halidir. İstifa, tek taraflı bozucu yenilik doğuran hak niteliğinde olduğundan, iç ilişkide, bu yöndeki beyanın şirkete ulaşmasıyla hukuki sonuç doğurur. Bu nedenle istifa, YK’nın veya GK’un kabulüne bağlı değildir.³⁶¹ İstifa hakkı, özel bir sebep veya zamana bağlı olmaksızın kullanılabilir. İstifa, dış ilişkide, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı, ancak durumun tescil ve ilan edilmesiyle sonuç doğurmaktadır. Ancak sicilin olumlu etkisinden hukuki işlemlerden kaynaklanan borçlar bakımından söz edildiğinden, haksız fiil, haksız iktisap ve kanundan doğan borçlar yönünden istifa bu yöndeki beyanın şirkete ulaştığı anda sonuç doğurmaktadır.³⁶²

Üyenin istifasına yönelik TTK’da düzenleme yer almamaktadır. Fakat bu hallerde, TBK md. 512’de düzenleme altına alınan hükme başvurulabilecektir. Bu suretle, vekalet ilişkisi ve YK üyeliğinin de sona ereceği kabul edilmektedir³⁶³. YK üyesi tarafından bu görevin kabul edilmesiyle ortaklıkla aralarında vekalet sözleşmesinin oluştuğu kabul edilmektedir. Çünkü, bu sözleşmenin unsurlarıyla üyenin ortaklıkla olan ilişkisi uyusmaktadır³⁶⁴. TBK md. 512’ye göre taraflar açısından herhangi bir zamanda sona erdirme mümkündür. Bununla, vekalet veren vekilini azledebileceği, vekil de vekalet ilişkisini sonlandırabilmesi ifade edilmek istenir. Bu düzenleme, vekalet sözleşmesinin güvene dayanan bir ilişkiyi esas almaktadır. Taraflarca, nedensiz olarak ve süreye bağımlı olmadan sözleşme sonlandırılabilir. Bu nedenle, geçerli bir neden bulunması koşulu aranmamaktadır. Dolayısıyla tek taraflı bir beyanla herhangi bir koşulda sözleşmenin sonlandırılabilmesi olanaklıdır³⁶⁵. Diğer taraftan, vekalet sözleşmesi uygunsuz bir

suiistimal, hırsızlık, dolandırıcılık suçlarından dolayı mahkûmiyeti halinde, diğer murakıplar umumi heyetin ilk toplantısına kadar vazife yapmak üzere yerine birisini seçerler...”

³⁶¹ Kırca vd. s.465-466.

³⁶² Poroy vd. s.550.

³⁶³ Şener, s. 358.

³⁶⁴ Karaege, s. 71.

³⁶⁵ Aydoğdu ve Kahveci, s. 691.

zamanda sonlandırılmış ise TBK 512. çerçevesinde tazminat gündeme gelebilecektir³⁶⁶. Uygun olmayan zamanla sözleşmenin karşı tarafı için önemli sayılmayan elverişsiz zamanda sonlandırılması anlaşılmalıdır³⁶⁷. Dolayısıyla haklı nedenlerin bulunması durumunda tazminat yükümlülüğünü de belirlemektedir. Zira, haklı nedenler bulunmaktaysa sona erdirmenin geçerliliği etkilenmeyecek fakat tazminat hakkı açısından belirleyiciliği bulunacaktır³⁶⁸.

3.13.3. Azil

YK üyelerinin azledilmesi konusundaki yetki GKdadır. Üyelerin Gk tarafından seçilmemiş olması, başka bir ifadeyle ilk esas sözleşme ile atanmış olmaları dahi bu kural üzerinde herhangi bir etki yaratmamaktadır. Zira TTK m.408/2 uyarınca YK üyelerinin azledilmesi, GK'nın devredilmez görev ve yetkileri arasında gösterilmiştir. ...

GK'nın azil kararı alabilmesi için gündeme bağlılık ilkesi uyarınca, kural olarak gündemde buna ilişkin bir düzenlemenin bulunması gereklidir. Bununla birlikte bu kuralın iki istisnası bulunmaktadır. Bunlardan ilki, haklı sebebin varlığıdır. Gerçekten de yasa koyucu, dinamik bir yapıya sahip olmayan, bu nedenle çok sık toplanabilme imkanından yoksun bulunan GK'nın, haklı sebeplerin varlığı halinde, gündemde madde bulunup bulunmadığına bakılmaksızın YK üyelerinin azline karar verilebileceğini düzenlemiştir.

İkinci istisna ise, TTK m.413/3'te yer almaktadır: buna göre YK üyelerinin görevden alınmaları ve yenilerinin seçimi yılsonu finansal tablolarının müzakeresi maddesiyle ilgili sayılır. TTK m.409 uyarınca finansal tablolar, olağan GK toplantılarında zorunlu gündem maddesi olduğundan, kanun koyucu GK 'a her yıl finansal tabloların incelenmesi suretiyle YK üyelerinin performansının değerlendirilmesi ve yeterli görülmemesi durumunda YK üyelerinin azledilebilmesi imkanını tanımıştır. TTK mad. 408/2b hükmüne göre, YK üyelerinin azledilmeleri, GK'un devredilemez görev ve yetkilerinden birisidir. Yani, YK, kuruldaki bir üyenin azlini isteyemez. Azil kararı yalnızca GK'ya bırakılmış olup, YK'nın kendi üyesini

³⁶⁶ Erdem, s. 514.

³⁶⁷ Karaege, s. 100.

³⁶⁸ Erdem, s. 519.

azletmesi durumunda TTK mad. 391/1d hükmüne göre, diğer organların devredilemez yetkilerine giren bir durum söz konusu olduğundan bu karar batıldır.

TTK mad.364/2 hükmü, azledilen üyenin tazminat hakkını saklı tutmuştur. Söz konusu madde fıkrası ile haksız ya da zamansız bir şekilde, azledilen YK üyesinin, bu sebeple uğradığı zararlarının tazminini isteme yolu açılmaktadır.³⁶⁹ İstifa konusunda da değinildiği gibi, YK üyesi ile ortaklık arasında vekalet ilişkisinden dolayı ortaklığın her zaman herhangi bir gerekçe göstermeksizin YK üyesini azledebileceği kabul edilmektedir. Ancak azledilen üyenin tazminat hakkı saklıdır. Söz konusu düzenleme, YK'nın haklarının korunması yanında, tazminat baskısı sayesinde GK'un keyfi nedenlerle YK üyesini görevden almasını engelleyici nitelik taşımaktadır.³⁷⁰ Zira, bu durumda da haklı nedenlerin varlığı durumunda sona erdirmenin geçerliliği etkilenmeyecektir. Diğer taraftan tazminat hakkı açısından belirleyiciliği bulunacaktır³⁷¹.

³⁶⁹ Akdağ-Güney, s.42.

³⁷⁰ Tekinalp, s.287.

³⁷¹ Erdem, s. 519.

4. YENİ TTK'YA GÖRE ANONİM ŞİRKET YÖNETİM KURULU ÜYELERİNDE ARANAN ŞARTLAR

4.1.Genel Olarak

YK üyeliği; YK'da temsil ve yönetim yetkisini kullanmak üzere gerçek ve tüzel kişilerden oluşan, anonim şirketin iradesinin oluşmasında ve açıklanmasında rol oynayan, bunun için birtakım hak, görev ve yükümlülüklerle sahip kişi ve kişi gruplarıdır.

YK üyeliğine sahip olmak için, önceki bahislerde değinildiği üzere bu sıfat hangi usulle kazanılmış olursa olsun, şirket ile YK üyesi arasında bir sözleşmenin varlığına ihtiyaç vardır. Sözleşmenin oluşması açısından şirketin YK üyesini seçmesi, ataması icap, YK üyesinin bunu kabul etmesi ise kabul beyanıdır. Bu sözleşmenin niteliği, doktrinde genel kabul görüşe göre, vekâlet sözleşmesidir. Ancak hizmet sözleşmesi olduğu görüşünü savunanlar da vardır.³⁷²

YTTK ile birlikte, anonim şirketin YK'ya ilişkin değişiklik olduğu gibi YK üyeliğinde de birtakım değişiklikler olmuştur. Bu değişikliklerin temelinde, YK'nın yönetim ve temsile ilişkin faaliyetlerinin profesyonel ve bağımsız olmasına ilişkin amaçlar yatmaktadır.³⁷³

Anonim şirket YK üyesi olabilmek için, kanunda ve esas sözleşmede belirtilen şartları sağlamak ve birtakım niteliklere sahip olmak gerekir.

Şirkete sermaye koyan pay sahiplerinin, koymuş oldukları sermayenin ve bu çerçevede şirketin kaderine kendilerinin karar vermeleri anlayışının bir sonucu olarak, tarihsel süreç içerisinde yönetim ve temsil yetkisine sahip olabilmek için şirkette pay sahibi olma şartına yönelik yasal düzenlemelere yer verildiği görülmektedir. Zaman içerisinde saman adam formülü ile kolayca dolanılabilen şekli bir düzenlemeden ibaret hale gelen bu anlayışın, anonim şirketin kurumsallaşması ve yönetimin

³⁷² Oğuz İmregün, Kara Ticareti Hukuku Dersleri, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2005, s.344.

³⁷³ İbrahim Arslan, "Yönetim Kurulu" Şirketler Hukuku (Ed. Sami Karahan), Mimoza Yayınları, Konya, 2012, s.407.

profesyonelleşmesi prensibinin bir sonucu olarak, modern hukuk sistemlerinde terk edilmeye başlandığı görülmektedir.

Daha önce de bahsedildiği gibi YTTK ile birlikte gerçek kişiler gibi, tüzel kişilerin de YK üyesi olabilmesi imkânı getirilmiştir. Tüzel kişinin YK üyesi olması durumunda, tüzel kişi ile birlikte onu temsil edecek bir gerçek kişi de tescil ve ilan olunur. Benzer düzenleme, TTKmad.623/2’de limitet şirketlerde vardır.³⁷⁴

YK toplantılarında, tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişinin oyu ve iradesi, tüzel kişinin oyu ve iradesidir. YK’ya seçilecek gerçek kişi üyenin ve tüzel kişi üyenin atadığı gerçek kişinin tam ehliyetli olması gerekir.³⁷⁵Buna göre sınırlı ehliyetsizler (küçük veya kısıtlı) ve tam ehliyetsizler üye olarak seçilemezler. Ayrıca, bu kişinin iflasına karar verilmemiş olması gerekir. YK’nın, yeni düzenlemeye göre, tek kişiden oluşması mümkündür. Eski TTK döneminde, YK’nın üç kişi ve bu üç kişinin gerçek kişiden oluşması gerekiyordu. YK’nın, tek üyeden ibaret olması halinde, bu tek üye, tüzel kişi de olabilir.

6335 sayılı kanun ile YK üyeliğinin niteliğine ilişkin değişiklikler yapılmıştır. Bunların yanı sıra, anonim şirketlerde yönetimin profesyonelleşmesi anlayışının bir sonucu olarak, YK üyelerinin belli oranda yükseköğrenim görmüş olması yahut vatandaşlık şartları kaldırılmıştır. Şöyle ki, TTKmad.359/1’de temsile yetkili en az bir üyenin Türkiye’de bulunması ve Türk vatandaşı olması şartı aranıyordu. Yine, YK üyelerinin dörtte birinin yükseköğrenim görmüş olması zorunluluğu getirilmişti. Ancak, kurulun tek kişiden oluştuğu durumlarda, bu şart aranmayacaktı. Bu düzenlemeler ile YK’da profesyonel üyelerin seçimine zemin hazırlamak ve sorumluluk açısından, pay sahiplerinin haklarını korumak amaçlanıyordu. Zira vatandaşlık koşulunun aranmasının temel sebebinin de bu olduğu belirtilmelidir. Ayrıca tek kişiden oluşan YK’lar bakımından bir istisnaya yer verilme eğilimi mevcut olup, oransal veya asgari sayıya yönelik eğitim gibi kriterlerin aranmaması yoluna gidilmektedir. Ancak, kanunun şimdiki halinde, YK üyeliğine ilişkin, eğitim ve vatandaşlık şartı söz konusu değildir.³⁷⁶

³⁷⁴ Bilgili ve Demirkapı, s.228.

³⁷⁵ Şener, s.352.

³⁷⁶ Bilgili ve Demirkapı, s.228.

Anonim şirket esas sözleşmesi ile YK üyeliği için, ek birtakım koşullar aranabilir. Bunlar; tecrübe, belirli bir meslek, kadın kotası ve belirli pay grubuna mensup olma gibi şartlar olabilir.³⁷⁷ Esas sözleşmenin, aynı zamanda anayasal özellikleri bulunan bir sözleşme olma niteliğinin bir sonucu olarak, kuruluş aşamasında veya sonradan yapılacak değişiklik neticesinde her şirket özelinde, Kanunlarda öngörülen kimi düzenlemelerin yanı sıra, YK üyelerinin taşıması gereken özelliklere yönelik çeşitli düzenlemelere yer verilmesi mümkündür. Ayrıca, söz konusu niteliklerin, şirketin faaliyet konusu, kurucuların/pay sahiplerinin özellikleri, hassasiyetleri gibi çok çeşitli dayanaklara sahip olabilmesi mümkündür.

Bazı düzen hükümlerine göre; devlet memurlarının, ticaretten men edilenlerin ve şirkette denetçilik yapan kişilerin üyeliği kanunen yasaktır. TTK mad.360'ta, YK üyeliğine seçilmede, belirli pay gruplarına ilişkin hüküm bulunmaktadır. Buna göre, esas sözleşmede öngörülmek şartı ile belirli pay gruplarına, özellik ve nitelikleriyle belirli grup oluşturan pay sahiplerine ve azlığa YK'da temsil edilme hakkı sağlanabilir. Diğer taraftan, belirli aile mensubu bulunan pay sahiplerine bu imtiyazın tanınması durumunda olumsuz sonuçları olabilecektir. Zira, bu tanınırken şirketin yönetimine yönelik ehliyet ve tecrübenin bulunması karşısında gelecekte bu kimselerin ailesine mensup kişilerin ortaklığın yönetimi açısından gerekli nitelikleri taşıyamayabileceği kabul edilmelidir. Bu hallerde şirketin işleyişi sekteye uğrayabilecektir. Bu durumun esas sözleşmenin düzenlenmesi sırasında tahmin edilebilmesine olanak bulunmamaktadır. Dolayısıyla, YK'da temsil edilme hakkının farkında olarak ve belirli bir dengede paylaştırılması yerinde olacaktır³⁷⁸.

TTK'da YK üyelerine, yaptıkları işin önem ve mahiyeti gereği birtakım hak ve borçlar öngörülmüştür. Dolayısıyla, YK üyeleri, bu sıfatı kazandığı andan itibaren, şirkete karşı bu görevleri yerine getirmekle yükümlüdür. Bunlar kısaca, görev ve yükümlülükler olarak nitelendirilmektedir.³⁷⁹ Belki profesyonel yöneticilik çerçevesinde, önemli bazı niteliklerin varlığı aranması, YK üyelerinin önemli

³⁷⁷ Bilgili ve Demirkapı, s.230.

³⁷⁸ Rauf Karasu, Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Belirli Grupların Temsil Edilme Hakkı. Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, 2 (1)., 2016, s. 33.

³⁷⁹ Arslan, s.413.

yükümlülüklerle sahip olması ve ağır bir sorumluluk rejimine tabi olmalarının da bir gereği olarak kabul edilmesi mümkündür.

4.2.Gerçek Kişilerde Aranan Nitelikler

Daha önce de değinildiği gibi YTTK ile YK üyelerinin gerçek kişilerden oluşmasının yanında tüzel kişilerden de oluşması mümkün hale gelmiştir. Önceki kanun döneminde tüzel kişilerin YK üyesi olamamalarının gerekçesi YK üyeliğinde şahıslara ve bunların niteliklerine duyulmakta olan güven esastı. Fakat zamanla şartların değişmesiyle, ticari hayat da gelişmiştir. Teknoloji ilerlemiş ve tüzel kişiler de yönetimde bulunmak ve ortaklığın faaliyetlerinde etkin olmak istemişlerdir. Dolayısıyla tüzel kişilerin sorumluluğunun öngörülmemesi durumunda adaletli olmayan sonuçlar görülmüştür. Tüzel kişilerin YK'daki temsilcilerinin sorumlulukları yüklenmesinden dolayı bu kimselerin arkasına saklanarak sorumluluktan kaçınma yoluna gidilmiştir³⁸⁰. YTTK'nın 359/2. maddesine göre ise pay sahibi olsun ya da olmasın kamu ya da özel tüzel kişilerinin ayrımı ortadan kaldırılarak tüm tüzel kişilerin YK'da üye olabilmeleri sağlanmıştır³⁸¹. Başka bir deyişle, tüzel kişilerin YK üyeliğine gelebilmelerine olanak tanınmasıyla ortaklığın yönetiminde etkin olabilecek ve menfaatlerinin korunması konusunda daha fonksiyonel davranabilecektir.

YTTK'ya göre YK'nın esas sözleşmeyle atanmış veya GK tarafından seçilmiş en az bir üyesi bulunur. YK üyesi olabilmek için aranan vasıflar, TTK mad.359'da düzenlenmiştir. YK üyelerinin sayısını şirket esas sözleşmesinde görmek mümkündür. Eğer esas sözleşmede sayı belirtilmemişse, fesih davası veya eksikliği gidermeye yönelik TTK'daki diğer zorlayıcı hükümlerin devreye girmesi düşünülebilir.³⁸²

4.2.1.Tam Ehliyetli Olma Şartı

ETTK'da YK üyelerinin ehliyetine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktaydı (m. 312). Ancak, bu kimselerin tam ehliyetli olmaları gerektiği öğretide tartışılmıştır. Zira, ortaklıkta yer alan YK'nın yetki ve sorumluluk organı olmasından dolayı tam

³⁸⁰ Ebru Demirci, Tüzel Kişi Yönetim Kurulu Üyelerinin Anonim Şirkete Borçlanma Yasağı. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 22 (2), 2019, s. 40.

³⁸¹ Demirci, s. 40.

³⁸² Kırca vd. s.398.

yetki ve tam sorumluluk için tam ehliyetli bulunmasının zorunluluğu ifade edilmekteydi. İktisadi düzen içerisindeki konumları ve kamunun çıkarları da bunun çabası olarak görülmekteydi. Bu nedenle mümeyyiz küçüklerin ve mahcurların YK üyesi olamayacakları belirtilmiştir. Bunun aksine bir düşüncenin ETTK md. 320’de belirtilen objektif özen yükümünün ve 336.maddesi ve devamında yer alan sorumluluğu ve koşullarını düzenleme altına alan hükümleriyle çelişeceği belirtilmekteydi³⁸³.

YTTK ile anonim şirket YK üyeliği için getirilen diğer koşul da YK üyelerinin ve tüzel kişi üyelerde tüzel kişi adına tescil edilecek gerçek kişinin tam ehliyetli olmasıdır. “YK üyelerinin ve tüzel kişi adına tescil edilecek gerçek kişinin tam ehliyetli olmaları şarttır” (YTTK, m.359/f.3). YK üyelerinin nitelikleri TTK m. 359’da düzenlenmiştir. Madde incelendiğinde 3. fıkrada YK üyelerinin ve tüzel kişi adına tescil edilecek gerçek kişinin tam ehliyetli olmaları şartı aranmıştır. TTK’de YK üyelerinin ve tüzel kişi adına tescil edilecek gerçek kişinin tam ehliyetli olması dışında herhangi bir nitelik aranmamıştır. TTK’da yer alan söz konusu düzenleme emredici nitelikte olduğu için şirket esas sözleşmesinde bu kuralın aksine bir düzenleme yapılabilmesi ya da GKda aksi yönde karar alınabilmesi mümkün değildir.³⁸⁴

Tam ehliyetli olmaktan kasıt TMK hükümleri çerçevesinde fiil ehliyetine sahip olabilmektir. Ayırt etme gücüne sahip olan ve kısıtlı olmayan her ergin kimse fiil ehliyetine sahip olmaktadır. On sekiz yaşını dolduran herkes ergin sayılmakla birlikte on beş yaşını tamamlayan kişinin de kendi isteği ve velisinin rızası ile mahkeme tarafından ergin sayılması mümkündür. Ayırt etme gücü ise TMK’nın 13. maddesinde “Yaşının küçüklüğü yüzünden veya akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ya da bunlara benzer sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkes, bu kanuna göre ayırt etme gücüne sahiptir” şeklinde düzenlenmiştir.

Anonim şirketlerde YK yetki ve sorumluluk organıdır. YK üyelerinin anonim şirkete ve pay sahiplerine karşı sorumlu olmaları açısından, üyelerin tam ehliyetli

³⁸³ Uysal, s. 342.

³⁸⁴ Yadiğâr İzmirli, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi ve Bunun Sonuçları, Nobel Yayıncılık, İstanbul, 2011, s.43.

olmaları şarttır. Aksi durumda bir sorumluluk mevkiinde bulunan ancak kendi işini dahi bizzat göremeyecek bir kişinin anonim şirkete ait sermayeyi yönetmesi söz konusu olamaz.³⁸⁵

4.2.2. Pay Sahibi Olma Şartı

ETTK md. 312 uyarınca, YK üyelerinin kural olarak pay sahibi ortaklar arasından seçilmesi gerekirdi. Ancak, pay sahibi olmayan kimseler üye olarak seçilirse, bunların göreve başlayabilmesi için pay sahibi sıfatını kazanması gerekirdi. Dolayısıyla pay sahibi olma göreve başlayabilmek için getirilmiş bir koşul olarak öngörülmekteydi.³⁸⁶ Bu kuralın istisnaları bulunmaktaydı. Bunlardan ilki, tüzel kişi temsilcisi olarak yönetim kuruluna seçilen kişinin pay sahibi olmasına gerek olmamasıdır.³⁸⁷ İkincisi, ETTK m. 275 gereğince bir KTKsinin yönetim kuruluna temsilci göndermesi durumunda, tüzel kişinin ve temsilcinin pay sahibi olma zorunluluğunun bulunmamasıdır.³⁸⁸ Bir diğer istisnai hal olarak da, gerek sözleşme ile gerek kuruluş GKu tarafından atanan ilk yönetim kurulu üyelerinin mutlaka pay sahibi olmaları gerektiği gösterilmekteydi³⁸⁹ ETTK m. 312’de yer alan bu düzenlemenin amacı, YK üyesinin şirket işlerinde ilgi ve bağlılığını, şirketle yakın ilişki kurmasını sağlamaktır.³⁹⁰

Ancak ETTK dönemindeki bu husus doktrinde haklı olarak eleştirilmekteydi. Özellikle büyük sermayeli anonim şirketlerde bir pay herhangi bir değer ifade etmemektedir. Ayrıca gün geçtikçe anonim şirketlerde yönetim sermayeden ayrılmakta ve bağımsızlaşmaktadır.³⁹¹ Bu eleştirilerin ardından da yasa koyucu bu eleştirileri göz önünde bulundurarak, yukarıda değindiğim sebeplerle bu koşulu kaldırmıştır.

YTTK’nın buna ilişkin getirmiş olduğu yenikliklerden birisi YK’da görevli olacak kimselerin pay sahipliğine yönelik zorunluluğun kaldırılmasıdır. Bunun sebebi

³⁸⁵ Poroy vd. s.352.

³⁸⁶ Poroy vd. s.328.

³⁸⁷ İmregün, s.199; Arslanlı, s.96; Tandoğan, s.8.

³⁸⁸ Poroy vd. s.328.

³⁸⁹ Arslanlı, s.96.

³⁹⁰ Arslanlı, s.95.

³⁹¹ İmregün, s.199.

yönetimin profesyonelleştirilmesi ve bu kuralın bir fonksiyonunun kalmaması olarak belirtilebilir. Göstermelik bir pay devri ile pay sahibi haline getirilip, YK üyesi seçiliyordu. Kanun koyucu dolanmayı önlemek adına, bu gereksiz işlemi de kaldırmak için pay sahipliği şartını kaldırmıştır. Diğer bir deyişle YTTK m.359 hükmünden hareketle YK üyesi seçilebilmek için pay sahipliğinin olmasının gerekmemesi bulunmaktadır. ETTK’da yer alan pay sahipliği zorunluluğunun kaldırılmasıyla birlikte, bir taraftan az ortaklı anonim şirketlerde çok üyeli YK teşkil edilmesine imkân kılınmıştır. Diğer taraftan uzmanlaşmış ve profesyonelleşmiş YK’nın oluşabilmesi sağlanmıştır.³⁹²

4.2.3.Seçilme Engellerinin Bulunmaması Şartı

Üyeliği sonlandıran sebepler, TTK mad.359/4 hükmüne göre, aynı zamanda seçilme engelleridir. Bu maddenin gerekçesinde mahkemelerce verilen kararlar ve öğretideki baskın görüşün düzenleme altına alınarak kanunlaştırıldığı ifade edilmektedir. TTK mad.363/2’de üyeliğin sonlanmasına neden olanlar düzenleme altına alınmıştır. Buna göre, “YK üyelerinden birinin iflas etmesi, ehliyetinin kısıtlanması, üyelik için gerekli kanuni şartları veya esas sözleşmede öngörülen niteliklerin kaybetmesi üyeliğin kendiliğinden sona ermesine neden olur.”

4.2.3.1. İflasına Karar Verilmemiş Olma

YK üyelerinden herhangi birisini iflasa tabi olduğunda hakkında iflas kararı çıkarsa kuruldaki görevinin sonlandığı belirtilmektedir. 2004 sayılı İİK’gereğince haklarında iflaslarına hükmedilen gerçek veya tüzel kişilerin YK üyesi olabilmelerine olanak bulunmamaktadır. Ancak, öğretide bu halde sonlanmanın sonuç doğurabilmesi için iflas kararı kesinleşmesi gerektiği ifade edilmektedir³⁹³.

4.2.3.2. Hakkında Kısıtlılık Kararının Bulunmaması

Ehliyetin kısıtlanması durumunda da kurul üyeliği sonlanmaktadır. Kısıtlama sebeplerinin bulunup bulunmadığına, TMK md. 405-408’e göre karar verilmelidir.

³⁹² TTK Gerekçesi, mad. 359.

³⁹³ Özge Karaege. Yeni Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Yönetim Kurulu Üyeliğine Seçilme Koşulları. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVI, Y. 2012, Sa. 3., 2012, s. 77.

TMK’da yer alan kısıtlama sebepleri arasında akıl hastalığı ya da zayıflığı, savurganlık, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı, kötü yönetim, bir yıl veya daha fazla özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkûm olmak ve istekte bulunma halleri sayılabilir³⁹⁴. Kısıtlı ehliyete sahip bir kişinin basiretli bir şekilde davranması beklenen YK üyeliğini sürdürmesi gerek ortaklığın zararına gerekse de bu kimsenin ortaklığa yönelik sorumluluğunun olup olmayacağı hususlarında ihtilaflar çıkmasına yol açabilecektir³⁹⁵. Bu sebeple bu kimsenin YK üyeliği son bulmaktadır.

4.2.3.3. Diğer Sebepler

ETTK m.315. maddesinin son cümlesinde “Ağır hapis cezası veya sahtekarlık, emniyeti suiistimal, hırsızlık, dolandırıcılık suçlarından dolayı mahkûmiyet halinde dahi hüküm aynıdır.” şeklinde bir düzenleme bulunmaktaydı. Bu düzenlemeye YTTK’da yer verilmemiştir. YTTK m.363’ün gerekçesinde buna yönelik bir açıklama bulunmaktadır. Gerekçede bu hükmün ETTK’nın 315. maddesinden alınmış olduğu ifade edilmektedir. Bu durumda, belirtilen suçlardan mahkumiyetine karar verilenler bundan böyle YK üyeliğini sürdürebilmektedirler. Fakat öğretilde, bu uygulama oldukça fazla bir şekilde eleştirilmektedir³⁹⁶.

4.3. Tüzel Kişilerde Aranan Nitelikler

YTTK ile YK üyelerinin gerçek kişilerden oluşmasının yanında tüzel kişilerden de oluşması mümkün hale gelmiştir. Dolayısıyla, GKda, pay sahipliği olsun ya da olmasın bir tüzel kişinin de YK üyeliğine seçilmesi mümkündür. Ayrıca, tek kişilik YK’nın olduğu durumlarda, bu tek kişinin tüzel kişi de olması mümkündür.³⁹⁷

4.3.1. Genel Olarak

TTK 359/2 uyarınca, tüzel kişinin YK’ya seçilmesinin ardından, bu tüzel kişi ile birlikte, tüzel kişinin belirleyeceği bir gerçek kişinin tescili ve ilanı gereklidir. Tüzel kişilerin kendi adlarına YK’ya katılmakta olan gerçek kişinin değiştirilmesine her

³⁹⁴ Turgut Akıntürk, Turgut/ Derya Ateş Karaman, Medeni Hukuk, 16. Baskı, İstanbul, 2011, s. 126.

³⁹⁵ Karaege, 2012, s. 78.

³⁹⁶ Mustafa Yavuz. Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyeliği İçin Aranan Şartlar. M.Ç., SMMO, 2013. s. 149.

³⁹⁷ Akdağ-Güney, s.24.

zaman olarak bulunmaktadır. Fakat bu değişiklik de tescil edilmeli ve öncekinin sicilden terkin edilmesi gereklidir. Diğer bir deyişle, tüzel kişinin, gerçek kişi temsilciyi her değiştirmesi durumunda da bu hususu tescil ve ilan etmesi zorunludur. Ayrıca tescili yapılan gerçek kişinin ilanının yapılması gereklidir. Bunun yanı sıra internet sitesinde açıklanması zorunluluğu bulunmaktadır. Dolayısıyla, tescil ve ilan yükümlülüğü, tüzel kişi üyenin her toplantıya farklı kişi göndermesi sonucunda kurulun çalışmasını ve istikrarını bozma ihtimaline karşı, önlem alma niteliğindedir.³⁹⁸ Tüzel kişinin, fiziken bu görevi yerine getirmesi mümkün olmadığından, onun adına hareket edecek olan bir gerçek kişinin, YK’da bulunması zorunluluktur.³⁹⁹ Tescilin hükmünü, tüzel kişinin üyeliğinin gerçek kişide belirginleşmesi dolayısıyla, kurucu olarak kabul etmek gerekir. Çünkü buradaki olgu, tescilden önce mevcut değildir. Tescil ile birlikte yeni bir hukuki durum doğmaktadır.⁴⁰⁰ YK üyeliği ise, gerçek kişi temsilciye değil, tüzel kişiye aittir. TTK 364/1’in ikinci cümlesinde, tüzel kişi YK üyesinin gerçek kişi temsilciyi her an değiştirebileceğini öngörmektedir.

4.3.2. Tüzel Kişi Üyeler Bakımından

Tüzel kişinin YK üyesi seçildiği halde YK üyesi sıfatı tüzel kişide olmakla birlikte onun adına hareket edecek gerçek kişide bazı kanuni nitelikler aranmaktadır. Gerçek kişinin kanunen sahip olması gereken niteliklerin başında tam ehliyetli olması gelir. TTK.359/3’te tüzel kişi üye adına hareket edecek gerçek kişinin tam ehliyetli olması gerektiği açıkça düzenlenmiştir. Bu nedenle gerçek kişi küçük veya kısıtlı olamaz.

YK üyeliği için tüzel kişinin, kanunun ve esas sözleşmenin aradığı şartları taşıması; gerçek kişi temsilcinin ise, TTK’nın YK üyeliği için aramış olduğu “tam ehliyet, iflas etmemiş olma” gibi şartları taşıması, gerekmektedir.⁴⁰¹ Aksi halde, bu şartları tüzel kişi temsilcisinde aramamak, kanunun ve esas sözleşmenin

³⁹⁸ TTK 359 mad. Gerekçesi.

³⁹⁹ Akdağ-Güney, s.27.

⁴⁰⁰ Kaya Kendigelen, Ertan Nomer ve Ülgen Helvacı, Ticari İşletme Hukuk, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015, s.740.

⁴⁰¹ Kırca vd. s.403.

dolanılmasıyla hüküm doğurmaktadır. Tekinalp, böyle bir sonuca, tüzel kişi YK üyesini, temsilci gerçek kişinin özdeşi saymasından varmaktadır.⁴⁰²

Tüzel kişi YK üyesinin iflas etmesi, YK üyeliğini sona erdirir. Tüzel kişiliğin sona ermesi de YK üyeliğini etkiler. Tüzel kişinin iflas tasfiyesi hariç olmak üzere tasfiyeye girmesi durumu, YK üyeliğini sona erdirmez. Ancak, tasfiye hali, tüzel kişi YK üyesinin haklı sebeple azlini gerektirebilir.⁴⁰³

4.3.3.KTK'leri Bakımından Kanunda Aranılan Şartlar

Ortaklığın YK üyesinin kamu hukuku tüzel kişi olması durumunda bazı farklı hususlar bulunmaktadır. TTK'nın 359. uyarınca ortaklıktaki pay sahibi KTK'leri ya da onların gerçek şahıs temsilcileri YK üyesi seçilebileceklerdir. Yapılan düzenlemeyle KTK'lerinin YK üye sayısının tümünün KTK'nın temsilcisi durumunda olması halinde, kendilerini YK'da birden çok gerçek kişiyle temsil ettirebilmeleri mümkündür.

4.3.3.1.Esas Sözleşmede Hüküm Bulunması

TTK'nın 334. maddesi uyarınca ortaklığın faaliyetinin konusu kamusal hizmet niteliğinde ise esas sözleşmeyle yapılacak düzenlemeyle KTK'lerine YK'da temsilci bulundurabilme hakkı verilmiştir. İkinci fıkrasında YK'ya seçilen üyelerin sadece ilgili KTKsine görevinden alınabileceği belirtilmektedir⁴⁰⁴. Söz konusu maddenin üçüncü fıkrasında ise, KTK'lerinin YK'da yer alan temsilcileri, GK tarafından seçilmiş olan hak ve görevlerine sahip olduğu ve temsilcilerin bu sıfatla işlemiş oldukları fiillerle yaptıkları işlemlerden ötürü gerek şirkete gerekse alacaklıları ile pay sahiplerine karşı sorumlu olduğu belirtilmektedir.

4.3.3.2.İşletme Konusunun Kamu Hizmeti Olması

KTKsinin GK'un seçim kararı olmaksızın anonim şirket YK'ya temsilci gönderebilmesi için aranan bir diğer şart, söz konusu anonim şirketin işletme

⁴⁰² Tekinalp s.134.

⁴⁰³ Kırca vd. s.406.

⁴⁰⁴ Poroy vd. s.240.

konusunun kamu hizmeti olmasıdır. Anonim şirketin işletme konusunun kamu hizmeti olup olmadığı idare hukuku kurallarına göre belirlenecektir.⁴⁰⁵

Kamu hizmeti ifadesi mevzuatta tanımlanmamıştır. Anayasa Mahkemesi “devlet ya da diğer KTK’leri tarafından ya da bunların gözetim ve denetimleri altında, genel ve ortak gereksinimleri karşılamak, kamu yararı ya da çıkarını sağlamak için yapılan ve topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinlikler” şeklinde bir tanımlama yapmıştır. Öte yandan kamu yararının manevi kalıpta kalması gerektiği ve kazanç elde etme anlamına gelmemesi gerektiği savunulmaktadır.⁴⁰⁶

4.3.3.3. Pay Sahipliği

TTK mad. 359 ile eski TTK mad. 312’de öngörülmüş olan YK üyesi seçilen kişinin göreve başlamak için en az bir pay iktisap etmesi gerektiği hükmü kaldırılmıştır. Buna göre anonim ortaklıkta YK üyesi olunabilmesi ve göreve başlanabilmesi için pay sahibi olmak şartı yoktur. Ancak TTK mad. 359/5’e göre KTKsinin YK üyesi olabilmesi ya da temsilcilerini seçtirebilmesi için anonim şirkette pay sahibi olması şartı aranmaktadır. Eski TTK düzenlemesinde dahi YK üyeliği için değil göreve başlamak için pay sahipliği aranmaktayken pay sahipliği şartını tamamen kaldırmış olan TTK düzenlemesinde sonradan yapılan değişiklik ile TTK mad. 359/5 hükmü uyarınca YK üyesi olacak veya temsilci/temsilcilerini gönderecek KTKsinin pay sahibi olmasını öngörülmüştür. Bu durumda, işletme konusu kamu hizmeti olan bir şirkette pay sahibi olan KTKsi, esas sözleşme ile TTK mad. 334 uygulanabilmesine ilişkin hüküm bulunması kaydıyla, TTK mad. 359/5 uyarınca GK tarafından bizzat kendisi üye olabileceği yahut temsilcilerini seçtirebileceği gibi TTK mad. 334 uyarınca doğrudan üye de gönderebilecektir.⁴⁰⁷

4.4. Diğer Koşullar

TTK’nın 359. maddesinin üyelik şartlarını düzenleyen hükmünün gerekçesinde, hükmün eski TTK’nın 315. maddesinden alındığı yer almaktadır. Ancak eski TTK mad. 315/2’de yer alan suçlardan (hırsızlık, dolandırıcılık, güveni kötüye

⁴⁰⁵ Kırca vd. s.417.

⁴⁰⁶ Münici Çakmak, Kamu Yararı, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2013, s.29.

⁴⁰⁷ Kırca vd. s.409.

kullanma, ağır hapis cezasıyla veya sahtekârlık) mahkûm olan kişilerin YK üyeliğine seçilemeyeceğine ilişkin hüküm TTK mad. 359'a alınmamıştır. Yüz kızartıcı suçlar olarak vasıflandırılabilen bu suçların, gerekçede yer almamasına rağmen YK üyeliğine seçilme veya YK üyeliğini sona erdirmeye sebep olmayacaktır.⁴⁰⁸

Bu duruma ilişkin, doktrinde farklı görüşler söz konusudur. Tekinalp; ceza yasaları mahkumiyetin neticesini düzenlediğinden ve de bu suçların da mahkumiyetinin YK üyeliğine engel oluşturulduğundan, sadece bir kısım suçların kanunda belirtilmesinin yersiz olduğunu savunmaktadır.⁴⁰⁹ Aksi yönde Moroğlu ise; söz konusu suçların, kanunda yer almamasının kanun boşluğu olduğu, bunların sayılmasının emniyet açısından önemli olduğunu belirtmiştir.⁴¹⁰ Dolayısıyla Tekinalp'in görüşü açısından TCK mad.53'te ceza mahkûmiyetinin sonucu olarak bu suçları işleyenlerin YK üyeliğine imkân verilmemekle beraber, bazı yüz kızartıcı suçların, ticari hayatın önemi açısından TTK'da sayılması gerekirdi.

4.5.Bazı Meslek Gruplarına Mensup Olmamak

TTK'ya göre memurlar ticari faaliyetlerle meşgul olmaktan men edilmektedir. Bundaki esas gaye onların zamanlarını memuriyet göreviyle geçirmelerinin sağlanmak ve uzmanlıklarını özel alanlarda kullanarak hizmetine bir zarar getirmelerinin önüne geçilmek istenmesidir. Dolayısıyla devlet memurlarının görmüş oldukları kamusal hizmetleri süreklilik arz ettiğinden kamusal çıkarlarla ilgili olması ve tüm zamanlarını devlet bünyesinde harcamaları gerektiği anlayışıyla ticaretle ilgilenmelerine müsaade edilmemektedirler. Diğer taraftan memurların makam ve görevleriyle taşımış oldukları yetkiler yönünden ayrıcalıkları bulunduğundan bu durumlarının istismara açık olduğu kabul edilmelidir. Diğer bir deyişle, bu statülerini kullanarak onlarla hususi iş ilişkisine girmek isteyebilecek kimseler olabilecek, memurun tarafsızlığını tehlike içerisine sokabilecek ve hizmet verimliliğinde olumsuz etkilerde bulunulabilecektir⁴¹¹.

⁴⁰⁸ Şener, s.45-46.

⁴⁰⁹ Tekinalp s.121.

⁴¹⁰ Moroğlu, s.161.

⁴¹¹ Öçal, A. Türk Hukukunda Memurların Ticaret Yapma Yasağı (Devlet Memurları Kanunu'nun 28. Maddesi Üzerinde Bir İnceleme). Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, 12 (2), 1976, s. 336.

657 sayılı DMK md. 28/1 uyarınca, memurlar TTK bağlamında tacir veya esnaf sayılacak faaliyetlere giremezler. Ticaret ve sanayi müesseselerinde görev yapamaz, ticari temsilci, ticari vekil ve kolektif şirketlere ortak veya komandite şirketlere komandite ortak olamazlar. Dolayısıyla madde uyarınca, memurların anonim şirkette YK'da üyelik yapmalarına imkân bulunmamaktadır. Buna rağmen memur YK üyesi olursa, bu durum memurun YK üyeliğini etkilemeyecektir, ancak bağlı bulunduğu kurum tarafından disiplin cezasına maruz kalacaktır.⁴¹²

Noterler kanununda, noterler için öngörülen yasaklamalar memurlardan daha geniş ve katıdır. Noterler için kanuna göre hiçbir görev ve hizmet noterlikle birleşemez. Kanunun 50. maddesinin devamında “Noterler borsa oyunu oynamak, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunun 28/1 maddesindeki anlamda ticaret yapmak, kefil olmak, kendilerine ait ücretlerden herhangi bir şekilde indirim yapmak, aracı kullanmak, reklam ve rekabet niteliğinde bir eylemde bulunmak ve her ne olursa olsun, noterlik ücreti konusunda kendi aralarında sözlü ve yazılı anlaşma yapmaktan yasaktır” demek suretiyle noterlerin ticaret yapması konusunda memurlara ilişkin yasaklamalara atıf yapmıştır. Dolayısıyla noterler, anonim şirket YK'da görev alamazlar. Ancak Devlet Memurları Kanunu'na göre noterler, kooperatifler ve yardım sandıklarının YK'da görev alabilirler. Devlet memurları için yapılan açıklama burada da geçerlidir. Buna göre, noterlerin bu yasaklamalara rağmen YK üyesi seçilmeleri halinde, bu seçim geçerlidir. Ancak, böyle bir durumda noterler, görevli bulundukları kurum tarafından disiplin cezasına maruz kalırlar.⁴¹³

3568 sayılı kanunun 45. maddesinde, serbest muhasebeciler ve yeminli mali müşavirler, ticari faaliyette bulunamazlar. Bunun haricinde Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin Çalışma Usul ve Esası Hakkındaki Yönetmelikte, anılan meslekteki kişilerin YK üyeliği ve başkanlığına seçilemeyeceği açıkça belirtilmiştir. Mali müşavirler ve anılan mesleklere ilişkin istisnai düzenleme, kanunun 45/3 maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, iktisadi devlet teşekkülleri, kamu iktisadi kuruluşları ve bunların müesseseleri, bağlı ortaklıklar ve iştiraklerinde YK üyeliği ve başkanlığı yapmaları mümkündür.

⁴¹² Pulaşlı, s.894; Çamoğlu, s.452.

⁴¹³ İmregün, s.320; Kırca vd. s.413.

1136 sayılı Avukatlık kanunun 12.maddesi ise, avukatın ticaret yasağına istisna niteliğindedir. Buna göre Avukatlık kanunu mad.12/f de avukatın; anonim, limitet, kooperatif şirketlerin ortaklığı, YK başkanlığı, üyeliği ve denetçiliği ve komandit şirketlerde komanditer ortaklığını yapabileceğini düzenlemiştir.

Milletvekillerinin özel statüye sahip anonim şirketlere, YK üyesi olabilmesi mümkündür. Zira, Anayasa md. 82’de milletvekili statüsüyle bağdaşmayan işlere yer vermiştir. Buna göre TBMM üyelerinin kamusal yarar amacıyla çalışan dernekler arasından özel gelir kaynakları ve özel imkanları yasayla düzenleme altına alınmamış olanlarında, YKnda görev almalarının önünde hukuki bir engel bulunmamaktadır. Diğer taraftan Anayasa md. 82 uyarınca devlet yardımı alan ve vergiden muaf tutulan vakıflarda görev alamayacakları belirtilebilir. Dolayısıyla bu şartları taşımayan vakfın amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için kurulmuş bulunan anonim ortaklığın YK üyeliğinde bulunabilmeleri ise mümkün görülmektedir⁴¹⁴. Sayıştay üyeleri, kendi kanunlarına tabi olduklarından DMK’ya tabi değildirler. Dolayısıyla, Sayıştay üyeleri, kendi kanunlarında yer alan düzenlemeye göre, YK üyeliğini kabul etmeleri halinde, kurumundan istifa etmiş sayılacaktır.⁴¹⁵

4.6.Vatandaşlık ve İkametgâh Şartı

TTK m.359/1 ikinci cümlesinin, 26.06.2012 tarihinde yürürlükten kaldırılmasından önce madde metninde, “Temsile yetkili en az bir üyenin yerleşme yerinin Türkiye’de bulunması ve Türk vatandaşı olması şarttır” düzenlemesi yer almaktaydı. Buna göre, YK üyelerinden temsille yetkilendirilmiş olanlardan minimum birinin Türkiye’de yerleşim yeri bulunması gereklidir. Ayrıca Türk vatandaşı olması şartının getirilmiştir. Zira bunun sebebi olarak, hukuki ve cezai sorumluluğun uygulanması ve böylelikle pay sahipleri ile alacaklıların menfaatlerinin korunması ileri sürülmüştür⁴¹⁶. Bu düzenlemeye göre, yabancı yatırımcıların Türkiye’de tek ortaklı bir anonim şirket kuracak olması durumunda, YK’ya zorunlu olarak Türkiye’de ikamet eden birini almaları gerekecekti. Dolayısıyla bu hüküm, yabancı yatırımcıları

⁴¹⁴ Reyhan Ayaz, Milletvekilliği ile Bağdaşmayan İşler ve TBMM Başkanlığının Konuya Bakış Açısı. Yasama Dergisi, (41), s. 121.

⁴¹⁵ Moroğlu, s.176.

⁴¹⁶ Serhan Dinç. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu” SDÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Isparta. 2009, s. 5.

olumsuz etkileyeceği gerekçesiyle, 26.06.2012 tarihli 6335 sayılı kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır.⁴¹⁷

Vatandaşlık ve ikametgâha ilişkin bu düzenlemenin temeli, İsviçre Borçlar Kanunu 708/1 maddesine dayanmaktadır. Ancak bu düzenleme, Avrupa Birliği'nin ayrımcılık yapılmaması ilkesine ters düşmesi sebebi ile eleştirilmiştir. "İsviçre Borçlar Kanunu m.708 Limited şirketlere ilişkin yapılan reformla birlikte vatandaşlık ve ikametgâh şartı kaldırılmıştır."⁴¹⁸

4.7.Mesleki Tecrübe Şartı

TCK 359/2 uyarınca anonim şirket YK üyeliği için tam ehliyetli olmasının haricinde spesifik bir mesleki tecrübe şartı konulmamıştır. Bununla birlikte şirketin faaliyet konuları veya yöneticilik faaliyetleri içerisinde uzmanlaşma ihtiyacı olabilmektedir. Bazı üyelerin pazarlama, bazı üyelerin üretimden anlaması beklenebilir. Hazır giyim alanında faaliyet gösteren bir şirkette YK üyelerinin kumaştan anlaması beklenebilecektir. YK üyelerinin TTK'ya göre sahip olmaları gerekli nitelikleri asgari olarak belirlenmiştir. Buna karşın, anonim şirketler, yönetici pozisyonunda görev alacak kimselerin sahip olmaları gerekli niteliklerini esas sözleşmeyle belirleyebilecektir. Dolayısıyla esas sözleşmeye hüküm konulmak suretiyle yaş, ek meslekî tecrübe ve şahsi koşulların öngörülebilmesine yasal açıdan bir sakınca bulunmamaktadır⁴¹⁹. Ancak, genel olarak bir mesleki tecrübe şartının aranmamasının yerinde olduğunu söylemek mümkündür. Sonuç olarak YK'na seçilebilmek için; gerçek veya tüzel kişi olmak, tam ehliyetli olmak, üyeliği sona erdiren sebepleri şahsında taşımamak ve esas sözleşmede belirlenen niteliklere sahip olmak şartlarını taşımak yeterli ve gereklidir denilebilir.

4.8. Özel Kanunlarında YK Üyeleri İçin Aranan Nitelikler

Bir kısım özel yasalarda YK üyeliğine seçilebilmek için hususi şartların bulunması gerektiği belirtilmektedir. Buna göre, özel yasalara tabi olan anonim

⁴¹⁷ Soner Altaş, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2017, s.257.

⁴¹⁸ Akdağ-Güney, s.21.

⁴¹⁹ Aksoy, s. 58.

ortaklıklarda YK üyeliğine seçilebilmek için ilgili kanunların belirttiği koşulların bulunması zorunluluğu doğmaktadır. Örneğin BanK.'da YK üyelerinin mesleki tecrübesinin bulunması koşulu vardır. Yasaya göre bunların kurumsal yönetim hükümlerinde belirtilmekte olan niteliklere ve amaçlanan faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan mesleki tecrübeleri taşıması gereklidir. Ayrıca bankanın genel müdürlerinin hukuk, iktisat, maliyet, bankacılık, işletme, kamu yönetimi ve dengi dallarda en az lisans düzeyinde, mühendislik alanında lisans düzeyinde öğrenim görmüş olanların ise belirtilen alanlarda lisansüstü öğrenim görmüş olmaları ve bankacılık veya işletmecilik alanında en az on yıllık meslekî deneyime sahip olmaları koşulu bulunmaktadır.

Aynı yönde bir düzenlemeye Sigortacılık Kanununda yer verildiği görülmektedir. Kanunun 4. maddesi uyarınca “sigorta ve reasürans şirketlerinde görev alacak YK üyelerinin mali güç dışında sigorta şirketi ve reasürans şirketi kurucularında aranan şartları taşıması gerekmektedir. Buna göre müflis veya konkordato ilan etmiş olmaması, taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar dahi süreli hapis veya sigortacılık mevzuatına aykırı hareketlerinden dolayı hapis veya birden fazla adli para cezasına mahkum edilmemiş yahut cezası ne olursa olsun basit ve nitelikli zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, görevi kötüye kullanma gibi yüz kızartıcı suçlar ile kaçakçılık suçları, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, terörün finansmanı, Devlet sırlarını açığa vurma veya vergi kaçakçılığı suçlarından dolayı hüküm giymemiş olması); çoğunluğunun en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olması ve sigortacılık, iktisat, işletme, muhasebe, hukuk, maliye, matematik, istatistik, aktüerya veya mühendislik alanlarında en az üç yıl deneyimi olan kişilerden seçilmesi şarttır⁴²⁰.

⁴²⁰ Yavuz, s. 147.

SONUÇ

TTK'da düzenlenen ticaret şirketlerinde, yönetim ve temsil, bazı şirketlerde zorunlu organ olarak YK'na aittir. Bu şirketlerin başında uygulamada da en fazla karşılaştığımız anonim şirketler gelmektedir. YTTK'da düzenleme altına alınan şirket çeşitlerinden birisi olan anonim ortaklıklar ekonomik gayelerle kurulmuş bulunan, borçları nedeniyle ortaklığın malvarlığıyla sorumluluğu bulunan tüzel kişilerdir. Bu ortaklıklar birden çok pay sahibi tarafından bir araya gelinerek kurulabilecekleri kadar tek pay sahibinden de teşkil edebilmesi mümkündür.

YK anonim ortaklıkları yönetme ve temsil konusunda yetkili bir organdır. YK ortaklığı temsil yetkisinin kaynağını kanundan almaktadır. YK bu yetkisini TBK'nın 40. maddesindeki temsil yetkisinden farklı şekilde kullanmaktadır. TBK'da yer alan temsil yetkisine göre temsilcinin yapmış olduğu işlemlerle üçüncü kişiler hak, borç ve alacak hakkına sahip kılması mümkündür. Diğer taraftan YK tarafından yapılan işlemler nedeniyle üçüncü kişiler değil, doğrudan ortaklığın kendisi hak, borç ve alacaklara sahip olmaktadır.

Anonim şirketlerde YK üyeliği için, YTTK'da birtakım değişiklikler olmuştur. Bunların başında, YK üyeliğinin gerçek kişilere ek olarak tüzel kişilerin de YK'da üyeliklerine olanak sağlanmalıdır. Yine, YK üyeliği için, pay sahipliği olma şartı kaldırılmıştır. Böylelikle, ortak olmayan kişilerin de YK'da bulunması ile alanında uzman bir yönetim kadrosu oluşturmak, yönetimde profesyonelleşme amaçlanmıştır.

Anonim şirketlerde YK üyeliği konusunda, ETTK'dan farklı olarak tek kişiden müteşekkil YK üyeliğine imkân verilmiştir. Tek kişiden oluşan YK üyeliği, YK'nın

organ niteliğini etkilediği gerekçesiyle tartışmaya açılrsa da kurul kelimesi sayıyı değil organı işaret etmektedir. Bu durum, limitet şirketlerde de benzerdir ve limitet şirketlerin tek müdürden oluşması mümkündür. Kooperatiflerde ise anonim şirketlerin eski düzenlemesine benzer şekilde YK en az üç üyeden oluşmaktadır. YK üyesinin görev süresi konusunda, “üç yıl için seçilme kuralı” değişmemiştir. Esas sözleşmesinde tersine hükme yer verilmediyse üyeler yeniden seçilebilirler.

YTTK’da ilk şeklinde, temsille yetkilendirilmiş minimum bir üyenin Türkiye’de yerleşim yerine haiz olması ve Türkiye vatandaşı olması koşulu getirilmişti. Bunun yanında, eğitim durumuna ilişkin üyelerin dörtte birinin yükseköğrenim mezunu olma şartı düzenlenmiştir. Ancak sonraki değişikliklerle bu düzenlemelerden vazgeçilmiştir. Bankacılık kanunu ve Sigortacılık Kanunu gibi özel kanunlar haricinde, TTK’da YK üyeliği için okuryazar olma dahi şart değildir.

Tüzel kişilerin YK üyeliği halinde, YK üyeliğinin kazanılması ve kaybedilmesi gerçek kişilerle hemen hemen aynıdır. Ancak tüzel kişiliğin yapısından kaynaklanan sona ermesine ilişkin bazı farklılıklar vardır. Tüzel kişi üye olduğunda, onun fiilen bu görevi yürütmesi mümkün olamayacağından onu temsilen onun namına davranacak bir gerçek kişi atanır. Tüzel kişi tarafından atanan bu gerçek kişiyi, görevden almaya yetkili olan, GK değil, tüzel kişinin kendisidir. YK üyelik sıfatı, bu gerçek kişiye ait olmayıp, tüzel kişinin kendisindedir. KTK’leri için de aynı hususlar geçerlidir.

Anonim şirketlerde, YK üyelik sıfatının kazanılması için, kanuni şartlar olarak, üyenin tam ehliyetli olması, iflas etmemiş olması ve bazı suçlardan mahkûm olmamış olması gerekir. Dolayısıyla, sınırlı ehliyetsizler ve sınırlı ehliyetliler YK üyesi olamazlar. TTK’da yüz kızartıcı suçlar açıkça sayılmasa da bu suçların neticesi olarak TCK m.53 gereğince, üyeliğe engel olduğunu söyleyebiliriz. Esas sözleşme ile de emredici hükümlere aykırı olmamak şartıyla bazı şartlar öngörülebilir.

Anonim şirketlerde, YK üyelerini kural olarak, GK seçmektedir. Ancak, istisnai olarak, YK üyeliklerinde boşalma olma durumunda YK’nın tamamlaması ve GK’un onayına sunması mümkündür. Bunun yanında, üyelerin kuruluşta esas sözleşme ile seçilmesi zorunludur.

TTK'nın 371/1. maddesine göre ortaklığın amacı ve işletmenin konusu bakımından tüm işler ve hukuki işlemler ortaklığın adına şirketin temsiliyle yetkilendirilmiş olanlar yapabilmektedir. Aynı maddenin 2. fıkrası uyarınca ortaklıkta temsil yetkisini kullananların, üçüncü şahıslarla, işletmenin konusunun haricindeki işlemlerinin ortaklığı bağlayacağı belirtilmektedir. Bu halde, ortaklığın faaliyetlerinden birisi olsun ya da olmasın ortaklığın temsil yetkisini elinde bulunduranlar ortaklık adına tüm konularda işler ve hukuksal işlemler yapabileceklerdir. Dolayısıyla bu iş ve işlemlerin ortaklığı bağlamasından dolayı bu iş ve işlemlerin tarafı olacaktır. Önceki kanun döneminde temsilcilerin ortaklık adına faaliyet konusunun dışına çıkılarak işlemler yapılabilmesi mümkün görülmemiştir. Buna ultra vires ilkesi adı verilmişti. Bu ilke YTTK ile birlikte terk edilerek temsil yetkisine sahip olanların ortaklık adına tüm iş ve işlemler yapabilmesi anlayışı düzenleme altına alınmıştır.

KAYNAKÇA

1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu, RG Tarihi: 10.05.1969, RG Sayısı: 13195.

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu, RG Tarihi: 08.12.2001, RG Sayısı: 24607.

5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, RG Tarihi: 01.11.2005, RG Sayısı: 25983.

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu, RG Tarihi: 14.06.2007, RG Sayısı: 26552.

YTTK (Yeni), RG Tarihi: 14.02.2011, RG Sayısı: 27846.

YTTK Gerekçesi, <http://www.ticaretkanunu.net/gerekce/> (04.02.2020).

6219 Sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu, RG Tarihi: 15.01.1954, RG Sayısı: 8608.

E Sayılı TTK (Eski), RG Tarihi: 09.07.1956, RG Sayısı: 9353.

Akbulak, S. ve Akbulak, Y. (2004). Türkiye’de Sermaye Piyasası Araçları ve Halka Açık Anonim Şirketler, İstanbul: Beta Yayınevi.

Akdağ – Güney, N. (2008) Anonim Şirketlerde Azledilen Yöneticilerin Tazminat Hakları, AÜHFD, C.57 Sa.1 [1-34

Akdağ-Güney, N. (2010). Anonim Şirket YK Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Akdağ-Güney, N. (2012). Anonim Şirket YK, İstanbul: Vedat Kitapçılık, İstanbul.

Akıntürk, T., Akipek, J.G. ve Ateş-Karaman, D. (2014). Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, İstanbul: Beta Yayınları.

Akıntürk, Turgut/Ateş Karaman, Derya, (2011) Medeni Hukuk, 16. Baskı, İstanbul.

Aksoy, M.A. (2013) Türk Kurumsal Yönetim Düzenlemeleri Kapsamında Anonim Şirket YK, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVII, Y.2013, Sa. 1-2, ss. 45-76.

- Altaş S. (2011). Yeni Türk Ticaret Kanuna Göre Anonim Şirket YK'nın Yapısı ve Üyelerinin Nitelikleri, Mali Çözüm, SMMO.
- Altaş, S. (2012). YTTK'na Göre Şirketler Hukukunda Neler Değişti? Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Altaş, S. (2013). Anonim Şirketler: TTK'na Göre Karşılaştırmalı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Altaş, S. (2013). YTTK'na Göre Anonim Şirketler, İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Altaş, S. (2017). TTK'na Göre Anonim Şirketler, İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Altay, S.A. (2011). Anonim Ortaklıkta Yönetim Yetkilerinin Devrinin Sorumluluğa Etkileri, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Ansay, T. (1975). Anonim Şirketler Hukuku Dersleri, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Ansay, T. (1982). Anonim Şirketler Hukuku, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Aral, Fahrettin/ Ayrancı, Hasan (2012). 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri (9. bs). Ankara.
- Arat, S. (2007) Ehliyetleri Açısından Dernek ve Vakıf Tüzel Kişilikleri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul.
- Arslan, İ. (2012). “YK” Şirketler Hukuku (Ed. Sami Karahan), Konya: Mimoza Yayınları.
- Arslanlı, H. (1960). Anonim Şirketler II-III, Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller, İstanbul.
- Aslan, Y. (2017). Rekabet Hukuku Dersleri, Bursa: Ekin Yayıncılık.
- Atasoy, Ö, Ergün, B . (2017). Türk Hukukunda Önanonim Şirket. İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 3 (2), 1-16.
- Ayan, Ö. (2013). Anonim Şirket YK Üyelerinin Sadakat Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün İhlalinin Sonuçları, Ankara: Adalet Yayınevi.

- Ayan, Ö. (2021) Pasif YK Üyesi, İcrada Görevli Olmayan YK Üyesi ve Bağımsız YK Üyesinin Karşılaştırılması, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXV, Y. 2021, Sa. 1.
- Ayan, S. (2005). “Belirli Süreli İş Sözleşmesi” Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 54 S. 4.
- Ayaz, R. (2020). Milletvekilliği ile Bağdaşmayan İşler ve Tbm Başkanı Başkanlığının Konuya Bakış Açısı. Yasama Dergisi, (41), 107-134.
- Aydoğan, F. (2012). Tek Kişi Ortaklığı, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Aydoğdu, M. ve Kahveci, N. (2013). Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, İzmir: İleri Kitapevi.
- Bahtiyar Mehmet/ Hamamcıoğlu Esra, (2014) Anonim Ortaklık GK Toplantıları, Beta Yayınları, İstanbul.
- Bahtiyar, M. (1996). Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı, İstanbul: Beta Yayınevi.
- Bahtiyar, M. (2008). “Ortakların Sorumluluğu Açısından Şirketler” Makaleler 2, İstanbul: Beta Yayınevi.
- Bahtiyar, M. (2015). Ticari İşletme Hukuku, İstanbul: Legal Kitabevi.
- Bahtiyar, M. (2016). Ortaklıklar Hukuku, İstanbul: Beta Yayınları.
- Bilgili, F. (2004). Yeni Gelişmelerle İsviçre ve Alman Hukuklarında Anonim Ortaklıkların Organlarının Davranışlarından Dolayı Üçüncü Kişiler Karşısındaki Sorumluluğu ve Organların Tazminat Borcu, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bilgili, F. ve Demirkapı, E. (2013). Şirketler Hukuku, Bursa: Dora Yayıncılık.
- Coştan, H. (2013). “Özel Hukuk Tüzel Kişilerinin Ve KTK’lerinin YK Üyeliği” Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 29 (1): 117-137.

- Çakır, R.C. (2014). “YTTK’nda Anonim Şirket YK” İstanbul Barosu Dergisi 88 (5): 110-139.
- Çakmak, M. (2013). Kamu Yararı, İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Çamoğlu, E. (2015). Anonim Ortaklıkta YK Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Çamurcu, E. (2015). Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca YK Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, İstanbul: Oniki Levha Yayınları.
- Çevik, O.N. (2002). Anonim Şirketler, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Çeker, M. (2014). YTTK’na Göre Ticaret Hukuku, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Çelik, A. (2016). Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarma, Güncellenmiş 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi.
- Çelik, H. YK’nın Görev Süresinin Dolması ve Vergi İncelemeleri, Vergi Raporu, sayı: 184, 2015
- Çeliktaş, İ. (2012) Anonim Şirketlerde YK Üyelerinin Nitelikleri Konusunda Karşılaşılabilecek Sorunlar. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Y YTTK’nu Beklerken (10-11-12 Mayıs 2012 Sempozyum), ss. 601-608.
- Çetiner, S., Bozkurt, Y. ve Armağan, E. (2013). Ticari İşletme ve Şirketler Hukuku, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Çonkar, M.H. (2009). Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sıfatının İspatlanması, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Dal, S. (2020). TTK Hükümlerine Göre Anonim Şirketlerde YK Üyelerinin Genel Hukuki Sorumluluğu. PressAcademia Procedia, 12 (1), 111-113.
- Dedeoğlu, E. ve Sapan, O. (2013) Anonim Şirketlerde YK ve Sorumluluğu, Ankara Barosu Dergisi.

- Demirci, E. (2019). Tüzel Kişi YK Üyelerinin Anonim Şirkete Borçlanma Yasağı. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 22 (2) , 37-73
- Demirel, D. (2017). “Anonim Şirketlerde Yönetim Yetkisinin Devri” Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 7 (2): 211-250.
- Demirkapı, E. ve Bilgili, F. (2013). Şirketler Hukuku, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Dinç, S. (2009). “TTK Tasarısı’na Göre Anonim Şirketlerde YK Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu” Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Dinç, S. (2016). Anonim Şirketlerde YK Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Doğan, B.F. (2011). Anonim Şirket YK’nın Organizasyonu ve Yönetim Yetkisinin Devri, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Dural, M. ve Ögüz, T. (2014). Türk Özel Hukuku: Kişiler Hukuku, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Eminoğlu, C. ve Çakır, F.B. (2014). “Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilerin YK Üyesi Seçilmesi Ve KTK’lerinin YK’ya Temsilci Ataması” Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 18 (3-4): 277-297.
- Erdem, N. Anonim Ortaklık GK Toplantılarında Toplantı Yetersayıları Bağlamında Pay Sahibinin Toplantıdan Ayrılmasının Alınan Kararların Geçerliliğine Etkisi, Hukuk Fakültesi Dergisi Yıl 4 Sayı 2- Aralık 2018 (77-109).
- Eren, F., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, 2. Baskı, Ankara 1987.
- Fırat, F. ve Gökbayrak, F. (2012). YTTK, İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Yayınları.
- Gezmiş, Ş. ve Başaran, M. (2013). TTK Anonim Şirketler, Ankara: Bilge Yayınevi.
- Güngör, G. (2014). Tabiiyet Hukuku: Gerçek Kişiler-Tüzel Kişiler-Şeyler, Ankara: Yetkin Yayınları.

- Gürpınar, B. (2013). Anonim Şirket YK Toplantılarının Şekli ve Elektronik Toplantı Sistemi. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, 1101-1126.
- Hacımahmutoğlu, S. (2015). “Anonim Ortaklığın YK Üyelerinin Özen Yükümlülüğü Fonksiyonel Bir Yaklaşım” Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 31 (3): 23-56.
- Işık, O. (2011). “Anonim Ortaklıkların Genel Yapısı Ve E Sayılı Ticaret Kanunu İle YTTKnda Yer Alan Düzenlemeler Çerçevesinde YK Üyelerinin Kişisel Hakları” Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 19 (2): 167-197.
- İkizler, M. (2012). Tüzel Kişilerin İlkeli Kişiliği: Bu Uğurda Ana Statünün Anlamı ve İşlevi, Ankara: Yetkin Yayınevi.
- İmregün, O. (1989). Anonim Ortaklıklar, İstanbul: Yasa Yayıncılık.
- İmregün, O. (2005). Kara Ticareti Hukuku Dersleri, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- İzmirli, Y. (2011). Anonim Şirketlerde YK’nın Organ Niteliğini Kaybetmesi ve Bunun Sonuçlar, İstanbul: Nobel Yayıncılık.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/914538>.
- Kaplan, İ. (2016). Y YTTK Hükümlerine Göre Anonim Şirket YK Üyeleri Ve Diğer Üst Yöneticilerin, Şirkete, Ortaklara Ve Şirket Alacaklılarına Karşı Hukuki Sorumluluğu, Ankara Üni. Hukuk Fak. Dergisi, 65 (4), 3493-3510
- Karaege, Ö. (2012). YTTK Çerçevesinde YK Üyeliğine Seçilme Koşulları. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVI, Y. 2012, Sa. 3.
- Karaege, Ö. (2014). Anonim Şirketlerde GK’un YK Üyelerini Görevden Alma (Azil) Yetkisi (TTK m.364). Ankara Barosu Dergisi, 0(1), 69- 110.
- Karaege, Ö. (2015) Anonim Şirketlerde Tek Pay Sahibinin GKu Toplantıya Çağrı Yetkisi (TTK m. 410/II), Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XIX, Y. 2015, Sa. 4.
- Karahan, S. (2012). Anonim Şirkete Borçlanma Yasağı ve 6335 Sayılı Kanun’la Getirilen Değişiklikleri Sonuçlar, Yaklaşım, Kasım, S.239, s. 258 – 262.

- Karasu, R. (2016). YTTK ile Anonim Şirketlerde Kurumsal Yönetim ile İlgili Getirilen Yenilikler. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 4 (2), 33-60 (Yenilikler)
- Karasu, R. (2016). Anonim Şirket YK'da *Belirli Grupların* Temsil Edilme Hakkı. Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, 2 (1). (*Belirli Grupların*)
- Karayaşın, Y. (1968). Ticaret Hukuku 1, Giriş: Ticari İşletme, Ankara: Güzel İstanbul Matbaası.
- Kaya, A. (2017) Anonim Şirketin Organizasyon Yapısı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Kayıhan, Ş. (2011). Y YTTK'na Göre Anonim Şirketlerde Üst Gözetim, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kendigelen, A. (2012). YTTK: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık.
- Kendigelen, K., Nomer, E. ve Helvacı, Ü. (2015). Ticari İşletme Hukuk, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Keskin, H. (2018). “Anonim Şirket GKu ile YK Arasındaki İlişkinin Tarihsel Süreçte Geçirdiği Değişim ve Organların Yetkilerine Genel Bir Bakış” Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 34 (3): 241-274.
- Kırca, İ. (1996). Ticari Mümessillik, Ankara: Yetkin Yayınları.
- Kırca, İ. (2003). Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeliği Seçimine İlişkin Kararın Hükümsüzlüğü”, Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp'e Armağan, Cilt I Ticaret hukuku, Beta Yayıncılık.
- Kırca, İ. (2012). “Anonim Şirketlerde Tüzel Kişilerin YK Üyeliği” Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 28 (2): 51-59.
- Kırca, İ., Manavgat, Ç. ve Şehirli-Çelik, F.H. (2013). Anonim Şirketler Hukuku I, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları.

- Küçükgüngör, M. Aslı: Kurumsal Yönetim İlkeleri Bakımından Halka Açık Anonim Şirketlerde İcrada Görevli Olmayan YK Üyeleri, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018.
- Kürşat, O. (2004). Sermaye Piyasası Hukuku ve Mevzuatı, Ankara: Asil Yayın.
- Moroğlu, E. (2002). Anonim Ortaklıkların Tabiiyeti ve Tanınması, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, 22 (2): 413-419.
- Moroğlu, E. (2014). Anonim Ortaklıkta GK Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Moroğlu, E. (2010). Anonim Ortaklık Sözleşmesi ve Hukuki Niteliği, Makaleler, XII Levha Yayıncılık, İstanbul.
- Oğuzman, K. Seliçi, Ö. ve Özdemir, S.G. (2014). Kişiler Hukuku, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Orbay Ortaç, N, Al Kılıç, Ş. (2018). Anonim Şirket YK Üyelerinin ve Murahhasların GK'ya Katılması. Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, 4 (2), 211-238.
- Öçal, A. (1976). Türk Hukukunda Memurların Ticaret Yapma Yasağı (Devlet Memurları Kanunu'nun 28. Maddesi Üzerinde Bir İnceleme). Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, 12 (2), 330-362.
- Ömer, K. (2007). Anonim Şirketlerde İnançlı YK Üyeliği, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Özdamar, M. (2005). Anonim Ortaklıkların Kendi Paylarını İktisap Etmesi, Ankara: Yetkin Yayınları.
- Özdamar, M. (2014), 6552 Sayılı Kanun İLETTK'da Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Anonim Şirketin Temsili, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVIII, Y. 2014, Sa. 3-4.
- Özel, Ç. (2001). "Sözleşme Dışı Sorumlulukta Yansıma Zarar ve Giderimine İlişkin Bazı Düşünceler" Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 50 (4): 81-106.

- Özer, I. (2013). Türk ve Yabancı Hukuk Sistemlerinde Anonim Şirket Yöneticilerinin Mali Hakları, Ankara: Adalet Yayınları.
- Özer, I. (2013). Türk ve Yabancı Hukuk Sistemlerinde Anonim Şirket Yöneticilerinin Mali Hakları Ankara: Adalet Yayınevi.
- Özkorkut, K. (2013). YTTK Açısından. Anonim Şirketlerde Bağımsız Denetim, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Özkorkut, K. Bağımsız YK Üyeleri, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2007.
- Öztañ, B. (1970). Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fiillerinden Sorumluluk, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Öztañ, F. (2007). Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul: Turhan Kitabevi.
- Poroy, R., Tekinalp, Ü. Ve Çamoğlu, E. (2014). Ortaklıklar Hukuku I, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Poroy, R., Tekinalp, Ü. Ve Çamoğlu, E. (2014). Ortaklıklar Hukuku I, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Pulaşlı, H. (2014). Şirketler Hukuku Şerhi, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Pulaşlı, H. (2015). Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, 6552 Sayılı Kanun ile TTK'na Eklenen Fıkralarla Güncelleştirilmiş ve Gözden Geçirilmiş, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Pulaşlı, H. (2016). Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara: Legal Kitabevi.
- Pulaşlı, H., (2011) YTTK'na Göre Şirketler Hukuku Şerhi C.I Ankara.
- Reyna, Y. ve Anjel, S. (2011). 01.07.2012 Tarihinde Yürürlüğe Girecek YTTK'nın Anonim ve Limited Şirketlerle İlgili Ön Bilgileri, 2011, http://www.istanbulbarosu.org.tr/makaleler/ttk_anonim_sirketler.pdf (03.02.2020).

- Sezgin, A. (2006). YK Üyesi ile Anonim Ortaklık Tüzel Kişisi Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği, Mehmet Somer'in Anısına Armağan, İstanbul: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını.
- Soykan, İ.C. (2019). Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıklarda Sermaye Taahhüdü Yoluyla Sermaye Artırımı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Doktora Tezleri Dizisi No:4, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul
- Soykan, İ.C. (2010). TTK'nda vETTK Tasarısında Anonim Şirketin Yönetimi ve Temsili. Legal Hukuk Dergisi, 8 (91): 2354-80.
- Soykan, İ.C., (2012) Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, 1. Baskı, İstanbul.
- Şener, O.H. (2017). Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şener, O.H., (2019) Ortaklıklar Hukuku, 4. Baskı, Ankara.
- T.C. Anayasası, Kanun No. 2709, RG Tarihi: 09.11.1982, RG Sayısı: 17863
- Tandoğan, H. (1981). Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Tarhanlı, C. (2013). Türk ve Alman Hukukunda Ön Anonim Şirket, İstanbul: XII Levha Yayınları.
- Tekil, F. (1998) Anonim Şirketler Hukuku, Alkım Yayınları, II. Bası, İstanbul.
- Tekinalp, Ü. (2011). Tek Kişilik Ortaklık: Tek Pay sahipli Ortaklık, Ankara: Seçkin Yayıncılık. (Tek Kişilik Ortaklık)
- Tekinalp, Ü. (2013). Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku Anonim ve Limited Ortaklık, Tek Kişi Ortaklığı, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme, İstanbul: Vedat Kitapçılık. (Sermaye Ortaklıkları)
- Tekinalp, Ü. (2015). Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, İstanbul: Vedat Kitapçılık.

- Tekinalp, Ünal/ Poroy, Reha/Çamoğlu, Ersin, (2014). Ortaklıklar Hukuku, C. I, 13. Baskı, İstanbul
- Teoman, Ö. (2010). “TTK Tasarısı'nın Anonim Ortaklık YK'ya İlişkin Bazı Hükümlerin Değerlendirilmesi” BATİDER, 26 (3): 5-16.
- Teoman, Ö. (1989-1991) Yaşayan Ticaret Hukuku, C. I, Hukuki Mütalaalar, Kitap 1
- Topçuoğlu, M. (2016). Ticaret Şirketlerinde Konu Dışı İşlemler Ve Sonuçları. Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2 (2) , 47-79
- Uçar, S. (1994). Hukukumuzda YK Ve Denetçiler İle Sorumluluk Halleri, İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Uysal, L. 2009, “E Sayılı TTK VETTK Tasarısı Kapsamında Anonim Şirketlerde YK Ve YK Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu -I” TBB Dergisi, Sayı 80.
- Üçışık, G. ve Çelik, Ç. (2013). Anonim Ortaklıklar Hukuku, Ankara: Adalet Yayınevi, Ankara.
- Yanlı, V. (2014). Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Anonim Şirketlerin Vergi Borçlarından Kanuni Temsilcilerinin Sorumluluğuna İlişkin Bazı Hususlar, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt 29, S. 4.
- Yavuz, C (2007). Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 7. Baskı İstanbul 2007.
- Yavuz, M. (2013) Anonim Şirketlerde YK Üyeliği İçin Aranılan Şartlar, Mali Çözüm, SMMO.
- Yıldırım, Y., Karan, Ö. Ve Tekinsoy, O. (2012). Üstün, İdare Hukuku İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık.
- Yıldız, B., “TTK Tasarısı'nda Şirketlerin Ehliyeti ve Bu Bağlamda TTK m. 137 Hükümündeki “Ultra Vires” Sınırlamasının Yerindeliliğinin Değerlendirilmesi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2006, C. 55, S. 1, s. 321-353.
- Yıldız, B., “TTK Tasarısı'nda Şirketlerin Ehliyeti ve Bu Bağlamda TTK m. 137 Hükümündeki “Ultra Vires” Sınırlamasının Yerindeliliğinin Değerlendirilmesi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2006, C. 55, S. 1, s. 321-353.

Yılmaz, E., (2011) Hukuk Sözlüğü, Yetkin: Ankara 2011, 10. Baskı.

Yolal, O. Ticari Vekil ile Benzer Kavramların Karşılaştırılması, Marmara Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi • Cilt 26, Sayı 2, Aralık 2020,
ISSN: 2529-0142, ss. 1264-1304 •

Zevkliler, A. ve Gökyayla, E. (2013). Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, Ankara:
Turhan Kitapevi.

